

4. Deelonderzoek 3a:

Prevalentie Seksueel Misbruik in de Nederlandse Jeugdzorg in 2008-2010.

Rapport Universiteit Leiden,

prof. dr. L.R.A. Alink

Prevalentie Seksueel Misbruik in de Nederlandse Jeugdzorg in 2008-2010:

Een Kwantitatieve Studie

Prof. dr. Lenneke Alink
Saskia Euser, BSc
Dr. Anne Tharner
Prof. dr. Rien van IJzendoorn
Prof. dr. Marian Bakermans-Kranenburg

Centrum voor Gezinsstudies
Universiteit Leiden
4 juli 2012

Universiteit Leiden

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	4
1. INLEIDING	5
2. METHODE	8
2.1 Ethische aspecten	9
2.2 Steekproeftrekking	10
2.2.1 Selecteren van instellingen	10
2.2.2 Selecteren van locaties	11
2.2.3 Selecteren van deelnemers	11
2.3 Procedure	13
2.3.1 Benaderen van de instellingen	13
2.3.2 Benaderen van de deelnemers	13
2.4 Het meten van seksueel misbruik	15
2.4.1 Informanten	15
2.4.2 Jongeren	19
2.5 Respons	24
2.5.1 Instellingen	24
2.5.2 Informanten	25
2.5.3 Jongeren	26
2.6 Data-inspectie	26
2.7 Sociale wenselijkheid	27
2.8 Kenmerken van de jongeren	27
3. RESULTATEN INFORMANTENSTUDIE	29
3.1 Kinderen in de steekproef van informanten	29
3.2 Schatting van het aantal gevallen van seksueel misbruik in 2010	30
3.2.1 Procedure	31
3.2.2 Prevalentieschatting	32
3.3 Vergelijking met NPM-2010	33
3.4 Rechterlijke maatregel?	36
3.5 Vergelijking pleegzorg en residentiële instellingen	37
3.6 Kenmerken plegers	39
3.7 Schatting van het aantal gevallen van seksueel misbruik in 2008-2009	39
4. RESULTATEN ZELFRAPPORTAGESTUDIE	42
4.1 Schatting van de prevalentie van seksueel misbruik in 2010	42
4.2 Vergelijking met de NPM-2010	44
4.3 Rechterlijke maatregel?	46
4.4 Vergelijking pleegzorg en residentiële instellingen	47
4.5 Geslacht	50
4.6 Leeftijd	52

4.7 Etniciteit	52
4.8 Kenmerken plegers	52
4.9 Waar vond het misbruik plaats?	53
4.10 Schatting van de prevalentie van seksueel misbruik 2008-2009	54
LITERATUUR	58
BIJLAGEN	61

VOORWOORD

Deze studie naar de prevalentie van seksueel misbruik in de Nederlandse jeugdzorg in de periode 2008-2010 werd uitgevoerd in opdracht van de commissie-Samson. In totaal zijn voor dit onderzoek en voor de studie naar de prevalentie van seksueel misbruik bij kinderen met een lichte verstandelijke beperking in de Nederlandse jeugdzorg 2611 telefoontjes gepleegd; er werden ruim honderd uur telefoongesprekken gevoerd. Ook werden 44 506 kilometers afgelegd om tweehonderd instellingen en pleeggezinnen te bezoeken. We konden vooraf niet bevroeden hoe arbeidsintensief deze klus zou worden. Dat de klus niettemin is geklaard was alleen mogelijk door de enthousiaste inzet van onze onderzoeksmedewerkers: Jill Baars, Cyntha Bogaart, Marjolein Branger, Kirsten Illingworth, Petra Middendorp, Renée Naalden, Annette van Noort, Hannie Poiësz, Angel Roseval, Angela Scheepers en Christian Stokman. Wij danken hen voor hun onmisbare assistentie bij de dataverzameling en dataverwerking. Verder danken we dr. Mariëlle Linting voor haar data-analytische advies. De onderzoeksgroep is de begeleidingscommissie (prof. dr. Peter van der Heijden, prof. dr. mr. Catrien Bijleveld, dr. Sietske Dijkstra, drs. Harriet Hofstede, ir. Harry Huys en prof. dr. Karin Wittebrood) erkentelijk voor haar bijdrage aan de totstandkoming van dit verslag. Uiteraard zijn alleen de auteurs verantwoordelijk voor de tekortkomingen van het onderzoek.

Het onderzoekstraject verliep niet vlekkeloos; vooral in het begin hebben we bij het management in het veld soms de nodige weerstand tegen onderzoek over zo'n gevoelig maar ook belangrijk onderwerp ervaren. Niettemin waren er ook instellingen die met veel enthousiasme meewerkten. We danken de contactpersonen van de instellingen voor hun inzet. Verder willen we de professionals en jongeren die hebben meegewerkt aan het onderzoek bedanken voor hun bereidheid de vragenlijsten over seksueel misbruik in te vullen.

Lenneke Alink
Saskia Euser
Anne Tharner
Rien van IJzendoorn
Marian Bakermans-Kranenburg

Leiden, juli 2012

1. INLEIDING

Seksueel misbruik is een wereldwijd probleem met ernstige gevolgen voor de slachtoffers. Kinderen die te maken hebben gehad met seksueel misbruik hebben een verhoogd risico op ernstige fysieke, cognitieve en psychische problemen (Beitchman, Zucker, Hood, Dacosta, & Akman, 1991; Browne & Finkelhor, 1986; Kendall Tackett, Williams, & Finkelhor, 1993, Romano & De Luca, 2001). Een recente meta-analyse naar de prevalentie van seksueel misbruik wees, afhankelijk van de gebruikte meetmethoden, op een prevalentie die ligt tussen de 4 per 1000 (informantenstudies) en 127 per 1000 (zelfrapportage studies; Stoltenborgh, Van IJzendoorn, Euser, & Bakermans-Kranenburg, 2011). Daarbij moet worden aangetekend dat de studies die over één jaar rapporteren lagere prevalenties laten zien (tussen 1 en 2,5 per 1000 voor informantenstudies) dan studies die een langere periode bestrijken.

Op 20 november 1989 werd in New York het Verdrag inzake de Rechten van het Kind door de Verenigde Naties opgesteld, dat op 8 maart 1995 voor Nederland in werking trad. Artikel 19 van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind verplicht de overheid alle passende maatregelen te nemen ter bescherming van kinderen tegen alle vormen van geweld, misbruik of verwaarlozing. Het is van belang te onderzoeken of dat ook is gebeurd ten aanzien van seksueel misbruik in jeugdzorginstellingen en pleeggezinnen. Onderzoek in de USA liet zien dat kinderen in dat soort opvoedingsarrangementen meer risico lopen op seksueel misbruik dan kinderen die in hun eigen gezin opgroeien (bijv. Benedict, Zuravin, Brandt, & Abbey, 1994). Voor de Nederlandse situatie hebben Van IJzendoorn, Euser, Prinzie en Bakermans-Kranenburg (2009) aangetoond dat kinderen die opgroeien met één of meer stiefouder(s) een groter risico lopen om te worden mishandeld dan andere kinderen. Het risico voor adoptiekinderen was niet verhoogd. De afwezigheid van een biologische relatie met het kind in combinatie met stressfactoren in een stiefgezin kan een verklaring zijn voor het verhoogde risico op mishandeling. De vraag is nu of het risico op mishandeling (in het bijzonder seksueel misbruik) ook verhoogd is bij kinderen die opgroeien in pleeggezinnen en jeugdzorginstellingen in Nederland. In zorginstellingen kunnen ook de risico's van seksueel misbruik tussen de pupillen onderling en ontoereikend toezicht van de instelling daarop een rol spelen.

De volgende definitie van seksueel misbruik zal worden aangehouden: ‘Seksueel misbruik van kinderen is seksueel contact van (jong-)volwassenen met kinderen jonger dan 18 jaar. Deze lichamelijke contacten zijn tegen de zin van het kind of zonder dat het kind deze contacten kan weigeren. Plegers zetten het kind emotioneel onder druk, dwingen het kind of weten door hun overwicht te bereiken dat het kind geen nee durft te zeggen tegen seksuele toenaderingen. Voor het onderzoek naar seksueel misbruik van jeugdigen die op gezag van de overheid in instellingen of pleeggezinnen zijn geplaatst, wordt hieronder tevens begrepen seksueel misbruik van groepsgenoten waartegen de volwassene uit hoofde van zijn functie bescherming had moeten bieden.’ (commissie-Samson, 2011).

Om een oordeel te kunnen vormen over de omvang van seksueel misbruik in de jeugdzorg is het van essentieel belang een goede vergelijkingsgroep te hebben. De commissie-Samson heeft er nadrukkelijk voor gekozen om de prevalentieschatting van seksueel misbruik binnen residentiële instellingen en pleeggezinnen te vergelijken met de resultaten van de Nationale Prevalentiestudie Mishandeling van Kinderen en Jeugdigen (NPM-2010: Alink, Van IJzendoorn, Bakermans-Kranenburg, Pannebakker, Vogels & Euser, 2011; NPM-2005: Euser, Van IJzendoorn, Prinzie, & Bakermans-Kranenburg, 2010; Van IJzendoorn, Prinzie, Euser, Groeneveld, Brilleslijper-Kater, Van Noort-Van der Linden, Bakermans-Kranenburg, Juffer, Mesman, Klein Velderman & San Martin Beuk, 2007). De NPM beschrijft de prevalentie van kindermishandeling, waaronder ook seksueel misbruik in heel Nederland. De NPM is gebaseerd op de methode die gebruikt is in de National Incidence Studies of Child Abuse and Neglect (NIS; e.g. Creighton, 2002; zie <https://www.nis4.org/nis4asp> voor de meest recente resultaten) die herhaaldelijk zijn uitgevoerd in de Verenigde Staten. De NPM-2010 wees uit dat op basis van rapportages van beroepskrachten en meldingen bij het AMK in Nederland naar schatting meer dan 3000 kinderen van 0 t/m 17 jaar, dat is 0,8 per 1000 kinderen, in 2010 slachtoffer waren van seksueel misbruik. De schatting op basis van zelfrapportage van seksueel misbruik door middelbare scholieren kwam uit op bijna 57 000 jongeren, dat zijn 58 per 1000 jongeren (Alink et al., 2011).

De volgende vragen staan centraal in deze studie:

1. Hoe vaak kwam seksueel misbruik voor in pleeggezinnen en residentiële instellingen in Nederland in 2010 en in 2008-2009?
2. Is de prevalentieschatting van seksueel misbruik in pleeggezinnen en residentiële instellingen verschillend van de landelijke prevalentie (zoals gemeten in de NPM-2010)?
3. Is de prevalentieschatting van seksueel misbruik in pleeggezinnen verschillend van de prevalentieschatting in residentiële instellingen?
4. Wat kenmerkt de slachtoffers van seksueel misbruik in pleeggezinnen en residentiële instellingen?
5. Wie zijn de plegers van seksueel misbruik in pleeggezinnen en residentiële instellingen?

Deze vragen zullen, evenals in de NPM-2010, worden beantwoord aan de hand van twee methodieken: een informantenstudie en een zelfrapportagestudie. Er zijn zoals zo vaak in de wetenschap verschillende dataverzamelingmethoden en statistische analyses mogelijk om de prevalentie van seksueel misbruik in de jeugdzorg te onderzoeken, elk met hun eigen zwakke en sterke kanten. Daarom hebben we diverse wegen bewandeld (informantenrapportage, zelfrapportage, verschillende statistische toetsen). In de vergelijkingen met de algemene populatie convergeren de uitkomsten van deze benaderingen, wat de betrouwbaarheid van onze bevindingen verhoogt.

2. METHODE

De NPM-2010 (Alink et al., 2011) bestond uit twee delen: een informantenstudie en een zelfrapportagestudie. Voor de informantenstudie van de NPM zijn aselekt professionals geselecteerd die beroepsmatig met kinderen te maken hadden in allerlei sectoren van de samenleving zoals onderwijs, juridische en sociaal-medische zorg. De beroepskrachten vulden voor ieder kind bij wie ze een vorm van mishandeling vermoedden een formulier in. De casussen zijn vervolgens door getrainde codeurs gecodeerd om de mishandeling betrouwbaar vast te stellen. Voor de zelfrapportagestudie is een aselekte steekproef getrokken van scholieren in de eerste vier jaren van het middelbaar onderwijs, gespreid over de verschillende vormen van onderwijs. Zij hebben een vragenlijst ingevuld over hun ervaringen met mishandeling in het gezin (zie ook Lamers-Winkelmann et al., 2007).

Voor de huidige studie is deze methodiek aangepast voor de situatie in de Nederlandse jeugdzorg. Voor het informantengedeelte zijn professionals benaderd die werkzaam zijn binnen de jeugdzorg. De steekproef is zodanig samengesteld dat de verdeling van de deelnemers over de verschillende typen instellingen evenredig is met het aantal kinderen dat in de verschillende typen instellingen verblijft. In de steekproef zijn alleen medewerkers betrokken die direct te maken hadden met de kinderen in de instellingen (bijv. groeps werkers, pedagogisch medewerkers). Het registratieformulier is gedigitaliseerd, zodat professionals dit online konden invullen. De professionals hebben een formulier ingevuld voor ieder kind bij wie zij wisten van seksueel misbruik of daarvan een vermoeden hadden in de periode 2008-2010 toen het kind in een jeugdzorginstelling of in een pleeggezin verbleef. Om te beoordelen of er inderdaad sprake was van seksueel misbruik en om onderscheid te kunnen maken tussen verschillende typen van seksueel misbruik, zijn de formulieren door getrainde codeurs gecodeerd.

Voor de zelfrapportagestudie zijn jongeren benaderd die in 2010 tussen de 12 en de 18 jaar oud waren en die in een jeugdzorginstelling of in een pleeggezin verbleven. Zij hebben een digitale vragenlijst ingevuld die grotendeels is overgenomen uit de NPM-2010. Hierin gaven de jongeren informatie over hun ervaringen met seksueel misbruik in een jeugdzorginstelling of pleeggezin.

2.1 Ethische aspecten

De onderzoeksmethode is grotendeels gelijk aan die van de NPM-2010. Het onderzoeksvoorstel van de NPM-2010, inclusief de gebruikte vragenlijsten, is goedgekeurd door de Commissie Medische Ethiek (CME) van het Leids Universitair Medisch Centrum. Ook het onderzoeksvoorstel van de huidige studie is goedgekeurd door de CME van het Leids Universitair Medisch Centrum.

Jeugdzorg Nederland had ondanks de goedkeuring door de CME twijfels over het effect van het invullen van de vragenlijst op het psychisch welzijn van de jongeren. Er is daarom door de onderzoekers een pilotstudie uitgevoerd in drie instellingen. De pilotstudie verliep goed en er werden door de instellingen of de jongeren geen problemen gesignaleerd. Toch besloot Jeugdzorg Nederland om ook de Kinderombudsman om advies te vragen over het inzetten van de vragenlijst voor de jongeren. De Kinderombudsman heeft hierop de commissie-Samson en Jeugdzorg Nederland voorgesteld de vragenlijst en het onderzoeksprotocol dat was opgesteld door de onderzoekers voor te leggen aan twee traumadeskundigen. De commissie-Samson en Jeugdzorg Nederland hebben dit advies opgevolgd.

De traumadeskundigen waren positief in hun oordeel: ‘Het protocol zoals het nu voorligt, is gedegen en zorgvuldig opgesteld. De procedure en informatievoorziening aan de jongeren en wettelijke vertegenwoordigers is nauwkeurig opgezet. Het protocol bevat overal “ontsnappingsmogelijkheden” en mogelijke zorg tijdens de afname van de vragenlijst en nazorg is goed georganiseerd.’ Ook schrijven ze: ‘De vragen zijn zorgvuldig opgesteld. De vragen ten aanzien van kindermishandeling zijn vermengd met vragen ten aanzien van verzorging, begeleiding, omgang etc. Het zijn geëigende vragen. De vragenlijst is niet beschadigend en hertraumatiserend voor kinderen.’ Wel adviseerden zij een folder beschikbaar te stellen waarin informatie wordt gegeven over de mogelijke gevolgen van traumatisering waarin normaliserende informatie wordt gegeven over reactiewijzen. Die aanbeveling is door de onderzoekers overgenomen en een dergelijke folder (Bijlage 1) is verstrekt aan alle jongeren die de vragenlijst hebben ingevuld.

Deze procedure nam drie maanden van de voorgenomen periode van dataverzameling in beslag, waardoor het onderzoek ernstige vertraging opliep. Dit had onder andere tot gevolg

dat het aantal mogelijke deelnemers kleiner werd dan aanvankelijk begroot. Aan een van de selectiecriteria, namelijk dat jongeren en medewerkers in 2010 in een residentiële instelling of pleegzorg moesten hebben gewoond/gewerkt, werd door veel jongeren die we door de vertraging pas eind 2011/begin 2012 konden benaderen door de langere tussenliggende periode niet voldaan. Daarom is het aantal jongeren dat deelnam aan de studie kleiner dan gepland.

2.2 Steekproeftrekking

Beoogd was om een aselechte steekproef van 250 informanten en een aselechte steekproef van 500 jongeren van 12 tot 18 jaar te trekken waarin medewerkers en jongeren naar rato van het totaal aantal kinderen in de verschillende typen zorg vertegenwoordigd waren.

2.2.1 Selecteren van instellingen

Op basis van de Sociale Kaart Jeugdzorg 2011 is een lijst van jeugdzorginstellingen opgesteld waar kinderen zonder verstandelijke beperking residentieel verblijven. Hierin zijn de volgende rubrieken uit de Sociale Kaart opgenomen:

- Justitiële jeugdinrichting (11 instellingen/locaties)
- JeugdzorgPlus (15 instellingen/locaties)
- Overige residentiële hulpverlening voor kinderen en jongeren, beherende en multifunctionele instellingen voor jeugdzorg (exclusief alle instellingen waarbij in de Sociale Kaart vermeld staat dat zij voldoen aan de volgende kenmerken: uitsluitend ambulante hulp, uitsluitend daghulp, uitsluitend hulp voor kinderen met een verstandelijke beperking) (244 instellingen/locaties)
- Voorzieningen voor pleegzorg (25 instellingen/locaties)

Op basis van informatie van Jeugdzorg Nederland (bewerking door Verwey-Jonker Instituut, 2011) is de verdeling geschat van het totaal aantal jongeren dat op grond van een rechterlijke maatregel in de verschillende typen instellingen verblijft. Volgens deze schatting verblijft circa 4% van alle kinderen met een maatregel in een justitiële jeugdinrichting (JJI), 6% in een

gesloten jeugdinrichting (JeugdzorgPlus), 40% in een open residentiële jeugdinstelling en 50% in een pleeggezin. Om een representatief beeld van de situatie in Nederland te krijgen, is de proportie van de verschillende instellingstypen in de steekproef evenredig gehouden aan de proportie van jongeren die in elk type instelling verbleven.

Om tot een representatieve verdeling te komen, werden (de locaties van) alle justitiële jeugdinrichtingen ($n = 11$), alle JeugdzorgPlus (gesloten) jeugdinstellingen ($n = 15$) en alle pleegzorginstellingen ($n = 25$) uit de Sociale Kaart benaderd voor deelname. Uit de niet-gesloten residentiële jeugdinstellingen werd een aselechte steekproef (met behulp van een random number generator) van 20 instellingen/locaties getrokken. Om eventuele uitval te kunnen compenseren, zijn uit de overige instellingen/locaties twee schaduw-steekproeven van eveneens 20 instellingen/locaties getrokken.

2.2.2 Selecteren van locaties

In de Sociale Kaart Jeugdzorg kunnen instellingen zowel op het niveau van hoofd- en regiokantoren als ook op het niveau van locaties vermeld zijn. Hierdoor was voor een aantal instellingen al bekend welke locaties in de steekproef zaten en dus benaderd moesten worden, terwijl van andere instellingen een hoofd- of regiokantoor voor de steekproef getrokken was. In het laatste geval zijn bij toestemming voor deelname op directieniveau eerst samen met een contactpersoon binnen de instelling aselekt de deelnemende locaties bepaald. Hierbij is rekening gehouden met het aantal groepen per locatie zodat er voldoende medewerkers van verschillende groepen geselecteerd konden worden (zie paragraaf 2.2.3). Voor iedere locatie is aselekt een reserve-locatie aangewezen om eventuele uitval op locatie-niveau te kunnen compenseren.

2.2.3 Selecteren van deelnemers

Bij toestemming op directieniveau en indien van toepassing op locatieniveau, is in overleg met de deelnemende instellingen een contactpersoon binnen de instelling aangewezen. Alle volgende stappen verliepen in samenwerking met deze contactpersoon. Contactpersonen hadden verschillende functies, waaronder (directie-)secretaresse, coördinator, medewerker kwaliteit en organisatie, pr-medewerker, manager expertisecentrum, etc.

Informanten. De contactpersoon binnen de instelling werd tijdens het eerste telefonische contact gevraagd om een lijst met alle medewerkers van de deelnemende locaties voor te bereiden die direct met pupillen te maken hadden en die in 2010 werkzaam waren binnen de jeugdzorg. Vervolgens werden tijdens het volgende telefonisch contact van deze lijst aselekt medewerkers aangewezen die benaderd werden voor deelname. Bij de JJI's, JeugdzorgPlus en open residentiële instellingen is één informant per leefgroep geselecteerd om dubbele meldingen zo veel mogelijk te voorkomen. In verband met de verdeling van kinderen over de verschillende typen instellingen zijn binnen de pleegzorg, de JJI's en de residentiële instellingen vijf informanten per deelnemende instelling/locatie geselecteerd. Binnen de JeugdzorgPlus waren dit twee medewerkers per instelling/locatie. Rekening houdend met een hoge uitval zijn meer deelnemers geselecteerd dan nodig om het beoogde totaal te behalen. Om deze reden is er voor iedere geselecteerde informant ook nog één reserve geselecteerd.

Jongeren. De contactpersoon binnen de instelling werd tijdens het eerste telefonische contact gevraagd om ook een lijst van alle jongeren te maken die aan de volgende voorwaarden voldeden:

- in 2010 leeftijd 12 t/m 17 jaar
- geen verstandelijke beperking (bij benadering IQ boven de 85)
- verbleef in 2010 binnen de jeugdzorg (niet per se op huidige verblijfplaats) op grond van een uitspraak van de kinderrechter.

Tijdens het volgende telefonische contact zijn van deze lijst samen met de contactpersoon aselekt jongeren geselecteerd die benaderd werden voor deelname. Om privacyredenen waren de namen van deze jongeren alleen bij de contactpersoon bekend, maar niet bij de onderzoekers. Binnen de JJI's en de residentiële instelling zijn er in principe twaalf jongeren (en twaalf reserve) per instelling geselecteerd, binnen de JeugdzorgPlus waren dit vijf jongeren (en vijf reserve) per instelling en binnen de pleegzorg tien jongeren (en tien reserve) per instelling, met het oog op het bereiken van de gewenste verdeling van jongeren over de verschillende typen instellingen. Rekening houdend met uitval zijn meer deelnemers

geselecteerd dan nodig om het beoogde totaal te behalen. Bij voorkeur waren de jongeren afkomstig van minimaal twee verschillende groepen om clustering te beperken. Als er in een instelling/locatie niet voldoende jongeren verbleven die aan deze voorwaarden voldeden, werden alle jongeren van deze instelling/locatie benaderd die wel aan de voorwaarden voldeden en werd een reserve instelling/locatie aangesproken.

Aan contactpersonen werd gevraagd om aan te geven als het vermoeden bestond dat een geselecteerde jongere om welke reden dan ook niet in staat zou zijn de vragenlijst in te vullen (bijvoorbeeld te laag intelligentieniveau, traumaverwerking, of andere moeilijke omstandigheden). Deze jongere werd dan niet benaderd voor deelname; in dat geval werd een reserve-jongere benaderd.

2.3 Procedure

2.3.1 Benaderen van de instellingen

De geselecteerde instellingen zijn in eerste instantie op directieniveau schriftelijk benaderd voor deelname aan het onderzoek. In de brief en de meegestuurde informatiefolder werden het doel en de werkwijze van het onderzoek toegelicht. Tevens werd daarin telefonisch contact aangekondigd. Met alle geselecteerde instellingen is vervolgens telefonisch contact opgenomen om eventuele vragen te beantwoorden en de verdere procedure toe te lichten. Alleen bij toestemming van de directie werden verdere stappen ondernomen. Als de directie had toegestemd met deelname werden tijdens het eerste telefoongesprek contactpersonen van de deelnemende locaties aangewezen. De gehele eerste schaduwsteekproef van niet-gesloten residentiële instellingen en een deel van de instellingen/locaties uit de tweede schaduwsteekproef zijn benaderd voor deelname.

2.3.2 Benaderen van de deelnemers

Informanten. Voor deze studie zijn 421 professionals benaderd, die binnen een jeugdzorg- of pleegzorginstelling direct te maken hebben met pupillen. Deze informanten waren onder andere groepsleid(st)ers en pleegzorgwerkers. De geselecteerde medewerkers werden benaderd via e-mail. Zij kregen de vragenlijst via een digitale link toegestuurd en konden de

lijst zelfstandig invullen. In de e-mail is duidelijk gemaakt dat de jeugdzorg- of pleegzorginstelling waar de informant werkt, meedoet aan een onderzoek naar de prevalentie van kindermishandeling en seksueel misbruik onder jongeren terwijl zij in een instelling of in een pleeggezin verbleven. Er werd toegelicht dat zij toevallig geselecteerd waren om een vragenlijst in te vullen. Meer informatie was te verkrijgen via een meegestuurde folder. De e-mail bevatte ook een opt-out waarmee de medewerkers konden aangeven dat zij niet mee wilden doen. De deelnemer werd dan verder niet meer benaderd. Medewerkers ontvingen een tegoedbon ter waarde van € 10 voor hun deelname.

Jongeren. Om de privacy van de geselecteerde jongeren te waarborgen, waren hun namen en adressen niet bekend bij de onderzoekers. Om deze reden verliep het contact met de jongeren via de desbetreffende jeugdzorg- of pleegzorginstelling. Jongeren ontvingen via de instellingen een informatiefolder en een toestemmingsbrief. Een soortgelijke brief werd ook verstuurd aan de wettelijke vertegenwoordigers van de jongeren. Zowel de jongeren als de wettelijke vertegenwoordigers konden bezwaar aantekenen via de toestemmingsbrief, die in een meegestuurde antwoordenvolop binnen twee weken teruggestuurd kon worden aan de instelling. Pleegouders die geen wettelijke vertegenwoordigers waren, ontvingen ook informatie over het onderzoek, zodat zij op de hoogte waren dat een van hun pleegkinderen hiervoor benaderd werd. Na verloop van de twee weken werd weer telefonisch contact opgenomen met de contactpersonen van de instellingen om na te gaan welke jongeren verder benaderd konden worden voor deelname. Als de jongeren of de wettelijke vertegenwoordiger bezwaar hadden aangetekend, werd de jongere verder niet benaderd; in dat geval werd een reserve-jongere benaderd. Met de overige jongeren zijn via de begeleiders in de residentiële instellingen of via de pleegzorgwerker afspraken gemaakt voor afname van de vragenlijst door de onderzoekers. Adresgegevens of andere persoonlijke informatie van de deelnemers zijn niet gekoppeld aan de vragenlijstgegevens zodat deze gegevens volledig anoniem gebleven zijn.

2.4 Het meten van seksueel misbruik

De gebruikte vragenlijsten zijn gebaseerd op de vragenlijsten uit de NPM-2010 om de resultaten van het huidige onderzoek te kunnen vergelijken met de resultaten van de NPM-2010. Informanten rapporteerden over kinderen en jongeren met wie zij beroepsmatig te maken hebben (gehad) via een registratieformulier. Jongeren rapporteerden over hun eigen ervaringen. Voor gebruik in de huidige studie zijn het registratieformulier voor informanten (zie Bijlage 2) en de vragenlijst voor jongeren (zie Bijlage 3) gedigitaliseerd en online ingevuld.

2.4.1 Informanten

Registratieformulier. De vragenlijst voor informanten is gebaseerd op het gestandaardiseerde registratieformulier waarvan gebruikgemaakt is in de NPM-2010. Het formulier is aangepast voor online gebruik (zie Bijlage 2). Het kind dat (mogelijk) met mishandeling te maken heeft gehad, staat centraal in deze vragenlijst.

Ten eerste werd informanten gevraagd voor elk kind een formulier in te vullen van wie zij in 2010 wisten van mishandeling of daar een vermoeden van hadden. Het gestandaardiseerde registratieformulier bestond uit vragen over het kind en de mishandeling die werd vermoed. Ingevulde formulieren waren anoniem; andere medewerkers hadden geen toegang tot de informatie en er zijn geen gegevens over het kind gevraagd op basis waarvan de identiteit van het specifieke kind te herleiden is. De (vermoedens van) mishandeling en vermoedelijk letsel door de mishandeling werden vermeld in open tekstvelden. Bij iedere melding werd een aantal aanvullende vragen gesteld over het kind, de dader, de locatie van de mishandeling, de periode waarin de mishandeling plaatsvond, hoe vaak dit voorkwam en of het kind op het moment van mishandeling of misbruik op grond van een maatregel opgelegd door een kinderrechter (bijvoorbeeld ondertoezichtstelling, strafrechtelijke of civielrechtelijke maatregel) binnen de jeugdzorg was geplaatst.

Vervolgens kreeg elke informant een aantal vragen voorgelegd over seksueel misbruik in de periode 2008-2009. Ook hier werd de informanten eerst gevraagd om in open tekstvelden het misbruik en mogelijke lichamelijke of emotionele beschadigingen te melden. Dezelfde aanvullende vragen werden gesteld als over seksueel misbruik in 2010. Ten slotte

volgden vragen over de werkzaamheden van de informant in de periode van 2008 tot nu. Informanten werd gevraagd in welke typen instellingen zij hadden gewerkt en met hoeveel kinderen zij per type instelling zodanig contact hadden dat zij over eventuele mishandeling konden rapporteren. Dit maakt het mogelijk een proportie te berekenen van het aantal gemelde kinderen ten opzichte van het aantal kinderen in de steekproef (zie Hoofdstuk 3).

Codering van de meldingen. De mishandeling die de informanten op de formulieren hebben vermeld werd zorgvuldig gecodeerd door getrainde codeurs. Hierbij werd eerst bepaald of er daadwerkelijk sprake was van mishandeling en vervolgens werd onderscheid gemaakt tussen zeven verschillende typen mishandeling: 1) seksueel misbruik, 2) fysieke mishandeling, 3) emotionele mishandeling, 4) fysieke verwaarlozing, 5) verwaarlozing van het onderwijs, 6) emotionele verwaarlozing en 7) andere/onbekende mishandeling. De definities van de verschillende typen mishandeling zijn dezelfde als gebruikt in de NPM-2010 en zijn oorspronkelijk gebaseerd op de definities die in de Amerikaanse NIS-4 (Sedlak et al., 2010) zijn gebruikt. Deze definities vallen binnen de definitie van kindermishandeling vastgelegd in de Wet op de Jeugdzorg "... elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel." (Wet op de jeugdzorg, artikel 1, lidm). In het kader van de onderzoeksvraag is gekeken naar seksueel misbruik in de zin van de wet en van de Samson-definitie, dat plaatsvond terwijl het kind in een jeugdzorginstelling of in een pleeggezin verbleef. Alle andere typen kindermishandeling zijn in dit verslag buiten beschouwing gelaten. Meldingen van seksueel misbruik in de gezinssituatie voorafgaand aan de plaatsing in een jeugdzorginstelling zijn niet meegeteld. Seksueel misbruik dat plaatsvond tijdens verlof is alleen meegenomen wanneer de instelling hiervan op de hoogte kon zijn of had kunnen zijn en het misbruik dus had kunnen voorkomen. Er is zowel gekeken naar seksueel misbruik door een volwassene als seksueel misbruik waarbij jongeren onderling betrokken waren. Alle meldingen van seksueel misbruik zijn gecodeerd om te bepalen of er daadwerkelijk sprake was van seksueel

misbruik. Wanneer een informant een melding had gedaan van vermoedelijk seksueel misbruik, is de melding alleen meegenomen bij voldoende aanwijzingen voor werkelijk seksueel misbruik. Bij alle meldingen van seksueel misbruik die in het vervolg van dit rapport worden genoemd, gaat het dus om feitelijk misbruik en voldoende onderbouwd vermoedelijk seksueel misbruik.

Definities van seksueel misbruik. Het codeersysteem voor seksueel misbruik is in deze studie aangescherpt om beter onderscheid te kunnen maken tussen verschillende typen seksueel misbruik (de algemene definitie was gelijk aan die van de NPM-2010 en de NIS-4). De definitie gehanteerd door de commissie-Samson (2011) lag hieraan ten grondslag: ‘Seksueel misbruik van kinderen is seksueel contact van (jong-)volwassenen met kinderen jonger dan 18 jaar. Deze lichamelijke contacten zijn tegen de zin van het kind of zonder dat het kind deze contacten kan weigeren.’ Op basis van deze definitie en de door de commissie gestelde categorieën (betasten boven/onder de kleding, betasten borsten, betasten geslachtsorganen, aftrekken, geslachtsgemeenschap anaal, vaginaal, oraal), zijn vier categorieën van seksueel misbruik samengesteld (en een categorie Overig) waarvan de eerste drie binnen de definitie van de commissie-Samson (2011) vallen.

1. Seksueel misbruik met penetratie

Seksuele aanranding of uitbuiting van een kind, of het toelaten van seksuele aanranding of uitbuiting van een kind, waar sprake is van penetratie *van* of *door* het kind. Dergelijke handelingen omvatten genitale, orale of anale betrekkingen, hetzij heteroseksueel of homoseksueel.

- 1.1 Elke vorm van seksueel misbruik met penetratie, zónder gebruik van geweld.
- 1.2 Seksueel misbruik met penetratie en mét gebruik van geweld.
- 1.3 Kinderprostitutie of kinderpornografie (met penetratie; zonder penetratie zie 2.2, 3.2 en 4.3).

2. Lastigvallen met genitaal contact (zonder penetratie)

- 2.1 Seksuele aanranding of uitbuiting van een kind of het toestaan van seksuele aanranding of uitbuiting van een kind waarbij genitaal contact plaatsvindt *van* of *door* het kind (bij een ander) en waarbij geen aanwijzingen zijn dat er daadwerkelijk penetratie heeft plaatsgevonden. Dergelijke handelingen omvatten genitale, orale of anale betrekkingen, hetzij heteroseksueel of homoseksueel.
- 2.2 Kinderprostitutie of kinderpornografie met genitaal contact maar zonder penetratie.

3. Lastigvallen met lichamelijk contact (zonder genitaal contact/penetratie)

- 3.1 Pogingen tot, of dreigingen van seksueel misbruik met lichamelijk contact waarbij geen aanwijzingen zijn dat er daadwerkelijk genitaal contact heeft plaatsgevonden.
- 3.2 Kinderpornografie met lichamelijk contact, maar zonder penetratie.

4. Lastigvallen zonder lichamelijk contact

- 4.1 Blootstelling, voyeurisme.
- 4.2 Beschikbaar stellen van expliciet seksueel materiaal.
- 4.3 Kinderpornografie zonder lichamelijk contact.
- 4.4 Seksueel getinte opmerkingen over een kind of diens lichaam.

5. Ander of onbekend seksueel misbruik

- 5.1 Ander onbekend seksueel misbruik.

Onderscheid op basis van lichamelijk contact. Op basis van de definitie van de commissie-Samson (2011) zijn de hierboven beschreven typen van seksueel misbruik ook onderverdeeld in drie categorieën:

- A) het seksueel misbruik waarbij lichamelijk contact heeft plaatsgevonden (typen 1, 2 en 3),
- B) het seksueel misbruik waarbij geen lichamelijk contact heeft plaatsgevonden (type 4), en

C) het overige seksueel misbruik. De casussen in de eerste categorie vallen binnen de definitie van de commissie, die in de tweede en derde categorie formeel niet.

Intercodeurbetrouwbaarheid. De ingevulde formulieren zijn betrouwbaar gecodeerd door zes getrainde codeurs. De codeurs zijn getraind door dezelfde persoon als de codeurs van de NPM-2010. Daarnaast was een van de codeurs ook codeur bij de NPM-2010 (deze persoon was de expertcodeur voor deze studie). Onafhankelijk van elkaar hebben de vijf overige codeurs 25% van de meldingen ($N= 89$) dubbel gecodeerd met de expert codeur (de meldingen van de huidige studie en de deelstudie naar prevalentie van seksueel misbruik in de populatie licht verstandelijk beperkte kinderen [Alink et al., 2012] zijn samengenomen voor de betrouwbaarheidsset). De gemiddelde intercodeurbetrouwbaarheid Kappa (K) voor seksueel misbruik was ,95 (98% overeenstemming). De gemiddelde intercodeurbetrouwbaarheid voor de verschillende typen seksueel misbruik was als volgt: $K = ,86$ (98%) voor seksueel misbruik met penetratie; $K = ,64$ (95%) voor seksueel misbruik met genitaal contact; $K = ,74$ (96%) voor seksueel misbruik met lichamelijk contact; $K = ,73$ (96%) voor seksueel misbruik zonder lichamelijk contact en $K = ,75$ (93%) voor ander of onbekend seksueel misbruik; de range in Kappa's was ,59-96. De intercodeurbetrouwbaarheid was dus in alle gevallen voldoende, in de meeste gevallen zeer hoog. Alle formulieren zijn vervolgens door twee codeurs gecodeerd. Wanneer de coderingen van de twee codeurs niet overeen kwamen, vond overleg plaats met de expert om tot consensus te komen.

2.4.2 Jongeren

Vragenlijst. De vragenlijst voor jongeren is gebaseerd op de scholierenstudie van de NPM-2010. De Vragenlijst Vervelende en Nare Gebeurtenissen (VVNG; Lamers-Winkelmann et al., 2007) werd gebruikt om seksueel misbruik te meten. Om een vergelijking te kunnen maken met de prevalentie van seksueel misbruik in de algemene populatie is het van essentieel belang een vragenlijst te gebruiken die gelijk is aan die van de NPM-2010. De vragen naar seksueel misbruik zijn daarin ingebed in een bredere context.

De VVNG bestaat uit 48 vragen over ervaren kindermishandeling (deels ontleend aan Amerikaanse lijsten als de Dating Violence Questionnaire; Douglas & Straus, 2006) en de Parent-Child Conflict Tactics Scales (CTSPC; Straus, Hamby, Finkelhor, Moore, & Runyan, 1998); daarnaast zijn 30 vragen opgenomen over andere vervelende en nare gebeurtenissen zodat de VVNG niet al te exclusief als een lijst voor kindermishandeling wordt gepercipieerd (vragen zijn ontleend aan de Vragenlijst ‘Gezondheid en geluk van scholieren; voortgezet onderwijs’ en Vragenlijst ‘Nationaal Scholierenonderzoek 2001’). Ten slotte is een schaal voor Sociale Wenselijkheid meegenomen, bestaande uit 13 items (uit de Dating Violence Questionnaire), en werd een aantal vragen gesteld over biografische en sociaaldemografische kenmerken van de participanten en hun ouders. De vragenlijst is aangevuld met zes extra vragen over seksueel misbruik (ontleend aan Hamby & Finkelhor, 2000; zie ook Finkelhor, Hamby, Ormrod & Turner, 2005 en Helweg-Larsen, & Larsen, 2006; zie Bijlage 3). Verder werd ook naar enkele achtergrondgegevens van de jongeren gevraagd (geslacht, leeftijd, opleiding en ervaringen met jeugdzorg).

Bij een positief antwoord op een van de vragen over seksueel misbruik (hieronder nader beschreven) werden aanvullende vragen gesteld over karakteristieken van de pleger(s), in welk soort instelling/gezinssituatie, wanneer en hoe vaak het misbruik plaatsvond. In tegenstelling tot de NPM werd in het huidige onderzoek specifiek gevraagd naar mishandeling die de jongere had meegemaakt toen hij/zij in een instelling of pleeggezin verbleef.

Vragen seksueel misbruik. In de vragenlijst zijn vierentwintig vragen opgenomen die over seksueel misbruik gaan. Vier van de vragen zijn gelijk aan de vragen die in de NPM-2010 zijn gebruikt (1. Een volwassene heeft seks met mij gehad; 2. Een volwassene heeft mij gedwongen naar zijn/haar geslachtsdelen te kijken of die aan te raken, of hij/zij heeft dit bij mij gedaan; 3. Een kind/jongere onder de 18 jaar heeft mij gedwongen naar zijn/haar geslachtsdelen te kijken of die aan te raken, of hij/zij heeft dit bij mij gedaan; 4. Een kind/jongere onder de 18 jaar heeft dingen bij mij gedaan die je seksueel misbruik zou kunnen noemen). In de NPM-2010 zijn deze vragen over zowel personen binnen als buiten de familie gesteld (er waren in totaal dus acht vragen). Dat onderscheid is in de huidige

studie weggelaten. Om meer specifiek te weten wat er is gebeurd is voor elk van deze vier vragen steeds een aantal doorvragen gesteld. Daarnaast zijn zes vragen toegevoegd (ontleend aan Hamby & Finkelhor, 2000; zie ook Finkelhor, Hamby, Ormrod & Turner, 2005 en Helweg-Larsen, & Larsen, 2006; zie Bijlage 3). Conform de vragenlijst gehanteerd door de commissie-Samson (2011) worden vijf categorieën seksueel misbruik onderscheiden: Geslachtsgemeenschap, Aanraken van de genitaliën, Aanraken maar niet de genitaliën, Geen lichamenlijk contact en Overig. In Tabel 2.1 zijn de specifieke vragen per categorie weergegeven. Omdat de definitie van de commissie-Samson (2011; ‘... seksueel contact van (jong-)volwassenen met kinderen jonger dan 18 jaar; deze lichamelijke contacten zijn tegen de zin van het kind of zonder dat het kind deze contacten kan weigeren’) betrekking heeft op vormen van seksueel misbruik met lichamenlijk contact, zijn in deze studie ook prevalentieschattingen berekend voor deze striktere definitie (dus een samenvoeging van de categorieën Geslachtsgemeenschap, Aanraken van de genitaliën, Aanraken maar niet de genitaliën).

Als een jongere op een of meer vragen per categorie antwoordde dat dit in 2010 en/of 2008-2009 was gebeurd, dan werd deze categorie misbruik toegekend voor de periode 2010 en/of 2008-2009. Voor de berekening van het percentage jongeren dat slachtoffer was van seksueel misbruik werd elke jongere één keer meegeteld. Dat betekent dat als een jongere meer vormen van seksueel misbruik meldde, de meest ernstige vorm werd toegekend. De typen seksueel misbruik staan op volgorde van ernst (van ernstiger naar minder ernstig) in Tabel 2.1.

Tabel 2.1 Categorieën seksueel misbruik

Geslachtsgemeenschap

Een volwassene heeft seks met mij gehad.

Er was sprake van anale en/of vaginale geslachtsgemeenschap. Ik heb dit bij een ander gedaan.

Er was sprake van anale en/of vaginale geslachtsgemeenschap. De ander deed dit bij mij.

Een kind/jongere onder de 18 jaar heeft dingen bij mij gedaan die je seksueel misbruik zou kunnen noemen.

Er was sprake van anale en/of vaginale geslachtsgemeenschap. Ik heb dit bij een ander gedaan.

Er was sprake van anale en/of vaginale geslachtsgemeenschap. De ander deed dit bij mij.

Aanraken genitaliën

Een volwassene heeft seks met mij gehad.

Er was sprake van orale seks. Ik heb dit bij een ander gedaan.

Er was sprake van orale seks. De ander deed dit bij mij.

Een volwassene heeft mij gedwongen naar zijn/haar geslachtsdelen te kijken of die aan te raken, of hij/zij heeft dit bij mij gedaan.

Deze persoon heeft mij gedwongen om zijn/haar geslachtsdelen aan te raken.

Deze persoon heeft mijn geslachtsdelen aangeraakt.

Een kind/jongere onder de 18 jaar heeft mij gedwongen naar zijn/haar geslachtsdelen te kijken of die aan te raken, of hij/zij heeft dit bij mij gedaan.

Deze persoon heeft mij gedwongen om zijn/haar geslachtsdelen aan te raken.

Deze persoon heeft mijn geslachtsdelen aangeraakt.

Een kind/jongere onder de 18 jaar heeft dingen bij mij gedaan die je seksueel misbruik zou kunnen noemen.

Er was sprake van orale seks. Ik heb dit bij een ander gedaan.

Er was sprake van orale seks. De ander deed dit bij mij.

Aanraken maar niet de genitaliën

Een volwassene en/of een jongere/kind onder de 18 jaar in de instelling of in het pleeggezin waar ik woonde heeft mij op een seksuele manier aangeraakt op andere plekken dan mijn geslachtsdelen.

Een volwassene en/of een jongere/kind onder de 18 jaar in de instelling of in het pleeggezin waar ik woonde heeft mij gedwongen hem/haar aan te raken op andere plekken dan zijn/haar geslachtsdelen.

Een volwassene en/of een jongere/kind onder de 18 jaar in de instelling of in het pleeggezin waar ik woonde heeft GEPROBEERD mij te dwingen om seks met hem/haar te hebben maar dat is uiteindelijk niet gelukt.

Geen lichamelijk contact

Een volwassene heeft mij gedwongen naar zijn/haar geslachtsdelen te kijken of die aan te raken, of hij/zij heeft dit bij mij gedaan

Deze persoon heeft mij gedwongen om naar zijn/haar geslachtsdelen te kijken.

Deze persoon heeft naar mijn geslachtsdelen gekeken.

Een kind/jongere onder de 18 jaar heeft mij gedwongen naar zijn/haar geslachtsdelen te kijken of die aan te raken, of hij/zij heeft dit bij mij gedaan.

Deze persoon heeft mij gedwongen om naar zijn/haar geslachtsdelen te kijken.

Deze persoon heeft naar mijn geslachtsdelen gekeken.

Een volwassene en/of een jongere/kind onder de 18 jaar in de instelling of in het pleeggezin waar ik woonde heeft mij gekwetst door seksueel getinte opmerkingen over mij of mijn lichaam te maken of te schrijven.

Een volwassene en/of een jongere/kind onder de 18 jaar in de instelling of in het pleeggezin waar ik woonde heeft mij gedwongen om gedeeltelijk of volledig naakt voor een camera te poseren.

Een volwassene en/of een jongere/kind onder de 18 jaar in de instelling of in het pleeggezin waar ik woonde heeft pornografische tijdschriften en/of films aan mij laten zien.

Overig

Een volwassene heeft seks met mij gehad.

Er was sprake van iets anders.

Een kind/jongere onder de 18 jaar heeft dingen bij mij gedaan die je seksueel misbruik zou kunnen noemen.

Er was sprake van iets anders.

Noot. De *schuingedrukte* vragen zijn de vier hoofdvragen zoals die in de NPM-2010 zijn gesteld, met daaronder steeds de subvragen. De grijs gearceerde vragen zijn de specifieke items zoals ze zijn meegenomen per categorie.

Afname van de vragenlijst. De vragenlijst is afgenomen binnen de instelling waar de jongere verbleef of bij het pleeggezin thuis, tenzij in overleg met de instelling een andere locatie is bepaald. Hiervoor is gekozen om eventuele vragen van de jongere te kunnen beantwoorden, en om te waarborgen dat de jongere de vragenlijst zelfstandig kon invullen zonder dat een volwassene of andere jongere uit de instelling of het pleeggezin meekeek of de antwoorden kon beïnvloeden. Ook was dit nodig omdat jongeren niet altijd toegang hadden tot een computer en/of internet. Voor de afname stonden laptops met mobiel internet ter beschikking. De laptops waren zo ingesteld dat de jongeren alleen toegang hadden tot de vragenlijsten en niet tot andere programma's of andere websites. Jongeren die in een instelling verbleven werden altijd door twee onderzoekers van de Universiteit Leiden bezocht. Tijdens de afname was ook altijd een contactpersoon van de instelling aanwezig om zo nodig hulp te kunnen bieden. Deze persoon was niet in de kamer aanwezig waar de vragenlijst werd afgenomen om de privacy niet te belemmeren. Pleegkinderen werden door een vrouwelijke onderzoeker bezocht. Over het algemeen vond de afname plaats op een rustige plek bij het pleeggezin thuis, maar pleegkinderen konden ook op een andere locatie worden bezocht als de pleegzorgwerker of het pleegkind daaraan de voorkeur gaf.

Nazorg. Na het invullen van de vragenlijst kregen de jongeren een folder met algemene informatie over de mogelijke gevolgen van traumatisering. Hierin werd informatie gegeven over reactiewijzen en ook informatie over hulp en ondersteuning alsmede contactgegevens van het Psychotraumacentrum GGZ Kinderen en Jeugd Rivierduinen en de Kindertelefoon. De medewerkers van de Kindertelefoon en van het Psychotraumacentrum waren

geïnformeerd over het onderzoek. Verder is door iedere instelling een vertrouwenspersoon aangewezen die de jongeren konden benaderen als zij naar aanleiding van de vragenlijst behoefte hadden aan een gesprek. De naam en contactgegevens van de vertrouwenspersoon werden vermeld in de folder. De vertrouwenspersoon was op de hoogte van de inhoud van de vragenlijst en van de deelname van de jongeren aan het onderzoek, zodat hij/zij indien nodig nazorg kon bieden. Hierbij traden de protocollen in werking die gehanteerd werden door de organisaties waar de vertrouwenspersoon werkzaam was. De onderzoekers zijn om privacyredenen niet op de hoogte van eventuele hulpvragen bij de vertrouwenspersonen. Bij problemen tijdens de afname kon onmiddellijk contact worden opgenomen met de vertrouwenspersoon. Deze stap was echter nooit nodig.

In de vragenlijst werden alleen vragen gesteld over gebeurtenissen in de jaren 2008 t/m 2010. Voor het geval dat een jongere naar aanleiding van de vragenlijst bij de onderzoekers actuele kindermishandeling zou melden, was in het handelingsprotocol (zie Bijlage 4) vastgelegd dat in dat geval de desbetreffende instelling geïnformeerd zou worden. Over de verdere procedure bij individuele gevallen zijn afspraken gemaakt met de organisatie voor Jeugd- en Opvoedhulp. Verder zou de jongere worden doorverwezen naar de vertrouwenspersoon van de instelling. Het protocol van de instelling voor dit soort meldingen was verder van toepassing. Het precieze handelingsprotocol voor de afname bij de jongeren is te vinden in Bijlage 4. Eén jongere heeft een zorgelijke actuele situatie gemeld in de vragenlijst. Voor die jongere zijn de stappen in het protocol doorlopen.

2.5 Respons

De respons is berekend op instellingsniveau en op deelnemersniveau (zie Tabel 2.2).

2.5.1 Instellingen

Van de 82 benaderde instellingen/locaties hebben uiteindelijk 79 instellingen/locaties deelgenomen. Hiervan namen vijf instellingen/locaties alleen deel aan de informantstudie. Eén instelling deed alleen mee aan de zelfrapportagestudie, en niet aan de informantstudie.

Drie instellingen hebben op directieniveau geen toestemming gegeven voor deelname aan het onderzoek (zie Tabel 2.2).

Tabel 2.2 Aantallen benaderde en deelnemende instellingen/locaties, informanten en jongeren per type instelling

<i>Type instelling</i>	<i>N</i>		<i>N Informanten</i>		<i>N Jongeren</i>	
	<i>Instellingen/locaties</i>		<i>(% van benaderd)</i>		<i>(% van benaderd)</i>	
	<i>Benaderd</i>	<i>Deelname</i>	<i>Benaderd</i>	<i>Deelname</i>	<i>Benaderd</i>	<i>Deelname</i>
Justitiële jeugdinrichtingen	11	11 (100%)	76	33 (44%)	78	44 (56%)
JeugdzorgPlus	15	14 ¹ (93%)	43	26 (70%)	105	64 (61%)
Open residentiële jeugdinstanties	31	28 ^{2,3} (90%)	151	92 (61%)	213	115 (54%)
Pleegzorg	25	25 ⁴ (100%)	151	123 (84%)	273	118 (43%)
Totaal	82	79 (96%)	421	274 (66%)	669	341 (51%)

¹ Eén instelling deed alleen mee met de informantenstudie (reden: bezwaar tegen onderzoek bij jongeren), een andere instelling deed alleen mee met de zelfrapportagestudie (reden: in eerste instantie afgezegd, dan toch weer contact opgenomen, maar e-mailadressen medewerkers niet meer op tijd doorgegeven). Eén instelling deed helemaal niet mee (reden: eerst bezwaar tegen het onderzoek, dan niet meer te bereiken).

² Dit aantal is groter dan het beoogde aantal ($n = 20$) omdat hier ook locaties zijn meegenomen van instellingen die op instellingsniveau in de steekproef zaten.

³ Eén instelling deed alleen mee met de informantenstudie (reden: niet bekend). Drie instellingen deden niet mee (redenen: contact verliep te traag $n=1$; bezwaar tegen het onderzoek $n=1$, te grote belasting $n=1$)

⁴ Twee instellingen (3 locaties) deden alleen mee met de informantenstudie (reden: bezwaar tegen onderzoek bij jongeren ondanks de uitgebreide ethische toetsing van onze onderzoeksmethodiek).

2.5.2 Informanten

In totaal zijn 421 informanten benaderd per e-mail van wie 66% ($N = 274$) het registratieformulier heeft ingevuld (zie Tabel 2.2). De verdeling over de verschillende typen instellingen komt redelijk overeen met de beoogde verdeling. De non-respons kan bijvoorbeeld zijn veroorzaakt door afwezigheid van vermoedens over mishandeling of door terughoudendheid om vermoedens over misbruik door collega's te melden. De specifieke redenen van medewerkers om niet deel te nemen zijn echter onbekend; zij konden zich via een link zonder opgave van redenen afmelden, of hebben de vragenlijst niet (volledig) ingevuld.

2.5.3 Jongeren

Voor de zelfrapportagestudie zijn in totaal 772 jongeren die in een instelling of in een pleeggezin verbleven schriftelijk benaderd via de instellingen. Met 103 jongeren kon geen contact worden gelegd. Bij 43% van de resterende 669 jongeren is door de wettelijke vertegenwoordiger en/of door de jongere zelf geen toestemming gegeven voor het onderzoek. Deze jongeren zijn verder niet meer benaderd. Om privacyredenen liep het contact via de instellingen en zijn de afmeldingen daar geregistreerd. Daarom is bij de onderzoekers niet bekend in hoeveel gevallen de wettelijke vertegenwoordiger geen toestemming heeft gegeven en in hoeveel gevallen de jongere zelf niet mee wilde doen met het onderzoek. Met de overige 380 jongeren is een afspraak gemaakt voor het afnemen van de vragenlijst. Om uiteenlopende redenen (bijvoorbeeld hoofdpijn, schoolactiviteiten, geen zin) kwamen 39 jongeren niet opdagen bij de afname. Uiteindelijk is de vragenlijst afgenomen bij 341 van de 669 jongeren met wie contact was opgenomen door de instellingen (51%; Tabel 2.2; dat is 90% van de jongeren voor wie toestemming was om hen te benaderen). De non-respons bij de jongeren kan bijvoorbeeld worden verklaard doordat jongeren geen nare ervaringen hebben gehad in de jeugdzorg of door terughoudendheid om over mogelijke nare ervaringen te praten. De specifieke redenen van de jongeren om niet deel te nemen aan het onderzoek konden niet worden geregistreerd.

Een negatief advies voor deelname aan de zelfrapportagestudie vanuit Jeugdzorg Nederland (zie paragraaf 2.1) had als gevolg dat de zelfrapportagestudie in een aantal instellingen tijdelijk stopgezet werd. Hierdoor was het niet mogelijk om de beoogde 500 jongeren te benaderen binnen de onderzoeksperiode. Door de vertraging konden niet meer voldoende jongeren op tijd benaderd worden om nog een afspraak in te plannen binnen de onderzoeksperiode, of waren jongeren al vertrokken uit de jeugdzorg tegen de tijd dat het onderzoek werd hervat.

2.6 Data-inspectie

De vragenlijst-gegevens van de jongeren zijn één voor één met de hand geïnspecteerd en gecontroleerd op antwoordtendenties (bijvoorbeeld de maximale score ingevuld op alle

items, waarmee ze aangaven dat alle gebeurtenissen in de vragenlijst meer dan twintig keer zouden zijn voorgekomen) en zeer onwaarschijnlijke antwoorden (bijvoorbeeld 100 plegers ingevuld bij verschillende items over seksueel misbruik). Uit deze inspectie van de data bleek dat er bij 12 jongeren sprake was van duidelijke antwoordtendenties en zeer onwaarschijnlijke antwoorden. De gegevens van deze jongeren zijn bij de verdere analyses uitgesloten. De uiteindelijke groep bestond dus uit 329 jongeren (87% van de jongeren met wie een afspraak is gemaakt). Op het moment van invullen woonden 115 jongeren in een pleeggezin en 214 in een residentiële instelling.

2.7 Sociale wenselijkheid

De schaal voor Sociale Wenselijkheid is een schaal van 13 items (bijv. 'Ik luister altijd goed naar de mensen met wie ik praat,' 'Ik zal het altijd toegeven als ik een fout heb gemaakt', afkomstig uit de Dating Violence Questionnaire; Douglas, & Straus, 2006). De gemiddelde score was 35,57 (SD = 5,32; range = 22 – 49; Cronbach's alpha = ,72). We hebben gekeken of er respondenten waren die een uitbijtende score hadden op deze schaal ($Z < -3,29$ of $Z > 3,29$; Tabachnick & Fidell, 2001). Dat was voor geen enkele respondent het geval.

2.8 Kenmerken van de jongeren

De vragenlijsten zijn tussen september 2011 en maart 2012 ingevuld. De vragen gingen over twee tijdsperiodes: 2010 en 2008-2009. In 2010 woonden 114 van de 329 jongeren in een pleeggezin (35%) en 170 jongeren in een residentiële instelling (51%). 45 jongeren (14%) gaven aan zowel in een pleeggezin als een residentiële instelling te hebben gewoond in 2010. In 2008-2009 woonden 72 van de jongeren niet in een pleeggezin of residentiële instelling. Voor deze periode bestond de steekproef dus uit 257 jongeren. Van deze groep woonden 108 jongeren (42%) in een pleeggezin in 2008-2009, 102 jongeren (40%) in een residentiële instelling en 47 jongeren (18%) in zowel een pleeggezin als een residentiële instelling in de genoemde periode.

Van de jongeren die de vragenlijst hebben ingevuld was 56% jongen en 44% meisje. De leeftijd van de jongeren op het moment van invullen varieerde van 12-19 jaar (de vragenlijst ging over de periode tot 18 jaar), met een gemiddelde van 15,67 jaar (SD = 1,66). Bijna de helft van de jongeren (49%) zat op het vmbo, 4% volgde lwoo, 24% volgde een mbo-opleiding, 13% zat op de havo of het vwo en 10% volgde ander onderwijs, gaf aan niet op school te zitten, of gaf aan het niet te weten.

Het grootste deel van de jongeren is zelf in Nederland geboren (87%), 1% in Turkije, 2% in Marokko, 1% in Suriname, 3% op de Antillen, 5% is ergens anders geboren en 1% wil dit liever niet zeggen. Van de biologische moeders van de jongeren is 64% in Nederland geboren, 2% in Turkije, 5% in Marokko, 5% in Suriname, 7% in de Antillen en 14% is ergens anders geboren. 1% van de jongeren geeft aan hun biologische moeder niet te kennen en 2% van de jongeren weet niet of wil liever niet zeggen waar hun moeder geboren is. Ruim de helft (53%) van de biologische vaders van de jongeren is in Nederland geboren, 3% in Turkije, 6% in Marokko, 7% in Suriname, 7% op de Antillen, 14% ergens anders en voor 4% is het geboorteland onbekend. 6% van de jongeren geeft aan hun biologische vader niet te kennen. Van 46% van de jongeren is een of beide ouders in het buitenland geboren. Van eveneens 46% van de jongeren zijn beide ouders in Nederland geboren en voor 8% is dit onbekend.

3. RESULTATEN INFORMANTENSTUDIE

3.1 Kinderen in de steekproef van informanten

Door 273 informanten verspreid over pleegzorg en residentiële instellingen in Nederland is geregistreerd of en voor hoeveel kinderen zij vermoedens van seksueel misbruik hadden over de periodes 2008-2009 en 2010. Al deze informanten hebben daarnaast gerapporteerd in welke typen instellingen zij gedurende de onderzoeksperiode hebben gewerkt en met hoeveel kinderen zij zodanig contact hebben gehad dat ze eventueel seksueel misbruik konden opmerken (verder aangeduid met ‘aantal kinderen in de steekproef van informanten’; Tabel 3.1). Voor de informanten uit de residentiële instellingen zijn dit over het algemeen de kinderen die in hun groep(en) verbleven en voor de informanten uit de pleegzorg zijn dit de kinderen die zij als pleegzorgwerker begeleidden. Omdat er bij de residentiële instellingen steeds maximaal één medewerker per groep is geselecteerd, kunnen we ervan uitgaan dat de kinderen in deze steekproef unieke kinderen zijn. Aan de hand van deze aantallen kinderen is het mogelijk om per type instelling een proportie te berekenen van het aantal gemelde kinderen ten opzichte van het aantal kinderen in de steekproef zoals dat ook is gebeurd in de NPM-2010 (Alink et al., 2011).

Daarnaast hebben tien informanten aangegeven in 2010 te rapporteren vanuit ambulante zorg of medisch kinderdagverblijven en 22 informanten hebben dit gedaan over 2008-2009. Zij hebben met 210 kinderen in 2010 en met 487 kinderen in 2008-2009 contact gehad. Deze informanten hebben aangegeven geen vermoedens te hebben van seksueel misbruik. De groep is te klein om verantwoorde uitspraken over te doen. Omdat ambulante zorg en medisch kinderdagverblijven een bijzonder soort instellingen zijn, vergeleken met de overige instellingen in dit onderzoek, zijn ze verder buiten beschouwing gelaten.

In 2010 verbleven in totaal 46 826 kinderen in de Nederlandse jeugdzorg. Hiervan verbleven 24 150 kinderen in een pleeggezin en 22 677 kinderen in een vorm van residentiele opvang (Jeugdzorg Nederland, 2011; Pleegzorg Nederland, 2011). Op basis van deze gegevens zijn schattingen gedaan van het absolute aantal kinderen dat slachtoffer was van seksueel misbruik.

Tabel 3.1 Verdeling van informanten en kinderen in de verschillende typen instellingen

<i>Type instelling</i>	<i>Aantal informanten^{1,2}</i>	<i>Aantal kinderen in steekproef informanten³</i>
2010		
Pleegzorg	117	3.466
Residentieel	153	2.815
Totaal 2010		6.281
2008-2009		
Pleegzorg	112	3.856
Residentieel	160	4.151
Totaal 2008-2009		8.007

¹ Deze aantallen komen niet overeen met het totaal aantal informanten dat heeft deelgenomen, omdat hier alleen de informanten die hebben gerapporteerd over de pleegzorg of residentiële zorg staan vermeld, en niet de informanten die rapporteerden over ambulante zorg of medisch kinderdagverblijven.

264 informanten hebben voor 2010 en 251 hebben voor 2008-2009 over pleeg- en/of residentiële zorg gerapporteerd.

² Een informant kan over meerdere typen zorg rapporteren, omdat hij/zij in meer dan een type instelling kan hebben gewerkt gedurende de onderzoeksperiode.

³ De steekproeven voor 2010 en voor 2008-2009 bevatten gedeeltelijk dezelfde kinderen en kunnen daarom niet zonder meer worden opgeteld.

De kenmerken van kinderen in de steekproef van informanten voor 2010 zijn als volgt: 53% is jongen, 56% is 12 jaar of ouder, bij 17% van de kinderen is sprake van een lichte verstandelijke beperking en 71% van de kinderen is geplaatst in een pleeggezin of instelling op basis van een rechterlijke maatregel, zoals een OTS. In de steekproef van informanten van 2008-2009 zijn deze percentages vergelijkbaar, 54% is jongen, 58% is 12 jaar of ouder, bij 19% van de kinderen is er sprake van een lichte verstandelijke beperking en 75% is geplaatst op basis van een rechterlijke maatregel.

3.2 Schatting van het aantal gevallen van seksueel misbruik in 2010

Over de gehele onderzoeksperiode van 2008 tot 2010 hebben de informanten vierenzestig meldingen van seksueel misbruik gedaan. In zesentwintig gevallen heeft het misbruik plaatsgevonden in 2010 en in achtendertig gevallen was dit in de periode 2008-2009. In 86% van de gevallen was er sprake van één vorm van seksueel misbruik, in 12% van de gevallen waren dat twee vormen en in 2% van de gevallen was er sprake van drie vormen van seksueel misbruik. In 92% van de gevallen was het slachtoffer een meisje, in 8% een jongen. Aangezien in de populatie van de informanten 47% meisje was, betekent dit een flinke

oververtegenwoordiging van meisjes in de mishandelde groep. In deze paragraaf worden de resultaten over 2010 besproken, de resultaten over 2008-2009 volgen in paragraaf 3.7.

3.2.1 Procedure

Per type instelling is de proportie kinderen berekend die te maken hebben gehad met seksueel misbruik in 2010 en in de periode van 2008 tot 2009. Hiervoor is het aantal meldingen per type instelling gedeeld door het aantal kinderen in de steekproef van informanten van dat type instelling. Deze procedure wordt geïllustreerd met een voorbeeld. Vanuit de residentiële zorg zijn er in 2010 door de informanten 18 meldingen van seksueel misbruik gedaan. Dit aantal wordt eerst gedeeld door het totaal aantal kinderen in de steekproef van de informanten uit de residentiële zorg in 2010 (2815 kinderen), wat resulteert in een proportie van 0,0064. Om deze proportie uit te drukken in het aantal kinderen per 1000 dat te maken heeft gehad met seksueel misbruik, wordt de proportie vermenigvuldigd met een factor 1000. Hiermee komen we tot de schatting van 6,4 kinderen per 1000 als slachtoffer van seksueel misbruik in de residentiële zorg in 2010. De proportie kan vermenigvuldigd worden met het aantal kinderen dat in 2010 in de residentiële jeugdzorg verbleef, om tot een schatting van het aantal kinderen te komen dat in 2010 slachtoffer was van seksueel misbruik. In 2010 verbleven er in totaal 22 677 kinderen in de residentiële zorg. Wanneer dit aantal wordt vermenigvuldigd met de proportie van 0,0064 komen we op een schatting van 145 seksueel misbruikte kinderen in de residentiële jeugdzorg in 2010.

Om te beoordelen of prevalentieschattingen significant van elkaar verschillen, is een Wilson schatting van het 84% betrouwbaarheidsinterval rond de proportie en rond het aantal seksueel misbruikte kinderen gemaakt (Wilson, 1927; Van Os, pers. comm., 9 september 2011; zie ook Alink et al., 2011; Euser, Van IJzendoorn, Prinzie, & Bakermans-Kranenburg, 2010; Juffer & Van IJzendoorn, 2005; Moore & McCabe, 1996¹; U.S. Department of Justice, 2010; Van IJzendoorn et al., 2007; de 95% betrouwbaarheidsintervallen staan weergegeven in Bijlage 5). Wanneer de 84% betrouwbaarheidsintervallen van twee prevalentieschattingen overlappen, verschillen de prevalenties niet significant van elkaar (Goldstein & Healy, 1995;

$${}^1 p = \frac{X + 2}{n + 4} \qquad SE = \sqrt{\frac{p(1-p)}{(n+4)}} \qquad BI = p \pm z^* SE$$

Julious, 2004; Payton, Greenstone, & Schenker, 2003). Daarnaast zijn prevalentieschattingen vergeleken met proportietoetsen en chikwadraattoetsen.

3.2.2 Prevalentieschatting

Volgens bovenstaande procedures is per type instelling en per periode een schatting gemaakt van het aantal kinderen dat slachtoffer was van seksueel misbruik. In Tabel 3.2 staat het aantal kinderen (per 1000 en in absolute aantallen) dat in 2010 slachtoffer was van seksueel misbruik. De absolute schattingen voor de verschillende typen instellingen zijn gesommeerd om tot een eindschatting binnen de Nederlandse Jeugdzorg te komen. We kunnen op grond van deze berekeningen zeggen dat van alle kinderen die in 2010 in een instelling of in een pleeggezin verbleven, 4,3 (betrouwbaarheidsinterval 3,2~6,7) per 1000 kinderen slachtoffer waren van seksueel misbruik.

In Tabel 3.2 staan ook de prevalentieschattingen over de verschillende typen seksueel misbruik vermeld. Veruit de meeste kinderen die zijn gemeld waren slachtoffer van seksueel misbruik met lichamelijk contact, dus seksueel misbruik volgens de definitie van de commissie Samson; dit waren 3,0 (2,1~5,1) per 1000 kinderen in 2010 (correctie voor het effect van eventueel geclusterde data geeft een iets breder 84% betrouwbaarheidsinterval dat loopt van 1,4~6,8 [Hox, 2002; Kish, 1965]). In Figuur 3.1 staan de prevalentieschattingen in aantallen per 1000 kinderen per type seksueel misbruik weergegeven voor 2010.

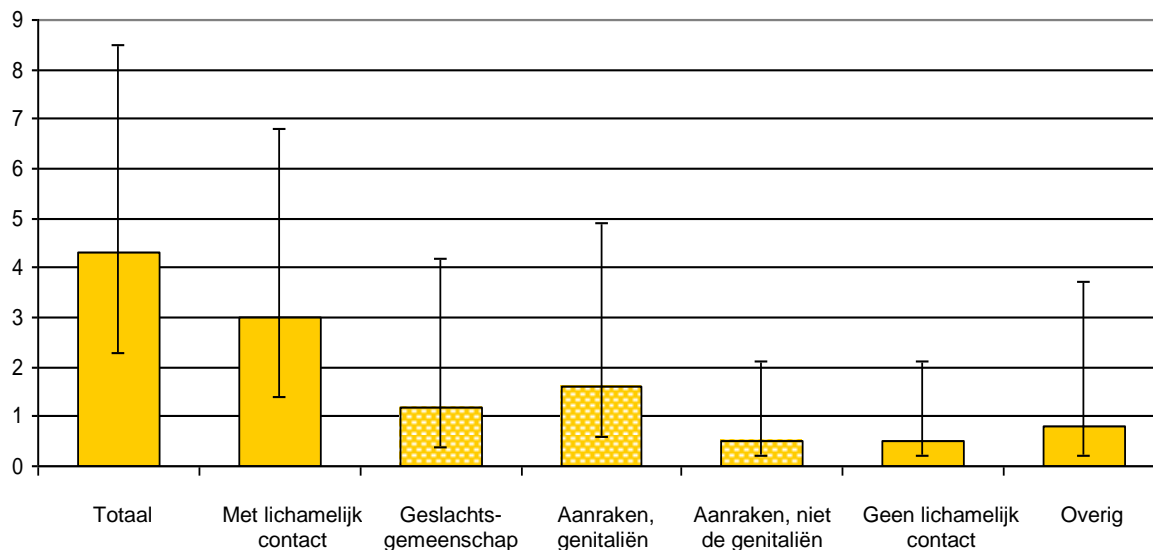
Binnen de pleegzorg waren in 2010 2,3 (1,6~4,2) per 1000 kinderen slachtoffer van seksueel misbruik en waren 1,7 (1,2~3,5) per 1000 kinderen slachtoffer van seksueel misbruik met lichamelijk contact. Dit komt neer op respectievelijk 56 en 42 kinderen. Binnen de residentiële zorg ligt het totale prevalentiecijfer van seksueel misbruik voor 2010 op 6,4 (4,9~9,3) per 1000 kinderen en op 4,3 (3,1~6,8) per 1000 voor seksueel misbruik met lichamelijk contact. Het gaat hier om respectievelijk 145 en 97 kinderen. Vanwege de verschillende leeftijdsverdeling van kinderen in de pleegzorg en de residentiële zorg, kunnen deze prevalentiecijfers niet zonder meer met elkaar worden vergeleken (zie paragraaf 3.5).

Tabel 3.2 Prevalentieschatting seksueel misbruik (%), totaal en per categorie in 2010

	<i>N</i>	<i>Aantal gemelde kinderen</i>	<i>Prevalentieschatting</i> ‰	<i>84% BI</i>	<i>84% BI na correctie</i>	<i>Schatting aantal</i>
Totaal jeugdzorg	6.281	26	4,3	3,2~6,7	2,3~8,5	201
Met lichamelijk contact	6.281	20	3,0	2,1~5,1	1,4~6,8	138
Geslachtsgemeenschap	6.281	7	1,2	0,7~2,9	0,4~4,2	54
Aanraken genitaliën	6.281	10	1,6	1,1~3,5	0,6~4,9	76
Aanraken, niet de genitaliën	6.281	3	0,5	0,3~1,4	0,2~2,1	24
Geen lichamelijk contact	6.281	3	0,5	0,3~1,4	0,2~2,1	24
Overig	6.281	5	0,8	0,5~2,4	0,2~3,7	38
NPM-2010		131	0,8	0,4~1,2		2.796

Noot: Prevalentieschatting = jaarprevalentie uitgedrukt in aantal kinderen per 1000.
 De aantallen en prevalentieschattingen van de verschillende subcategorieën binnen Totaal (Met lichamelijk contact, Geen lichamelijk contact en Overig) en Met lichamelijk contact (Geslachtsgemeenschap, Aanraken genitaliën en Aanraken, niet de genitaliën) tellen niet op tot het totaal, omdat een kind verschillende vormen van seksueel misbruik kan hebben meegemaakt.
 NPM: aantal gemelde kinderen per jaar (Alink et al., 2011)
 84% BI na correctie = 84% betrouwbaarheidsinterval na correctie voor clustereffect

Figuur 3.1. Prevalentie seksueel misbruik in 2010 (%), totaal en per categorie

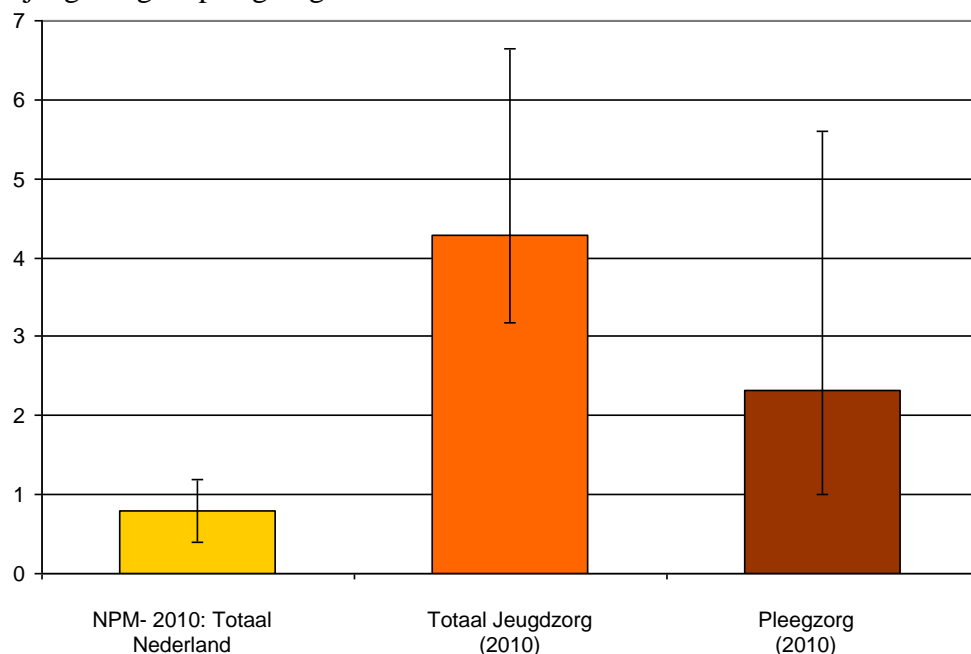
3.3 Vergelijking met NPM-2010

De Tweede Nationale Prevalentiestudie Mishandeling van Kinderen en Jeugdigen (NPM-2010) liet zien dat over de hele populatie van Nederlandse kinderen 0,8 per 1000 kinderen in

2010 slachtoffer waren van seksueel misbruik (Alink et al., 2011). Om dit prevalentiecijfer te kunnen vergelijken met de in dit rapport genoemde cijfers, is een Wilson schatting van het 84% betrouwbaarheidsinterval rond deze proportie gemaakt (Wilson, 1927, zie ook Alink et al., 2011; Euser et al., 2010; US Department of Justice, 2010; Van IJzendoorn et al., 2007; zie Tabel 3.2). De betrouwbaarheidsintervallen rond de prevalentieschatting in de Nederlandse populatie (0,8 [0,4~1,2]) en de jeugdzorgpopulatie (4,3 [3,2~6,7]); het gaat hier om alle vormen van seksueel misbruik, met en zonder contact) overlappen niet; de prevalentie van seksueel misbruik in 2010 lag in de jeugdzorg dus significant hoger dan in de algemene populatie in Nederland (Figuur 3.2). Dat geldt onverkort als de correctie voor het effect van mogelijk geclusterde data wordt toegepast (Hox, 2002; Kish, 1965). Langs een andere statistische weg, die van de proportietoets, zien we ook dat de prevalentieschatting in de jeugdzorg significant hoger ligt dan die in de Nederlandse populatie ($\chi^2 = 87,63, p < ,01$).

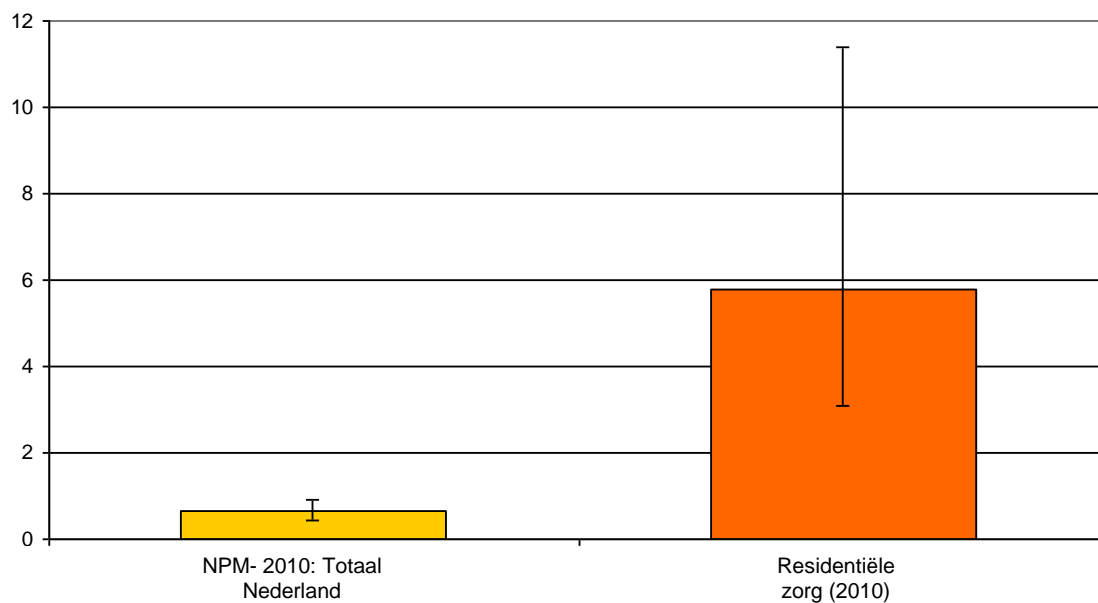
Pleegzorg. Ook zijn de losse prevalentiecijfers van de pleegzorg en van de residentiële zorg vergeleken met de populatie. Omdat kinderen van alle leeftijden in de pleegzorg kunnen verblijven, kan het prevalentiecijfer van de pleegzorg worden vergeleken met het totale prevalentiecijfer van de NPM-2010. De prevalentieschatting van seksueel misbruik in 2010 in de pleegzorg is 2,3 (1,6~4,2) per 1000. Wanneer echter de correctie voor het effect van mogelijk geclusterde data wordt toegepast, blijkt het betrouwbaarheidsinterval van pleegzorg (1,0~5,6) wel te overlappen met dat van de Nederlandse populatie. De prevalentie van seksueel misbruik in de pleegzorg wijkt daarom niet significant af van de prevalentie in de populatie van Nederlandse kinderen (Figuur 3.2). De proportietoets laat zien dat de prevalentieschatting voor de pleegzorg significant hoger ligt dan die voor de Nederlandse populatie ($\chi^2 = 9,86, p < ,01$). De proportietoets is minder conservatief omdat daarbij geen rekening kan worden gehouden met geclusterde gegevens.

Figuur 3.2 Prevalentie seksueel misbruik in 2010 (‰), totaal Nederland, totaal jeugdzorg en pleegzorg

Residentieel. Zoals beschreven in paragraaf 3.1, is 86% van de kinderen die in residentiële instellingen verblijven 12 jaar of ouder. Om de prevalentie van seksueel misbruik in de residentiële zorg te kunnen vergelijken met het cijfer van de NPM-2010, hebben we bij deze vergelijking daarom alleen naar de meldingen over kinderen van 12 jaar of ouder gekeken. In heel Nederland waren in 2010 0,7 (0,4~0,9) per 1000 kinderen van 12 jaar of ouder slachtoffer van seksueel misbruik. Binnen residentiële instellingen waren 5,8 (4,3~8,9) per 1000 kinderen van 12 jaar of ouder slachtoffer van seksueel misbruik. Wederom is er geen overlap tussen de betrouwbaarheidsintervallen (ook niet bij correctie clustereffect); de prevalentie van seksueel misbruik voor kinderen van 12 jaar of ouder binnen residentiële instellingen is significant hoger dan die in de populatie van Nederlandse kinderen van 12 jaar of ouder (Figuur 3.3). De proportietoets leidt tot dezelfde conclusie ($\chi^2 = 89,18, p < ,01$).

Figuur 3.3 Prevalentie seksueel misbruik bij kinderen 12 jaar of ouder in 2010 (%), totaal Nederland en residentiële zorg

3.4 Rechterlijke maatregel?

De commissie-Samson geeft in haar startnotitie voor deze studie het volgende aan: ‘Het onderzoek heeft in de eerste plaats betrekking op signalen van seksueel misbruik van minderjarigen die onder verantwoordelijkheid van de overheid zijn geplaatst in rijksjeugdinstellingen, particuliere jeugdinstellingen en internaten, kindertehuizen en pleeggezinnen. Dit zijn de zogeheten gedwongen plaatsingen. Bekend is dat in deze instellingen en voorzieningen kinderen die vrijwillig en kinderen die gedwongen geplaatst waren, vaak samen verbleven. Het onderzoek zal moeten uitwijzen of in de praktijk dit onderscheid volledig gehanteerd kan worden.’

We hebben daarom de informanten gevraagd hoeveel kinderen zij zagen met en zonder rechterlijke maatregel. Bij 29% van de kinderen in de populatie van de informanten was er geen sprake van een rechterlijke maatregel. Verder was er bij 27% van de gemelde kinderen geen sprake van een rechterlijke maatregel en bij 19% van de kinderen was dit onbekend. Vanwege deze hoge percentages is het, zoals de commissie al vermoedde, niet mogelijk onderscheid te maken tussen kinderen met en zonder rechterlijke maatregel.

3.5 Vergelijking pleegzorg en residentiële instellingen

Van de kinderen die in 2010 slachtoffer zijn geworden van seksueel misbruik, verbleef 31% ten tijde van het seksueel misbruik in een pleeggezin en 69% in een residentiële instelling. Zoals beschreven in paragraaf 3.1, is 32% van de kinderen in de steekproef van informanten van pleegzorg 12 jaar of ouder en bij de steekproef van informanten van residentiële zorg is 86% 12 jaar of ouder. Om een mogelijk effect van leeftijd te vermijden bij het vergelijken van de prevalentieschattingen voor de pleegzorg en voor de residentiële zorg, is voor deze vergelijking alleen gekeken naar de meldingen van kinderen van 12 jaar of ouder. Om de prevalentieschatting voor die leeftijdsgroep te berekenen, worden de aantallen relevante meldingen gedeeld door het aantal kinderen in de steekproef van de informanten die 12 jaar of ouder zijn. Omdat het aantal kinderen in de steekproef en het aantal meldingen hierdoor dalen, zijn de onzekerheidsmarges groter en moet de vergelijking als tentatief worden gezien.

Tabel 3.3 Prevalentieschatting seksueel misbruik in 2010 bij kinderen van 12 jaar of ouder (%), voor pleegzorg en residentiële zorg

	<i>N</i> (≥ 12 jaar)	<i>Aantal</i> <i>gemelde</i> <i>kinderen</i>	<i>Prevalentie-</i> <i>schatting</i> ‰	<i>84% BI</i>	<i>84% BI</i> <i>na</i> <i>correctie</i>
Pleegzorg					
Totaal	1.095	5	4,6	3,0~9,8	1,7~13,9
Met lichamelijk contact	1.095	3	2,7	1,7~7,4	0,9~11,1
Geen lichamelijk contact	1.095	0	0,0		
Residentiële					
Totaal	2.426	14	5,8	4,3~8,9	3,1~11,4
Met lichamelijk contact	2.426	10	4,1	2,9~6,9	2,0~9,2
Geen lichamelijk contact	2.426	3	1,2	0,8~3,4	0,4~5,0

Noot. Prevalentieschatting = jaarprevalentie uitgedrukt in aantal kinderen per 1000

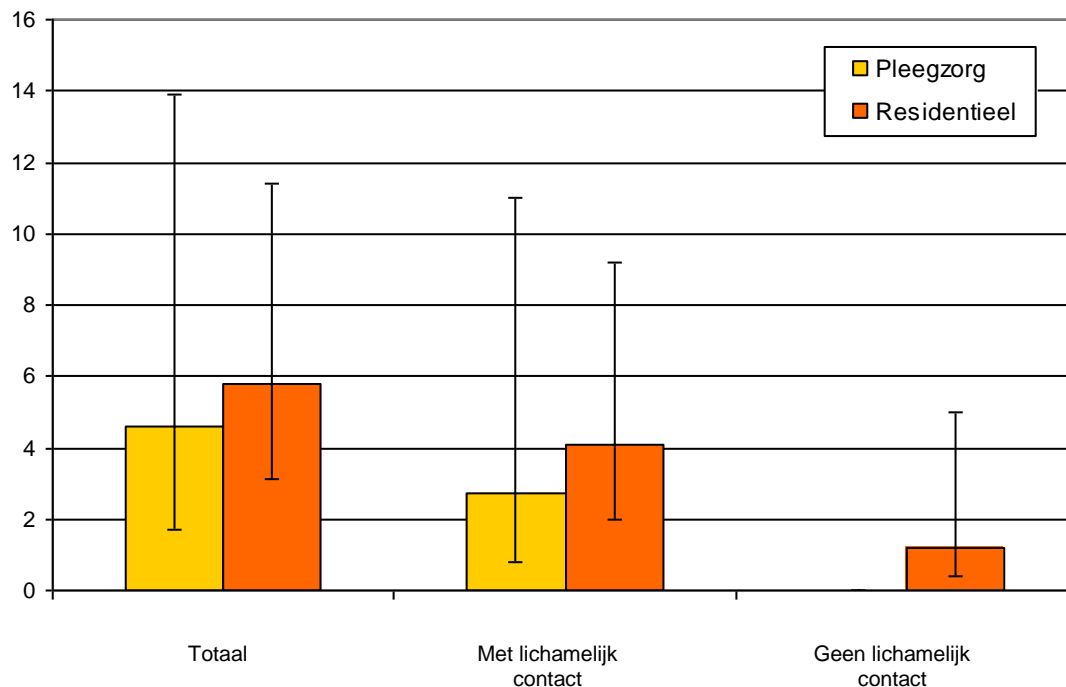
De aantallen en prevalenties van de verschillende categorieën binnen Totaal (Met lichamelijk contact en Geen lichamelijk contact) tellen niet op tot het totaal omdat een kind verschillende vormen van seksueel misbruik kan hebben meegemaakt en de categorie Overig hier buiten beschouwing is gelaten. Er kunnen geen absolute aantallen kinderen berekend worden, omdat de totale populatie van kinderen van 12 jaar of ouder in de jeugdzorg niet bekend is.

84% BI = 84% betrouwbaarheidsinterval

84% BI na correctie = 84% betrouwbaarheidsinterval na correctie voor clustereffect

Binnen pleeggezinnen zijn 4,6 (3,0~9,8) per 1000 kinderen van 12 jaar of ouder in 2010 slachtoffer van seksueel misbruik. Voor misbruik met lichamelijk contact zijn dit 2,7 (1,7~7,4) per 1000 kinderen van 12 jaar of ouder. Binnen residentiële instellingen zijn er 5,8 (4,3~8,9) slachtoffers per 1000 kinderen. Voor misbruik met lichamelijk contact is het promillage in residentiële instellingen 4,1 (2,9~6,9). De betrouwbaarheidsintervallen van deze twee cijfers overlappen (en dat geldt ook bij correctie voor het cluster-effect); er is dus geen significant verschil tussen de prevalentie van seksueel misbruik bij kinderen 12 jaar of ouder in pleeggezinnen en in residentiële zorg. Chikwadraattoetsen (Fisher's exact test) laten vergelijkbare resultaten zien ($p = ,81$ voor totaal seksueel misbruik en $p = ,77$ voor seksueel misbruik met lichamelijk contact). Over de verschillende typen seksueel misbruik per instelling kunnen we gezien de kleine aantallen meldingen geen verantwoorde uitspraken doen. In Figuur 3.4 staan de prevalentiecijfers weergegeven voor kinderen van 12 jaar of ouder, het totaal en de twee hoofdtypen van seksueel misbruik, uitgesplitst naar type zorg.

Figuur 3.4 Prevalentieschatting seksueel misbruik bij kinderen 12 jaar of ouder in 2010 (%), per type zorg, totaal en per categorie

3.6 Kenmerken plegers

Bij 60% van de kinderen bij wie de informanten seksueel misbruik in 2010 vermoedden was sprake van één pleger, bij de overige kinderen was er sprake van twee of meer plegers. Gemelde plegers van seksueel misbruik met lichamelijk contact waren pleegouders (19%), jongeren onder de 18 jaar binnen het pleeggezin (10%) en binnen de instelling (29%) en andere jongeren (10%). De pleger was in 32% van de gevallen een onbekende voor de informant. Verder was 34% van de plegers 21 jaar of jonger en 22% was ouder dan 21 jaar. Bij de overige 44% van de plegers was de leeftijd niet bekend. Van de plegers was 84% een man, 7% een vrouw en van 9% van de plegers was het geslacht onbekend. Seksueel misbruik met lichamelijk contact is door 42% van de plegers begaan binnen de instelling of in het pleeggezin waar het kind verbleef en door 58% van de plegers buiten de instelling of het pleeggezin. Hierbij moeten we aantekenen dat alleen misbruik is meegenomen wanneer de instelling of de pleegouders daarvan op de hoogte konden zijn of hadden kunnen zijn en het misbruik dus hadden kunnen voorkomen (zie paragraaf 2.4.1).

3.7 Schatting van het aantal gevallen van seksueel misbruik in 2008-2009

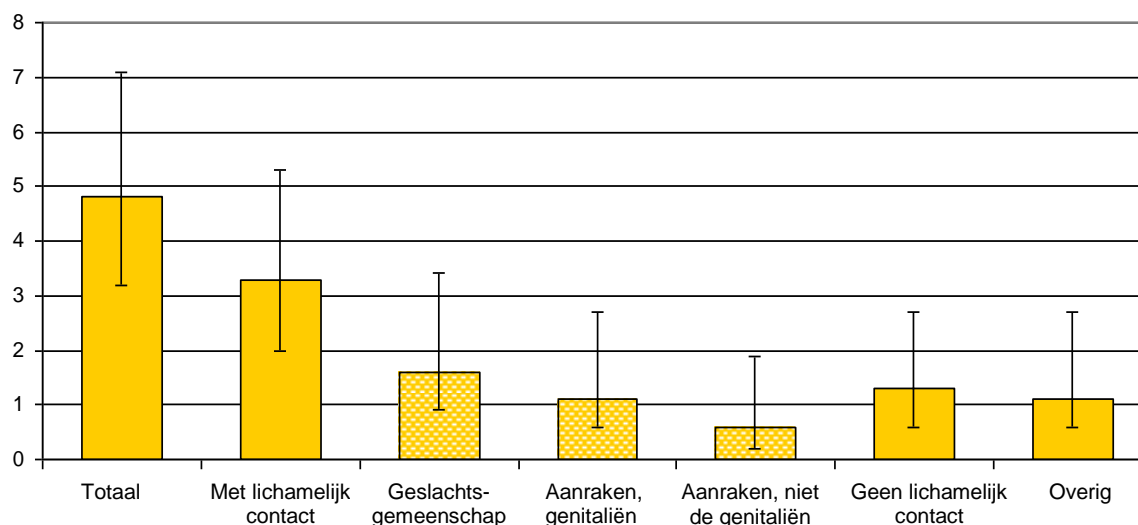
Volgens de procedure zoals beschreven in paragraaf 3.2.1 is ook de prevalentieschatting van seksueel misbruik over de periode 2008-2009 berekend. De totale prevalentieschattingen over deze periode staan in Tabel 3.4, uitgesplitst naar type mishandeling. In de periode 2008-2009 waren 4,8 (3,9~6,1) per 1000 kinderen in een pleeggezin of instelling slachtoffer van seksueel misbruik. Wanneer we kijken naar seksueel misbruik met lichamelijk contact, zien we dat 3,3 (2,6~4,4) per 1000 kinderen daar slachtoffer van waren in 2008-2009. De prevalentiecijfers per type seksueel misbruik met de betrouwbaarheidsintervallen staan weergegeven in Figuur 3.5.

Tabel 3.4 Prevalentieschatting seksueel misbruik (%), totaal en per categorie in 2008-2009

	<i>N</i>	<i>Aantal gemelde kinderen</i>	<i>Prevalentieschatting %</i>	<i>84% BI</i>	<i>84% BI na correctie</i>
Totaal	8.007	38	4,8	3,9~6,1	3,2~7,1
Met lichamelijk contact	8.007	26	3,3	2,6~4,4	2,0~5,3
Geslachtsgemeenschap	8.007	13	1,6	1,2~2,6	0,9~3,4
Aanraken genitaliën	8.007	9	1,1	0,8~2,0	0,6~2,7
Aanraken, niet de genitaliën	8.007	5	0,6	0,4~1,3	0,2~1,9
Geen lichamelijk contact	8.007	10	1,3	0,9~2,1	0,6~2,7
Overig	8.007	9	1,1	0,8~2,0	0,6~2,7

Noot: Prevalentieschatting = jaarprevalentie uitgedrukt in aantal kinderen per 1000De aantallen en prevalentieschattingen van de verschillende subcategorieën binnen Totaal (Met lichamelijk contact, Geen lichamelijk contact en Overig) en Met lichamelijk contact (Geslachtsgemeenschap, Aanraken genitaliën en Aanraken, niet de genitaliën) tellen niet op tot het totaal, omdat een kind verschillende vormen van seksueel misbruik kan hebben meegemaakt.
 84% BI = 84% betrouwbaarheidsinterval
 84% BI na correctie = 84% betrouwbaarheidsinterval na correctie voor clustereffect

Figuur 3.5 Prevalentieschatting seksueel misbruik in 2008-2009 (%), totaal en per categorie

Voor de periode 2008-2009 kunnen we ook het onderscheid maken tussen kinderen die in pleeggezinnen en in residentiële instellingen verblijven door alleen te kijken naar meldingen van kinderen van 12 jaar of ouder. We vinden geen significant verschil in de totale prevalentieschatting binnen pleegzorg en residentiële instellingen. In pleeggezinnen waren in

de periode 2008-2009 3,9 (2,5~8,3) per 1000 kinderen slachtoffer van seksueel misbruik, voor misbruik met lichamelijk contact is dit prevalentiecijfer 3,1 (2,0~7,3) per 1000 kinderen. Binnen residentiële instellingen waren 7,3 (5,0~13,7) per 1000 jongeren slachtoffer van seksueel misbruik. Dit promillage is 6,2 (4,2~12,4) voor misbruik met lichamelijk contact. Ook na correctie voor het clustereffect zijn de verschillen niet significant. Chikwadraattoetsen (Fisher's exact test) laten vergelijkbare resultaten zien ($p = ,81$ voor totaal seksueel misbruik en $p = ,77$ voor seksueel misbruik met lichamelijk contact).

4. RESULTATEN ZELFRAPPORTAGESTUDIE

In dit hoofdstuk bespreken we eerst de prevalentieschattingen in 2010 van de verschillende categorieën seksueel misbruik en vergelijken we de jaarprevalenties met die van de algemene populatie (NPM-2010; Alink et al., 2010). Ook vergelijken we de prevalentieschattingen binnen de pleegzorg en de residentiële zorg en kijken we naar verschillen tussen jongens en meisjes. Vervolgens beschrijven we wie de plegers waren en waar het misbruik plaatsvond. Ten slotte worden de resultaten voor 2008-2009 beschreven.

Om te weten te komen of bepaalde prevalentieschattingen significant van elkaar verschillen, is een schatting van het 84% betrouwbaarheidsinterval rond de proportie gemaakt (Wilson, 1927; Van Os, pers. comm., 9 september 2011, zie ook Alink et al., 2011; Euser, Van IJzendoorn, Prinzie, & Bakermans–Kranenburg, 2010; Juffer & Van IJzendoorn, 2005; Moore & McCabe, 1996; U.S. Department of Justice, 2010; Van IJzendoorn et al., 2007; de 95% betrouwbaarheidsintervallen staan weergegeven in Bijlage 5). Als deze betrouwbaarheidsintervallen tussen twee steekproeven overlappen, is de kans groot dat de prevalentiecijfers in de populaties niet significant verschillend van elkaar zijn (Goldstein & Healy, 1995; Julious, 2004; Payton, Greenstone, & Schenker, 2003). Daarnaast zijn prevalentieschattingen vergeleken met proportietoetsen en chikwadraattoetsen.

4.1 Schatting van de prevalentie van seksueel misbruik in 2010

In totaal hebben 329 jongeren de vragenlijst ingevuld. Voor de schatting van de prevalentie van seksueel misbruik in pleeg- en residentiële zorg zijn alle vierentwintig vragen in beschouwing genomen (zie Tabel 2.1 in Hoofdstuk 2). In totaal gaven 248 (217~286) per 1000 kinderen aan één of meer van de gebeurtenissen beschreven in de items te hebben meegemaakt. In Tabel 4.1 staan ook de prevalentieschattingen per categorie weergegeven. De ernstigste vorm van seksueel misbruik (Geslachtsgemeenschap) kwam voor bij 86 jongeren per 1000, met een betrouwbaarheidsinterval van 68~114 (Tabel 4.1; Figuur 4.1). Er kan geen absolute schatting worden gegeven van het aantal kinderen dat slachtoffer was van

seksueel misbruik, omdat niet bekend is hoeveel kinderen van 12 jaar of ouder in totaal in de Nederlandse jeugdzorg verblijven.

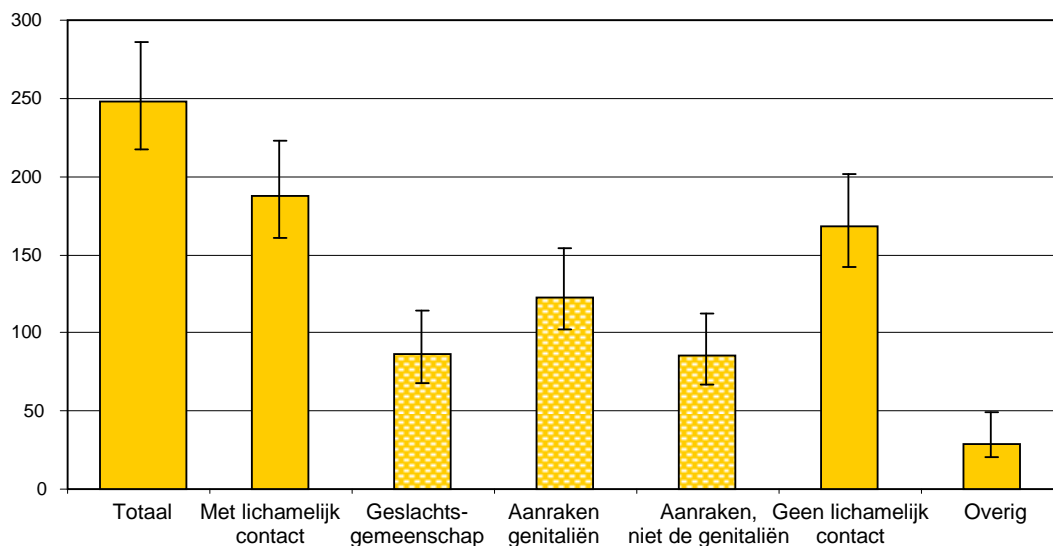
Tabel 4.1 Prevalentieschatting seksueel misbruik (%) in 2010, totaal en per categorie

	<i>N</i>	<i>Aantal jongeren dat SM meldt</i>	<i>Prevalentie- schatting</i>	<i>84% BI</i>
			<i>%</i>	
Totaal	314	78	248	217~286
Met lichamelijk contact	314	59	188	161~223
Geslachtsgemeenschap	315	27	86	68~114
Aanraken genitaliën	316	39	123	102~154
Aanraken, niet de genitaliën	319	27	85	67~112
Geen lichamelijk contact	316	53	168	142~202
Overig	312	9	29	20~49

Noot. Prevalentieschatting = jaarprevalentie uitgedrukt in aantal kinderen per 1000
De respondenten die aangaven liever geen antwoord te geven op de vraag zijn als missing beschouwd.
Daarom verschillen de aantallen respondenten voor de verschillende categorieën.
De aantallen en prevalentieschattingen van de verschillende subcategorieën binnen Totaal (Met lichamelijk contact, Geen lichamelijk contact en Overig) en Met lichamelijk contact (Geslachtsgemeenschap, Aanraken genitaliën en Aanraken, niet de genitaliën) tellen niet op tot het totaal, omdat een kind verschillende vormen van seksueel misbruik kan hebben meegemaakt.
SM = seksueel misbruik
84% BI = 84% betrouwbaarheidsinterval

Omdat de definitie van seksueel misbruik van de commissie-Samson (2011) alleen incidenten met lichamelijk contact betreft, is ook apart gekeken naar de prevalentie van deze vorm van seksueel misbruik (hiertoe zijn de categorieën Geslachtsgemeenschap, Aanraken genitaliën en Aanraken maar niet de genitaliën samengevoegd). In totaal gaven 188 (161~223) per 1000 jongeren aan een vorm van seksueel misbruik met lichamelijk contact te hebben meegemaakt (Tabel 4.1; Figuur 4.1).

Figuur 4.1 Prevalentie seksueel misbruik (%) in 2010, totaal en per categorie

Vervolgens hebben we gekeken hoeveel jongeren meer dan één van de categorieën van seksueel misbruik hebben meegemaakt. Van de jongeren die aangeven slachtoffer te zijn van seksueel misbruik geeft 40% aan één categorie van seksueel misbruik te hebben meegemaakt, 39% twee en 21% drie of meer verschillende categorieën.

4.2 Vergelijking met de NPM-2010

We hebben onderzocht of het aantal jongeren in pleeggezinnen en residentiële instellingen (de jeugdzorgsteekproef) dat seksueel misbruik meldt, verschilt van het aantal jongeren in de algemene populatie dat aangeeft slachtoffer te zijn van seksueel misbruik. Hiertoe zijn de gegevens uit het huidige onderzoek vergeleken met de resultaten van de zelfrapportagestudie van de NPM-2010 (Alink et al., 2011). Dat betekent dat de antwoorden van de deelnemers in de jeugdzorgsteekproef op de vier NPM-vragen zijn vergeleken met de resultaten van de NPM-2010. De andere vragen zijn voor deze vergelijking buiten beschouwing gelaten omdat die niet voorkwamen in de NPM-2010. Om een goede vergelijking te kunnen maken, hebben we de jongeren in de jeugdzorgsteekproef gematcht met de NPM-jongeren voor wat betreft opleidingsniveau en geboorteland. Binnen de oorspronkelijke NPM-steekproef zat 35% op de

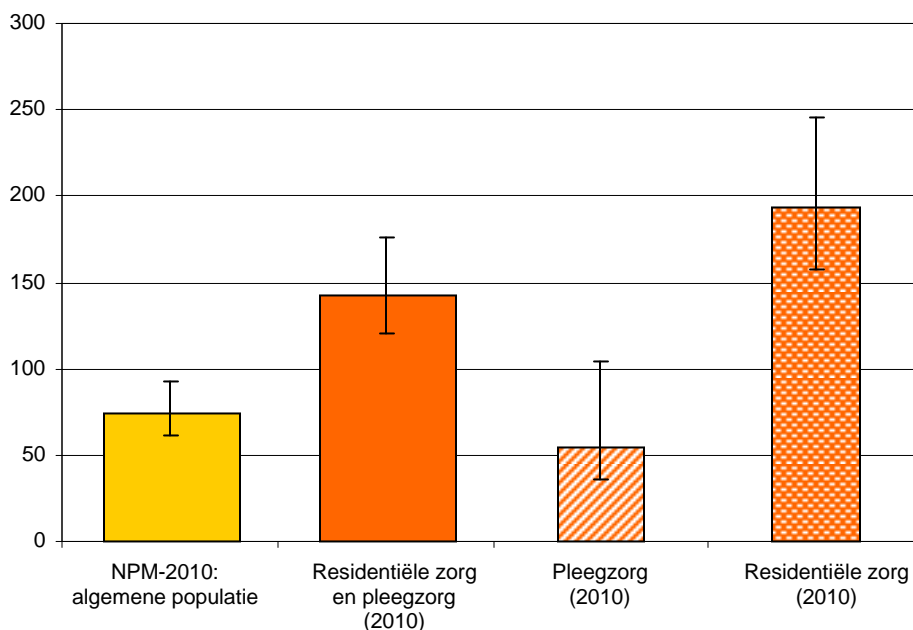
havo of het vwo en was 95% in Nederland geboren. Binnen de jeugdzorgsteekproef was 13% hoogopgeleid en was 87% in Nederland geboren. Matching op basis van leeftijd was niet nodig, omdat de prevalentieschatting van seksueel misbruik niet samenhangt met leeftijd (zie paragraaf 4.6). Als we een aselechte NPM-steekproef samenstellen met 13% hoogopgeleiden en 87% jongeren die in Nederland zijn geboren, dan vinden we dat 74 per 1000 jongeren een vorm van seksueel misbruik melden (totale $N = 543$), met een 84% betrouwbaarheidsinterval van 61~93 per 1000. Van de jongeren in instellingen en pleeggezinnen gaven 143 per 1000 jongeren op dezelfde items aan seksueel misbruik te hebben meegemaakt, met een betrouwbaarheidsinterval van 120~176 per 1000 (Figuur 4.2). De betrouwbaarheidsintervallen overlappen niet; de schattingen verschillen dus significant van elkaar. De schatting van het aantal slachtoffers van seksueel misbruik in 2010 is significant hoger voor kinderen in residentiële en pleegzorginstellingen dan voor kinderen in de algemene populatie. De proportietoets laat ook een significant verschil zien tussen de jeugdzorg en de algemene populatie ($\chi^2 = 22,01, p < ,01$).

Berekenen we de prevalentieschattingen op basis van de NPM-items apart voor pleegzorg en residentiële zorg, dan zien we dat het verschil met de prevalentie in de algemene populatie alleen bestaat voor residentiële zorg en niet voor pleegzorg (Figuur 4.2). De prevalentieschatting van seksueel misbruik op basis van de NPM-items voor pleegzorg is 55 per 1000, met een 84% betrouwbaarheidsinterval van 36~104 per 1000. Voor de residentiële zorg ligt de schatting hoger: 194 per 1000, met een 84% betrouwbaarheidsinterval van 157~245 per 1000. Daaruit blijkt ook direct dat de schatting voor jongeren in de residentiële zorg significant hoger is dan die voor jongeren in de pleegzorg. Ook de proportietoetsen laten zien dat er geen significant verschil bestaat tussen de prevalentieschatting in de pleegzorg en die in de Nederlandse populatie ($\chi^2 = 0,61, p = ,44$) en dat de schatting voor de residentiële zorg significant hoger ligt dan die in de Nederlandse populatie ($\chi^2 = 33,48, p < ,01$).

In de NPM-2010 zijn twee keer vier vragen gebruikt om seksueel misbruik vast te stellen: eenmaal voor ervaringen van binnen de familie en eenmaal voor ervaringen met iemand van buiten de familie. Voor de huidige studie zijn die vragen samengevoegd tot vier vragen (het onderscheid tussen binnen en buiten de familie is hier immers niet relevant). In

meta-analytisch onderzoek naar de prevalentie van seksueel misbruik is aangetoond dat het aantal vragen invloed heeft op de prevalentieschatting; die is hoger naarmate het aantal vragen toeneemt (Stoltenborgh et al., 2011). De prevalentie in de jeugdzorgsteekproef op basis van vier vragen is dus eerder een onder- dan een overschatting en zou wellicht toenemen als er ook acht vragen konden worden gebruikt. Het verschil tussen de prevalentieschattingen in beide steekproeven is in werkelijkheid dus waarschijnlijk groter.

Figuur 4.2 Prevalentieschatting seksueel misbruik: vergelijking met algemene populatie.

Noot. Voor de vergelijking zijn de NPM- en Jeugdzorgsteekproeven gematcht op schoolniveau en etniciteit.

4.3 Rechterlijke maatregel?

De commissie-Samson geeft in haar startnotitie voor deze studie het volgende aan: ‘Het onderzoek heeft in de eerste plaats betrekking op signalen van seksueel misbruik van minderjarigen die onder verantwoordelijkheid van de overheid zijn geplaatst in rijksjeugdinstellingen, particuliere jeugdinstellingen en internaten, kindertehuizen en pleeggezinnen. Dit zijn de zogeheten gedwongen plaatsingen. Bekend is dat in deze instellingen en voorzieningen kinderen die vrijwillig en kinderen die gedwongen geplaatst

waren, vaak samen verbleven. Het onderzoek zal moeten uitwijzen of in de praktijk dit onderscheid volledig gehanteerd kan worden.’

Een van de selectiecriteria voor de jongeren was daarom dat er sprake was van een rechterlijke maatregel op moment van selectie. In het contact met de instellingen is steeds gevraagd naar jongeren met een rechterlijke maatregel in 2010, maar niet in alle instellingen was daar voldoende zicht op. Dat kan betekenen dat de geselecteerde jongeren niet allemaal een rechterlijke maatregel hadden in (een bepaalde periode van) de onderzochte tijdvakken. Daarom hebben we steeds als een jongere melding maakte van seksueel misbruik gevraagd of er ten tijde van het misbruik sprake was van een maatregel van de kinderrechter (ondertoezichtstelling, kinderbeschermingsmaatregel, etc.). Voor elke categorie gaf echter een groot percentage van de jongeren aan dat er op het moment van misbruik geen sprake was van een rechterlijke maatregel, dat zij dat niet meer wisten, of dat niet wilden zeggen. Voor de verschillende categorieën waren de percentages jongeren die aangaven dat er ten tijde van één of meer van de ervaringen van seksueel misbruik geen sprake was van een rechterlijke maatregel, dat zij dat niet meer wisten, of dat niet wilden zeggen als volgt: geslachtsgemeenschap 63%; aanraken genitaliën 64%; aanraken maar niet de genitaliën 41%; geen contact 38%. Vanwege deze hoge percentages en omdat voor een deel van de jongeren geldt dat er tijdens sommige ervaringen binnen een categorie van seksueel misbruik wel sprake was van een rechterlijke maatregel en tijdens andere ervaringen niet is het, zoals de commissie al vermoedde, niet mogelijk onderscheid te maken tussen jongeren of gebeurtenissen die plaatsvonden onder en zonder een rechterlijke maatregel.

4.4 Vergelijking pleegzorg en residentiële instellingen

Van alle jongeren die een vragenlijst hebben ingevuld woonde 35% in een pleeggezin en 51% in een residentiële instelling. Verder gaf 14% aan in zowel pleeg- als residentiële zorg te hebben gewoond. De verdeling van jongens en meisjes was niet gelijk over de verschillende typen instellingen (χ^2 [2,329] = 7,91, $p < ,05$; Tabel 4.2). In de groep kinderen die in een pleeggezin woonde en de groep die zowel in de pleegzorg als in residentiële zorg woonde in 2010 waren jongens en meisjes ongeveer evenredig vertegenwoordigd. Maar jongens waren

oververtegenwoordigd in de groep die in residentiële instellingen zat. Ook waren kinderen die in een pleeggezin woonden iets jonger dan kinderen die in een residentiële instelling woonden ($F[2,326] = 13,87, p < ,05$). Kinderen die in een pleeggezin woonden waren gemiddeld 15,1 jaar ($SD = 1,83$) en kinderen in residentiële zorg waren gemiddeld 16,1 jaar oud ($SD = 1,46$). De leeftijd van de kinderen in zowel pleeg- als residentiële zorg verschilde niet van de twee andere groepen. Wat etniciteit betreft waren er geen verschillen in verdeling tussen kinderen in pleegzorg, residentiële zorg en een combinatie van pleeg- en residentiële zorg.

Tabel 4.2 Verdeling van jongens en meisjes in de verschillende typen instellingen

	<i>Jongens</i>	<i>Meisjes</i>
Pleegzorg	47%	53%
Residentiële instellingen	63%	37%
Pleeg en residentieel	51%	49%

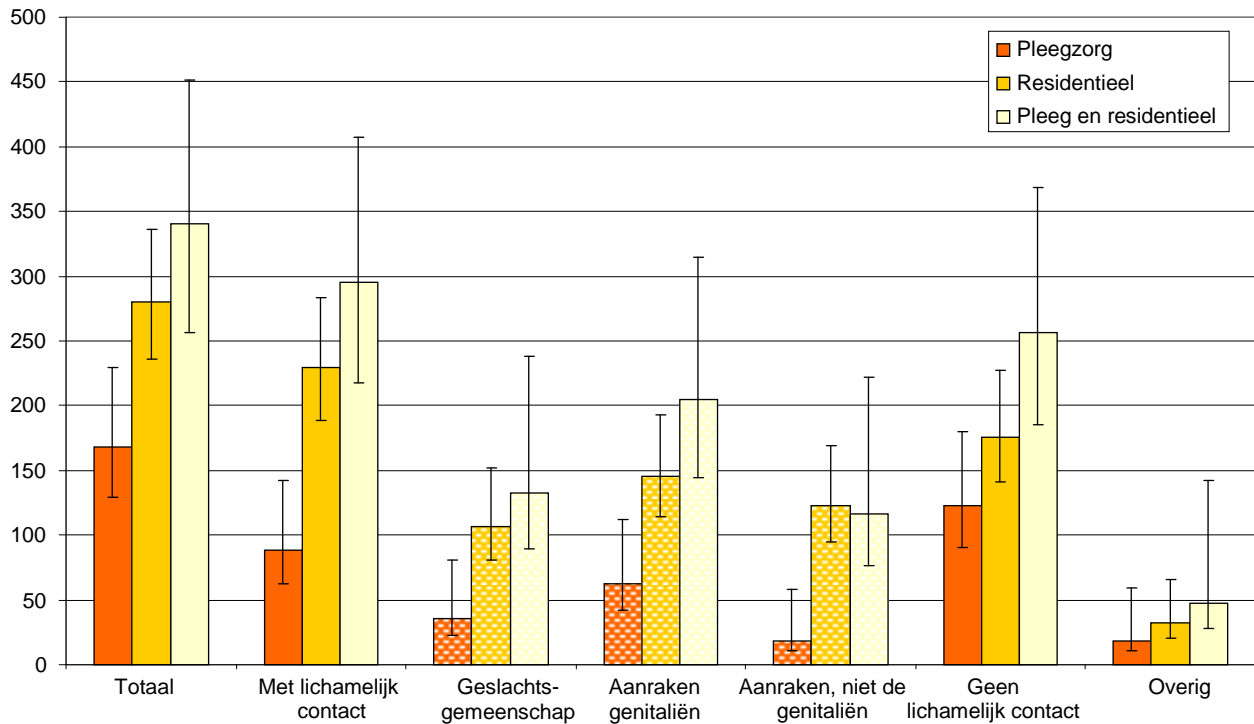
In Tabel 4.3 en Figuur 4.3 is te zien dat relatief minder jongeren in pleeggezinnen seksueel misbruik rapporteren dan jongeren in residentiële zorg en jongeren die zowel in residentiële als pleegzorg verbleven in 2010. Dat geldt met name voor de vormen van seksueel misbruik waarbij sprake is van lichamelijk contact; die worden vaker gemeld door jongeren die in een residentiële instelling verbleven of in zowel residentiële als pleegzorg dan door jongeren die in een pleeggezin woonden. Chikwadraattoetsen laten dezelfde resultaten zien: alle vormen van seksueel misbruik met lichamelijk contact komen significant vaker voor bij kinderen in residentiële instellingen en kinderen die in 2010 zowel in residentiële als in pleegzorginstellingen verbleven dan bij kinderen in pleeggezinnen ($ps < ,05$). Deze verschillen kunnen niet worden toegeschreven aan de chroniciteit (versus eenmaligheid) van het seksueel misbruik; kinderen in de pleegzorg zijn niet vaker slachtoffer van herhaald seksueel misbruik dan kinderen die in residentiële instellingen verblijven. Er waren geen verschillen tussen prevalenties in de groep in residentiële zorg en de groep die zowel in residentiële en pleegzorg verbleef.

Tabel 4.3 Prevalentieschatting seksueel misbruik (%) in pleegzorg en residentiële zorg in 2010

	<i>N</i>	<i>Aantal jongeren dat SM meldt</i>	<i>Prevalentieschatting %</i>	<i>84% BI</i>
Pleegzorg				
Totaal	113	19	168	129~230
Met lichamelijk contact	113	10	88	63~142
Geslachtsgemeenschap	111	4	36	23~81
Aanraken genitaliën	113	7	62	42~112
Aanraken, niet de genitaliën	113	2	18	11~58
Geen lichamelijk contact	114	14	123	91~180
Overig	111	2	18	11~59
Residentieel				
Totaal	157	44	280	236~336
Met lichamelijk contact	157	36	229	189~283
Geslachtsgemeenschap	159	17	107	81~152
Aanraken genitaliën	159	23	145	114~193
Aanraken, niet de genitaliën	163	20	123	95~169
Geen lichamelijk contact	159	28	176	141~227
Overig	158	5	32	21~66
Pleeg en residentieel				
Totaal	44	15	341	257~452
Met lichamelijk contact	44	13	295	218~407
Geslachtsgemeenschap	45	6	133	89~238
Aanraken genitaliën	44	9	205	144~315
Aanraken, niet de genitaliën	43	5	116	76~222
Geen lichamelijk contact	43	11	256	185~369
Overig	43	2	47	28~142

Noot. Prevalentieschatting = jaarprevalentie uitgedrukt in aantal kinderen per 1000
De respondenten die aangaven liever geen antwoord te geven op de vraag zijn als missing beschouwd.
Daarom verschillen de aantallen respondenten voor de verschillende categorieën.
De aantallen en prevalentieschattingen van de verschillende subcategorieën binnen Totaal (Met lichamelijk contact, Geen lichamelijk contact en Overig) en Met lichamelijk contact (Geslachtsgemeenschap, Aanraken genitaliën en Aanraken, niet de genitaliën) tellen niet op tot het totaal, omdat een kind verschillende vormen van seksueel misbruik kan hebben meegemaakt.
SM = seksueel misbruik
84% BI = 84% betrouwbaarheidsinterval

Figuur 4.3 Prevalentieschatting seksueel misbruik (%) in pleegzorg en residentiële zorg

4.5 Geslacht

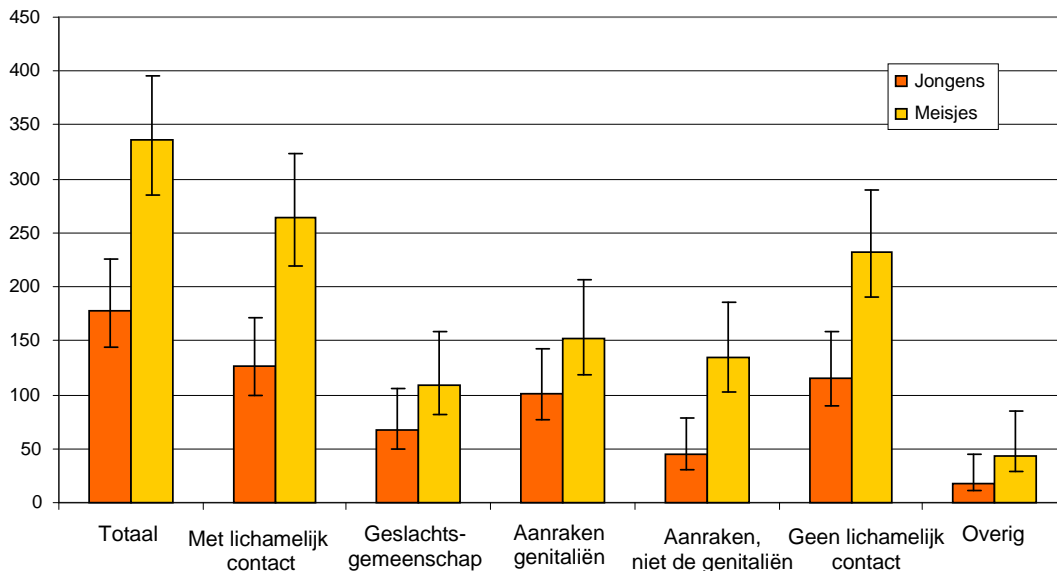
Vervolgens is onderzocht of jongens en meisjes in instellingen en pleeggezinnen even vaak slachtoffer zijn van seksueel misbruik. Dat bleek niet het geval. In Tabel 4.4 en Figuur 4.4 is te zien dat meisjes vaker aangeven slachtoffer te zijn van seksueel misbruik dan jongens. Meer specifiek zien we verschillen tussen jongens en meisjes voor de categorieën Totaal, Met lichamelijk contact, Aanraken maar niet de genitaliën en Geen lichamelijk contact; de betrouwbaarheidsintervallen voor jongens en meisjes voor deze categorieën overlappen niet. Ook resultaten van chikwadraattoetsen lieten zien dat voor deze categorieën meisjes vaker slachtoffer waren dan jongens ($\chi^2 [1,314] = 9,66, p < ,01$ voor seksueel misbruik met lichamelijk contact).

Tabel 4.4 Prevalentieschatting seksueel misbruik (%) voor jongens en meisjes

	<i>N</i>	<i>Aantal jongeren dat SM meldt</i>	<i>Prevalentie %</i>	<i>84% BI</i>
Jongens				
Totaal	174	31	178	144~226
Met lichamelijk contact	174	22	126	99~171
Geslachtsgemeenschap	177	12	68	49~105
Aanraken genitaliën	178	18	101	77~143
Aanraken, niet de genitaliën	177	8	45	31~79
Geen lichamelijk contact	174	20	115	89~158
Overig	176	3	17	11~45
Meisjes				
Totaal	140	47	336	285~396
Met lichamelijk contact	140	37	264	219~323
Geslachtsgemeenschap	138	15	109	81~158
Aanraken genitaliën	138	21	152	118~206
Aanraken, niet de genitaliën	142	19	134	103~185
Geen lichamelijk contact	142	33	232	190~290
Overig	136	6	44	29~85

Noot. Prevalentieschatting = jaarprevalentie uitgedrukt in aantal kinderen per 1000
 De respondenten die aangaven liever geen antwoord te geven op de vraag zijn als missing beschouwd. Daarom verschillen de aantallen respondenten voor de verschillende categorieën.
 De aantallen en prevalentieschattingen van de verschillende subcategorieën binnen Totaal (Met lichamelijk contact, Geen lichamelijk contact en Overig) en Met lichamelijk contact (Geslachtsgemeenschap, Aanraken genitaliën en Aanraken, niet de genitaliën) tellen niet op tot het totaal, omdat een kind verschillende vormen van seksueel misbruik kan hebben meegemaakt.
 SM = seksueel misbruik
 84% BI = 84% betrouwbaarheidsinterval

Figuur 4.4 Prevalentieschatting seksueel misbruik (%) voor jongens en meisjes

4.6 Leeftijd

Voor alle categorieën geldt dat er geen verschillen waren in leeftijd tussen jongeren die wel en niet melding maakten van seksueel misbruik.

4.7 Etniciteit

We hebben onderzocht of de prevalentie van seksueel misbruik verschilt tussen jongeren van wie één of twee ouders in het buitenland zijn geboren en jongeren met twee ouders die in Nederland zijn geboren. Dat bleek niet het geval; er waren geen verschillen tussen allochtone en autochtone jongeren voor alle categorieën seksueel misbruik.

Samenvattend kunnen we stellen dat de prevalentieschatting van seksueel misbruik hoger ligt bij jongeren die in residentiële instellingen wonen en bij meisjes. Aangezien er relatief meer jongens dan meisjes in residentiële instellingen verblijven, is het geslacht van de jongeren geen verklaring voor de verhoogde prevalentieschatting in de residentiële zorg. Integendeel, bij een gelijk aantal meisjes en jongens zou de prevalentieschatting in de residentiële zorg waarschijnlijk zelfs toenemen.

4.8 Kenmerken plegers

Bij elk genoemd incident van seksueel misbruik is de jongeren gevraagd wie dat heeft gedaan, wat de leeftijd van die persoon was en of die persoon een man of een vrouw was. Ongeveer de helft van de jongeren (51%) wil liever niet zeggen wie één of meer van de plegers waren van seksueel misbruik met lichamelijk contact. Het gaat hierbij om 44% van de incidenten. Voor seksueel misbruik zonder lichamelijk contact wil 34% van de jongeren niet zeggen wie de pleger was, het gaat dan om 30% van de incidenten. Dat maakt het onmogelijk een goed beeld te krijgen van de plegers. Wel kunnen we zeggen dat er sprake was van veel verschillende typen plegers: jongeren en volwassenen, mannen en vrouwen, en mensen binnen en buiten het pleeggezin of de instelling.

Wanneer de jongeren wel informatie gaven over de plegers meldde driekwart (76%) van de jongeren dat één of meer plegers van seksueel misbruik met lichamelijk contact 21 jaar of jonger waren. Het gaat hierbij om 56% van de incidenten. Voor seksueel misbruik zonder lichamelijk contact was dat 70% van de jongeren en 58% van de incidenten. Bij incidenten met lichamelijk contact was een pleger ouder dan 21 jaar betrokken volgens 40% van de jongeren (39% van de incidenten). Voor de categorie seksueel misbruik zonder lichamelijk contact gaat het om 32% van de jongeren en 34% van de incidenten waarbij de pleger ouder is dan 21 jaar.

In de meeste gevallen van seksueel misbruik was de pleger een man. Van de slachtoffers van seksueel misbruik met lichamelijk contact geeft 64% aan dat ten minste één van de plegers een man was. Het gaat om 56% van de incidenten. Voor seksueel misbruik zonder lichamelijk contact waren de percentages nagenoeg gelijk: 66% van de slachtoffers meldde dat minstens één van de plegers een man was, voor 59% van de incidenten. Verder ging het bij 34% van de slachtoffers van seksueel misbruik met lichamelijk contact en bij 23% van de slachtoffers van misbruik zonder lichamelijk contact om één of meer vrouwelijke plegers. Het ging hierbij om respectievelijk 12% en 17% van de incidenten.

4.9 Waar vond het misbruik plaats?

Van de slachtoffers van seksueel misbruik met lichamelijk contact geeft 60% van de jongeren in de pleegzorg en 50% van de jongeren in residentiële instellingen aan dat één of meer van de incidenten op een andere plaats gebeurden dan het pleeggezin of de instelling. Het ging hierbij om 53% en 38% van de incidenten. Voor misbruik zonder lichamelijk contact ging het om 21% (pleegzorg) en 25% (residentiële zorg) van de jongeren en 22% en 24% van de incidenten die plaatsvonden buiten het pleeggezin of de instelling.

4.10 Schatting van de prevalentie van seksueel misbruik in 2008-2009

In Tabel 4.5 en Figuur 4.5 is te zien dat 205 per 1000 kinderen seksueel misbruik meldden voor de periode 2008-2009, met een betrouwbaarheidsinterval van 173~246 per 1000. Voor de periode 2008-2009 meldden 135 (110~172) per 1000 jongeren een vorm van seksueel misbruik met lichamenlijk contact.

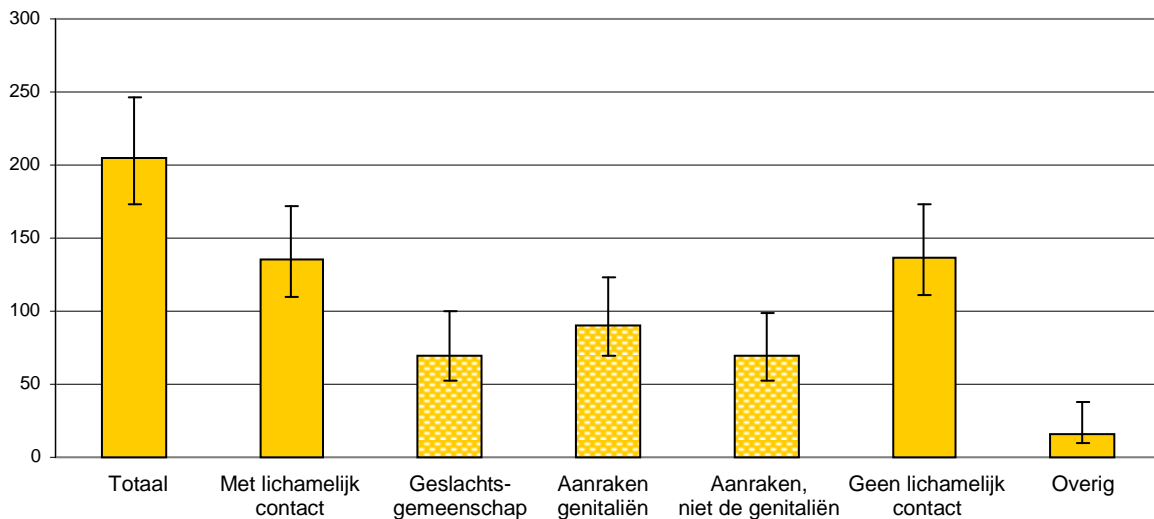
Tabel 4.5 Prevalentieschatting seksueel misbruik (‰) in 2008-2009, totaal en per categorie

	<i>N</i>	<i>Aantal jongeren dat SM meldt</i>	<i>Prevalentie-schatting</i> ‰	<i>84% BI</i>
Totaal	244	50	205	173~246
Met lichamenlijk contact	244	33	135	110~172
Geslachtsgemeenschap	244	17	70	53~100
Aanraken genitaliën	245	22	90	70~123
Aanraken, niet de genitaliën	248	17	69	52~99
Geen lichamenlijk contact	249	34	137	111~173
Overig	246	4	16	10~38

Noot. Prevalentieschatting = jaarprevalentie uitgedrukt in aantal kinderen per 1000
De respondenten die aangaven liever geen antwoord te geven op de vraag zijn als missing beschouwd. Daarom verschillen de aantallen respondenten voor de verschillende categorieën.
De aantallen en prevalentieschattingen van de verschillende subcategorieën binnen Totaal (Met lichamenlijk contact, Geen lichamenlijk contact en Overig) en Met lichamenlijk contact (Geslachtsgemeenschap, Aanraken genitaliën en Aanraken, niet de genitaliën) tellen niet op tot het totaal, omdat een kind verschillende vormen van seksueel misbruik kan hebben meegemaakt.
SM = seksueel misbruik
84% BI = 84% betrouwbaarheidsinterval

Figuur 4.5 Prevalentieschatting seksueel misbruik (‰) in 2008-2009, totaal en per categorie

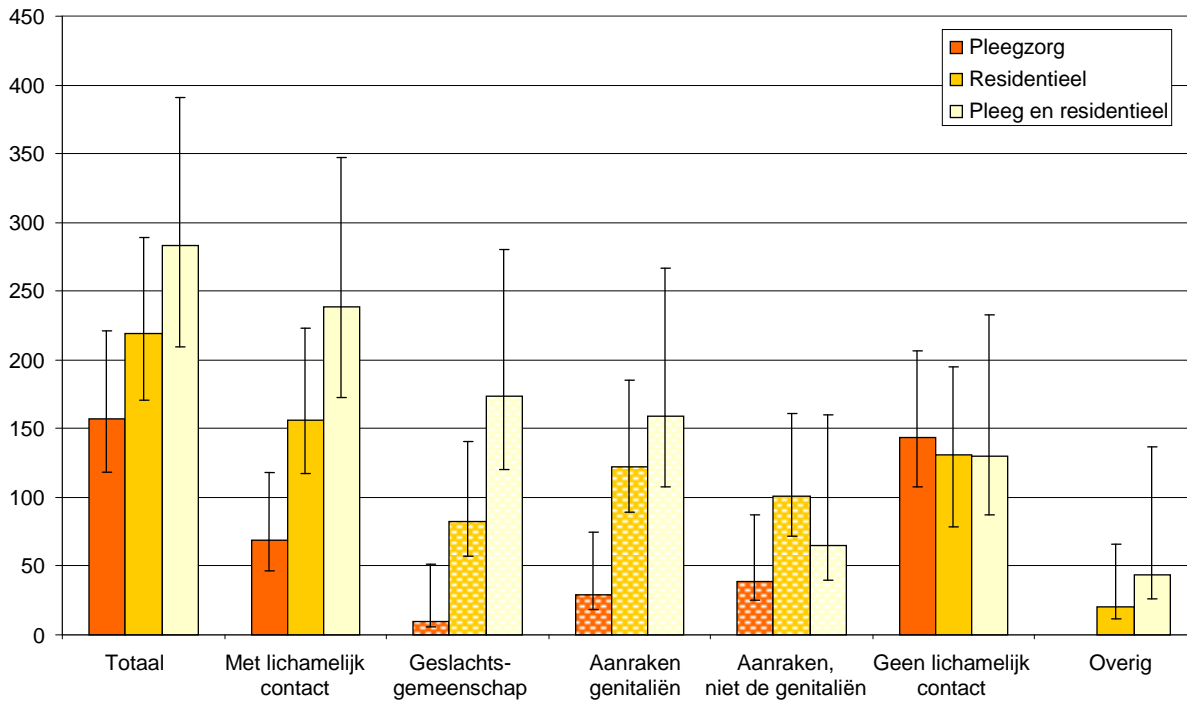
Net als voor 2010 waren er ook voor 2008-2009 verschillen in prevalentieschattingen tussen pleeg- en residentiële zorg. De prevalentieschattingen in de categorieën Geslachtsgemeenschap en Aanraken genitaliën lagen hoger voor de groep jongeren in residentiële instellingen en jongeren die zowel in residentiële als pleegzorg verbleven dan voor jongeren in pleeggezinnen. Dat geldt ook voor de overkoepelende categorie Seksueel misbruik met lichamelijk contact. De prevalentieschattingen in de groep jongeren die in zowel residentiële als pleegzorg verbleef in 2008-2009 verschilde niet van die van jongeren in residentiële zorg (Tabel 4.6 en Figuur 4.6). Chikwadraattoetsen lieten vergelijkbare resultaten zien (alleen het verschil tussen pleegzorg en residentiële zorg voor Seksueel misbruik met lichamelijk contact was niet significant; $p = ,07$).

Tabel 4.6 Prevalentieschatting seksueel misbruik (%) in pleegzorg en residentiële zorg in 2008-2009

	<i>N</i>	<i>Aantal jongeren dat SM meldt</i>	<i>Prevalentieschatting %</i>	<i>84% BI</i>
Pleegzorg				
Totaal	102	16	157	118~221
Met lichamelijk contact	102	7	69	47~123
Geslachtsgemeenschap	101	1	10	6~51
Aanraken genitaliën	103	3	29	18~75
Aanraken, niet de genitaliën	103	4	39	25~87
Geen lichamelijk contact	104	15	144	108~207
Overig	102	0	0	
Residentieel				
Totaal	96	21	219	171~289
Met lichamelijk contact	96	15	156	117~223
Geslachtsgemeenschap	97	8*	82	57~141
Aanraken genitaliën	98	12*	122	89~185
Aanraken, niet de genitaliën	99	10	101	72~161
Geen lichamelijk contact	99	13	131	79~195
Overig	99	2	20	12~66
Pleeg en residentieel				
Totaal	46	13	283	209~391
Met lichamelijk contact	46	11*	239	173~347
Geslachtsgemeenschap	46	8*	174	120~280
Aanraken genitaliën	44	7*	159	108~267
Aanraken, niet de genitaliën	46	3	65	40~160
Geen lichamelijk contact	46	6	130	87~233
Overig	45	2	44	26~137

Noot. Prevalentieschatting = jaarprevalentie uitgedrukt in aantal kinderen per 1000
De respondenten die aangaven liever geen antwoord te geven op de vraag zijn als missing beschouwd. Daarom verschillen de aantallen respondenten voor de verschillende categorieën.
De aantallen en prevalentieschattingen van de verschillende subcategorieën binnen Totaal (Met lichamelijk contact, Geen lichamelijk contact en Overig) en Met lichamelijk contact (Geslachtsgemeenschap, Aanraken genitaliën en Aanraken, niet de genitaliën) tellen niet op tot het totaal, omdat een kind verschillende vormen van seksueel misbruik kan hebben meegemaakt.
SM = seksueel misbruik
84% BI = 84% betrouwbaarheidsinterval

Figuur 4.6 Prevalentieschatting seksueel misbruik (%) in pleegzorg en residentiële zorg in 2008-2009

LITERATUUR

- Alink, L.R.A., S. Euser, A. Tharner, M.H. van IJzendoorn en M.J. Bakermans-Kranenburg (2012). *Prevalentie Seksueel Misbruik bij Kinderen met een Lichte Verstandelijke Beperking in de Nederlandse Jeugdzorg in 2008-2010: Een Kwantitatieve Studie*. Leiden.
- Alink, L.R.A., M.H. van IJzendoorn, M.J. Bakermans-Kranenburg, F. Pannebakker, T. Vogels en S. Euser (2011). *Kindermishandeling in Nederland Anno 2010: De tweede nationale prevalentiestudie mishandeling van kinderen en jeugdigen (NPM-2010)*. Leiden: Casimir Publishers.
- Beitchman, J. H., K.J. Zucker, J.E. Hood, G.A. Dacosta en D. Akman (1991). A Review of the Short-Term Effects of Child Sexual Abuse. *Child Abuse & Neglect*, 15: 537-556.
- Benedict, M.I., S. Zuravin, D. Brandt, en H. Abbey (1994). Types and frequency of child maltreatment by family foster-care providers in an urban-population. *Child Abuse & Neglect*, 18: 577-585.
- Browne, A. en D. Finkelhor (1986). Initial and long-term effects: a review of the research. In: D. Finkelhor (ed.), *A Sourcebook on Child Sexual Abuse*. Beverly Hills, CA: Sage, 119-142.
- Commissie-Samson (2011). <http://www.onderzoek-seksueel-kindermisbruik.nl>
- Creighton, S. J. (2002). Recognising changes in incidence and prevalence. In: K.D. Browne, H. Hanks, P. Stratton en C. Hamilton (eds). *Early prediction and prevention of child abuse. A handbook*. Chichester: Wiley.
- Daly, M. en M.I. Wilson (1994). Some differential attributes of lethal assaults on small children by stepfathers versus genetic fathers. *Ethology and Sociobiology*, 15: 207-217.
- Deetman, W., N. Draijer, P. Kalbfleisch, H. Merckelbach, M. Monteiro en G. De Vries (2011). *Seksueel misbruik van minderjarigen in de Rooms-Katholieke Kerk*. Amsterdam: Uitgeverij Balans.
- Draijer, N. (1988). *Seksueel misbruik van meisjes door verwanten: Een landelijk onderzoek naar de omvang, de aard, de gezinsachtergronden, de emotionele betekenis en de psychische en psychosomatische gevolgen*. Den Haag: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.
- Douglas, E.M. en M.A. Straus (2006). Assault and injury of dating partners by university students in 19 countries and its relation to corporal punishment experienced as a child. *European Journal of Criminology*, 3: 293-318.
- Euser, E.M., M.H. van IJzendoorn, P. Prinzie en M.J. Bakermans-Kranenburg (2010). The prevalence of child maltreatment in the Netherlands. *Child Maltreatment*, 15:5-17.
- Finkelhor, D., S.L. Hamby, R.K. Ormrod en H.A. Turner (2005). The Juvenile Victimization Questionnaire: Reliability, validity, and national norms. *Child Abuse & Neglect*, 29: 383-412.
- Goffman, E. (1961). *Asylums: Essays on the social situations of mental patients and other inmates*. Oxford, England: Doubleday (Anchor).
- Goldstein H. en M.J.R. Healy (1995). The graphical presentation of a collection of means. *Journal of the Royal Statistical Society*, 158: 175-177.

- Hamby, S.L., en D. Finkelhor (2000). [The victimization of children: Recommendations for assessment and instrument development](#). *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 39: 829-840.
- Helweg-Larsen, K. en H.B. Larsen (2006). The prevalence of unwanted and unlawful sexual experiences reported by Danish adolescents: Results from a national youth survey in 2002. *Acta Paediatrica*, 95: 1270-1276.
- Hox, J. (2002). *Multilevel Analysis: Techniques and applications*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- IJzendoorn, M.H. van (2008). *Opvoeding over de grens. Gehechtheid, trauma en veerkracht*. Amsterdam: Boom Academic.
- IJzendoorn, M.H. van, J. Palacios, E.J.S. Sonuga-Barke, M.R. Gunnar, Y. Vorria, R. McCall, L. LeMare, M.J. Bakermans-Kranenburg, N. Dobrova-Krol en F. Juffer (2011). Children in institutional care: delayed development and resilience. *Monographs of the Society for Research of Child Development*, 76: 8-30.
- IJzendoorn, M.H. van (2007). De vragenlijst voorbij: schets van onderzoek naar kindermishandeling. *Pedagogiek*, 27: 236-243.
- IJzendoorn, M.H. van, E.M. Euser, P. Prinzie, F. Juffer en M.J. Bakermans-Kranenburg (2009). Elevated risk of child maltreatment in families with stepparents but not with adoptive parents. *Child Maltreatment*, 14: 369-375.
- IJzendoorn, M.H. van, P.J. Prinzie, E.M. Euser, M.G. Groeneveld, S.N. Brilleslijper-Kater, A.M.T. van Noort-van der Linden, M.J. Bakermans-Kranenburg, F. Juffer, J. Mesman, M. Klein Velderman en M. San Martin Beuk (2007). *Kindermishandeling in Nederland anno 2005: De nationale prevalentiestudie mishandeling van kinderen en jeugdigen (NPM-2005)*. Leiden: Casimir Publishers.
- Jaffee, S.R., A. Caspi, T.E. Moffit, M. Polo-Thomas en T.S. Price (2004). The limits of child effects: Evidence for genetically mediated child effects on corporal punishment but not on physical maltreatment. *Developmental Psychology*, 40: 1047-1058.
- Jeugdzorg Nederland (2011). *Brancherapportage jeugdzorg 2010*. Utrecht: Jeugdzorg Nederland.
- Juffer, F. en M.H. van IJzendoorn (2005). Behavior problems and mental health referrals of international adoptees: A meta-analysis. *Journal of the American Medical Association*, 293: 2501-2515.
- Julious, S.A. (2004). Using confidence intervals around individual means to assess statistical significance between two means. *Pharmaceutical Statistics*, 3: 217-222.
- Kendall Tackett, K. A., L.M. Williams en D. Finkelhor (1993). Impact of Sexual Abuse on Children – A Review and Synthesis of Recent Empirical-Studies. *Psychological Bulletin*, 113: 164-180.
- Kish, L. (1965). *Survey Sampling*. New York: Wiley.
- Lamers-Winkelmann, F., N.W. Slot, B. Bijl en A.C. Vijlbrief (2007). *Scholieren over mishandeling: Resultaten van een landelijk onderzoek naar de omvang van kindermishandeling onder leerlingen van het voortgezet onderwijs*. PI Research, Vrije Universiteit Amsterdam, Faculteit der Psychologie en Pedagogiek, WODC.
- Moore, D.S. en G.P. McCabe (1996, 4th edition). *Introduction to the Practice of Statistics*. New York: Freeman.

- Payton, M.E., M.H. Greenstone en N. Schenker (2003). Overlapping confidence intervals or standard error intervals: What do they mean in terms of statistical significance? *Journal of Insect Science*, 3: 1-6.
- Pleegzorg Nederland (2011). *Factsheet Pleegzorg 2010*. Utrecht: Pleegzorg Nederland.
- Romano, E. en R.V. De Luca (2001). Male sexual abuse: A review of effects, abuse characteristics, and links with later psychological functioning. *Aggression and Violent Behaviour*, 6: 55-78.
- Schuengel, C., J. Venmans, R. van IJzendoorn en M. Zegers (2006). *Gehechtheidsstrategieën van zeer problematische jongeren. Onderzoek, diagnostiek en methodiek*. Amsterdam: SWP.
- Sedlak, A.J., J. Mettenburg, M. Basena, I. Petta, K. McPherson, A. Greene, en S. Li (2010). *Fourth National Incidence Study of Child Abuse and Neglect (NIS-4): Report to Congress*. Washington, DC: U.S. Department of Health and Human Services, Administration for Children and Families.
- Sociale Kaart Jeugdzorg 2011 (2010). Houten: Bohn Stafleu van Loghum
- Stoltenborgh, M., M.H. van IJzendoorn, E.M. Euser en M.J. Bakermans-Kranenburg (2011). A global perspective on child sexual abuse: Meta-analysis of prevalence around the world. *Child Maltreatment*, 26: 79-101.
- Straus, M.A., S. Hamby, D. Finkelhor, D.W. Moore en D. Runyan (1998). Identification of child maltreatment with the Parent-Child Conflict Tactics Scales: development and psychometric data for a national sample of American parents. *Child Abuse & Neglect*, 22: 249-270.
- U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, Bureau of Justice Statistics. (2010). *Sexual Victimization in Juvenile Facilities Reported by Youth, 2008-09*. (NCJ 228416). Ontleend aan <http://bjs.ojp.usdoj.gov/content/pub/pdf/svjfry09.pdf>
- Wilson, E.B. (1927). Probable inference, the law of succession, and statistical inference. *Journal of the American Statistical Associations*, 22: 20-212.

BIJLAGEN

1. Folder jongeren	70
2. Registratieformulier informanten	73
3. Vragenlijst voor jongeren	89
4. Handelingsprotocol voor de afname van de vragenlijsten bij de jongeren	106
5. Prevalentieschattingen met 84% en 95% betrouwbaarheidsintervallen op basis van informanten meldingen en zelfrapportage	111

BIJLAGE 1

Folder jongeren

Als jij je door dingen die je hebt meegemaakt verdrietig voelt, of als je behoefte hebt om er met iemand over te praten, kun je contact opnemen met iemand die je hiermee kan helpen:

1) Je vertrouwenspersoon

Dit is een onafhankelijke persoon bij de (pleegzorg-) instelling, waar je je verhaal kwijt kunt en die je kan helpen met je probleem. Jouw vertrouwenspersoon is:

2) De Kindertelefoon

telefoonnummer 0800-0432 (GRATIS) of ga naar www.kindertelefoon.nl (chat)

Je kunt bellen of chatten met de kindertelefoon om het te hebben over problemen, bijvoorbeeld als je gepest wordt, als je problemen thuis hebt, als je ruzie hebt met je vrienden of als je je rot voelt. Je hoeft niet je naam te noemen. De medewerkers van de kindertelefoon zijn op de hoogte van dit onderzoek.

Veiligheid in de Nederlandse Jeugdzorg

3) Psychotraumacentrum GGZ Kinderen en Jeugd Rivierduinen

telefoonnummer 071-8908400.

Vraag naar de bureaudienst psychotraumacentrum.

Het psychotraumacentrum biedt hulp aan mensen die schokkende of ingrijpende dingen hebben meegemaakt. Zij kunnen je doorverwijzen naar hulpverleners bij jou in de buurt. De medewerkers van het psychotraumacentrum zijn op de hoogte van dit onderzoek.

Universiteit Leiden

Veiligheid in de Nederlandse Jeugdzorg

Jij hebt meegedaan aan een onderzoek van de Universiteit Leiden. Voor dit onderzoek heb je een vragenlijst ingevuld over je ervaringen binnen een (jeugdzorg-) instelling of in een pleeggezin.

HARTELIJK DANK VOOR JE MEDEWERKING!

Elke jongere reageert anders

In de vragenlijst wordt een aantal vervelende gebeurtenissen besproken, die jongeren meegemaakt kunnen hebben. De manier waarop jongeren dit soort ingrijpende gebeurtenissen verwerken verschilt. Sommige jongeren voelen zich bijvoorbeeld verdrietig of boos.

Dit soort reacties kunnen heftig zijn, maar zijn normaal. Voor sommige jongeren is het moeilijk de ingrijpende gebeurtenissen te verwerken. In dat geval houdt de jongere vaak langdurig klachten. Er kunnen dan uiteenlopende reacties te zien zijn: zij beleven het vooral steeds opnieuw, vermijden de herinnering aan de gebeurtenis, hebben slaapproblemen, zijn opvliegend of hebben een gebrekkige concentratie. Ook lichamelijke klachten komen voor, zoals buikpijn en hoofdpijn.

Wanneer hulp vragen?

Bij een deel van de degenen die ingrijpende gebeurtenissen hebben meegemaakt, ontstaat een Post Traumatische Stress Stoornis (PTSS). PTSS betekent dat iemand de gebeurtenis niet kan verwerken. Dit kan het dagelijkse leven zoals schoolgang, werk, gezinsleven, contact met vrienden en intieme relaties ernstig gaan belemmeren. PTSS is goed te behandelen met therapie. Verwijzing loopt meestal via de huisarts. Vind jij het moeilijk om de ingrijpende gebeurtenissen die je hebt meegemaakt te verwerken, dan kun je hulp zoeken. Op de achterkant van deze folder kun je lezen wat je dan kunt doen.

BIJLAGE 2

Registratieformulier informanten (dit formulier is in digitale vorm afgenomen; in deze bijlage staan de vragen en de structuur van het formulier weergegeven)

1) Inleidende tekst:

Beste deelnemer,

Deze vragenlijst is onderdeel van een onderzoek naar de prevalentie van kindermishandeling en seksueel misbruik van kinderen die in een jeugdzorginstelling of in een pleeggezin verblijven. De Universiteit Leiden voert dit onderzoek uit in opdracht van de commissie Samson, die is ingesteld door de toenmalige Ministers voor Jeugd en Gezin en van Justitie.

Wij stellen u eerst een aantal algemene vragen over uzelf. Daarna geven wij u de definities van kindermishandeling die in dit onderzoek gehanteerd worden. U wordt gevraagd om aan te geven of u bij een kind met wie u beroepsmatig te maken had vermoedt dat hem of haar iets dergelijks is overkomen toen hij/zij in een jeugdzorginstelling of in een pleeggezin verbleef.

U hoeft dus niet te rapporteren over (vermoedens van) mishandeling die een kind mogelijk heeft meegemaakt vóór hij of zij in de jeugdzorginstelling of in het pleeggezin is komen wonen of die mogelijk heeft geleid tot plaatsing in een jeugdzorginstelling of in een pleeggezin. U hoeft ook niet te rapporteren over (vermoedens van) mishandeling die het kind mogelijk thuis heeft meegemaakt.

U hoeft de vragenlijst niet in één keer in te vullen. U kunt tussentijds stoppen, en later weer doorgaan door opnieuw op de link te klikken. LET OP: Dit kan alleen op dezelfde computer waar u op dit moment op werkt. U gaat dan verder waar u gebleven was.

Alvast bedankt voor het invullen van de vragenlijst!

Als u hulp nodig hebt bij het invullen van de vragenlijst, kunt u bellen met het volgende telefoonnummer:

06- 20 66 22 93.

U krijgt dan een onderzoeker van de Universiteit Leiden aan de lijn die u kan helpen met het invullen.

Bij vragen kunt u ook mailen naar: onderzoekjeugdzorg@fsw.leidenniv.nl

ALGEMENE VRAGEN

Wij stellen u eerst een aantal algemene vragen over uzelf.
Klik aan wat van toepassing is.

1) Bent u een man of een vrouw?

Keuze uit: man; vrouw; Ik geef liever geen antwoord

2) Wat is uw geboortejaar?

3) Wat is de hoogste opleiding die u hebt afgerond?

Keuze uit: geen afgeronde opleiding; basisschool; VMBO-praktijk/VMBO-beroep (VBO); MAVO; HAVO/VWO/gymnasium; MBO; HBO/Universitair; anders, nl. _____; Ik geef liever geen antwoord.

4) Waar bent u geboren?

Keuze uit: Nederland; Turkije; Marokko; Suriname; de Antillen; anders, nl. _____; Ik geef liever geen antwoord

5) In welke jeugdzorginstellingen hebt u gewerkt in de periode 2008 tot nu?

Vul de namen van de instellingen in (*maximaal 5*)

Per instelling wordt doorgevraagd:

De volgende vragen gaan over instelling <naam instelling>. Klik aan wat van toepassing is.

6) Op welke van de volgende soorten afdelingen werkte u toen u voor <naam instelling> werkte? Vink elke afdeling aan waarvoor u binnen <naam instelling> hebt gewerkt in de periode 2008 tot heden. (meerdere antwoorden mogelijk)

Keuze uit: pleegzorg; open leefgroepen; gesloten leefgroepen (bijvoorbeeld JeugdzorgPlus); justitiële jeugdzorg.

7.1) Doorvragen per categorie:

Hieronder ziet u de afdeling(en) waarbinnen u werkzaam was voor <naam instelling>. Geef bij iedere afdeling aan van wanneer tot wanneer u hier hebt gewerkt.

7.2) Met hoeveel verschillende kinderen werkte u bij <naam instelling> binnen de afdeling <naam afdeling>? Geef dit aan voor het jaar 2010 en voor de periode van 2008 t/m 2009.

Als u dit niet meer precies weet, geef dan een schatting. Als u in de genoemde periode niet bij deze afdeling werkzaam was, vul dan '0' in.

2010

2008 t/m 2009

7.3) We willen graag een paar details weten over de samenstelling van dit aantal kinderen binnen de afdeling <naam afdeling> van <naam instelling>.

Geef hieronder aan hoeveel van de kinderen met wie u binnen deze afdeling werkte jongens waren

- 12 jaar of ouder waren
- een (licht) verstandelijke beperking hadden (IQ onder de 85 in combinatie met een beperkt sociaal aanpassingsvermogen)
- hier op grond van een rechterlijke uitspraak verbleven (een Onder Toezicht Stelling, civiel rechtelijke uitspraak, strafrechtelijke uitspraak, etc.)

Als u dit niet meer precies weet, geef dan een schatting.

Als u niet bij deze afdeling werkzaam was in de genoemde periode, vul dan een '0' in.

<input type="text"/>	van de kinderen met wie ik hier werkte in 2008 t/m 2009 waren jongens
<input type="text"/>	van de kinderen met wie ik hier werkte 2010 waren jongens
<input type="text"/>	van de kinderen met wie ik hier werkte in 2008 t/m 2009 waren 12 jaar of ouder
<input type="text"/>	van de kinderen met wie ik hier werkte 2010 waren 12 jaar of ouder
<input type="text"/>	van de kinderen met wie ik hier werkte in 2008 t/m 2009 hadden een (lichte) verstandelijke beperking
<input type="text"/>	van de kinderen met wie ik hier werkte 2010 hadden een (lichte) verstandelijke beperking
<input type="text"/>	van de kinderen met wie ik hier werkte in 2008 t/m 2009 verbleven hier op grond van een rechterlijke uitspraak
<input type="text"/>	van de kinderen met wie ik hier werkte 2010 verbleven hier op grond van een rechterlijke uitspraak

U krijgt nu de definities van kindermishandeling te zien die in deze studie gehanteerd worden. Lees eerst deze definities goed door.

Hierna vragen wij u of u denkt of weet dat één of meer kinderen met wie u hebt gewerkt iets dergelijks heeft meegemaakt terwijl hij/zij verbleef in een jeugdzorginstelling of in een pleeggezin.

LET OP: U hoeft dus niet te rapporteren over (vermoedens van) mishandeling die een kind mogelijk heeft meegemaakt vóór hij of zij in de jeugdzorginstelling of in het pleeggezin is komen wonen of die mogelijk heeft geleid tot plaatsing in een jeugdzorginstelling of in een pleeggezin. U hoeft ook niet te rapporteren over (vermoedens van) mishandeling die het kind mogelijk thuis heeft meegemaakt.

In het eerste gedeelte gaat het om vorig jaar, dus om het jaar 2010.

Hierna stellen wij ook nog een aantal vragen over de periode van 2008 t/m 2009. In de vragenlijst wordt duidelijk aangegeven op welke periode de vragen betrekking hebben.

Vervolgens zijn er over ieder kind van wie u dit denkt een aantal vragen.

Lees nu eerst de onderstaande definities van kindermishandeling die in deze studie gehanteerd worden. Deze tekst kunt u ook zelf downloaden en uitprinten als u deze bij de hand wil houden, via deze link: [definities van kindermishandeling](#)

DEFINITIES KINDERMISHANDELING

1. Seksueel misbruik:

Hieronder vallen alle seksuele handelingen door een volwassene of een ander kind of jongere met kinderen jonger dan 18 jaar tegen de zin van het kind of zonder dat het kind deze contacten kan weigeren. Het gaat om contacten tussen volwassenen en kinderen/jongeren, maar ook tussen kinderen/jongeren onderling. Het gaat om de volgende categorieën:

- Seksuele aanranding of uitbuiting van een kind, of het toelaten van seksuele aanranding of uitbuiting van een kind, waar sprake is van penetratie van of door het kind. Dergelijke handelingen omvatten orale, anale of genitale betrekkingen, hetzij heteroseksueel of homoseksueel.
- Elke vorm van seksueel misbruik met penetratie, zonder gebruik van geweld. Hieronder valt elk seksueel contact met kinderen jonger dan 18 jaar tegen de zin van het kind of zonder dat het kind deze contacten kan weigeren.
- Seksueel misbruik met penetratie en mét gebruik van geweld.
- Kinderprostitutie of kinderpornografie.
- Lastigvallen met genitaal contact (seksuele aanranding of uitbuiting van een kind of het toestaan van seksuele aanranding of uitbuiting van een kind waarbij genitaal contact plaatsvindt van of door het kind (bij een ander) en waarbij geen aanwijzingen zijn dat er daadwerkelijk penetratie heeft plaatsgevonden.)
- Toekijken bij seksuele handelingen van een ander (bijvoorbeeld een ander die zich zelf bevredigt).
- Beschikbaar stellen van expliciet seksueel materiaal (bijvoorbeeld pornografische tijdschriften of films).
- Ontbreken van voldoende supervisie van de vrijwillige seksuele activiteiten van een kind.
- Pogingen tot, of dreigingen van seksueel misbruik met lichamelijk contact (ook als dat niet is gelukt).
- Seksueel betasten.
- Seksueel getinte opmerkingen over een kind of diens lichaam.
- Ander onbekend seksueel misbruik: Het begaan of toestaan van seksuele aanranding, uitbuiting, mishandeling of misbruik van een kind anders dan in de bovengenoemde categorieën.

2. Fysieke (lichamelijke) mishandeling:

- Opzettelijke lichamelijke mishandeling al dan niet met behulp van een voorwerp, wapen of vreemde substantie (bijvoorbeeld slaan met een stok, maar ook verbranden met vloeistof of vuur, vergiften, gevaarlijke medicatie toedienen zonder voorschrift van een arts, verstikken of verdrinken) of het toestaan hiervan. Tot deze categorie hoort ook slaan, stompen, schoppen, bijten, schudden, gooien of met opzet laten vallen, steken of wurgen.

3. Emotionele mishandeling:

- Bewegingsbeperking/vastbinden: Ernstige bewegingsbeperking als een middel van straf of controle zoals het vastbinden van een kind op bed of aan een ander object (niet algemeen geaccepteerde zorgmaatregelen die bedoeld zijn om kinderen te beschermen).
- Bewegingsbeperking/andere vormen: Het opsluiten van een kind in een ruimte (bijvoorbeeld een kast) als een middel van straf of controle.
- Verbale of emotionele mishandeling: Bedreigen of uitschelden van een kind als een systematisch patroon van kleineren, denigreren of tot zondebok maken. Het toepassen van extreme niet lichamelijke discipline of dreigen met andere vormen van mishandeling zoals verlaten, zelfmoord, slaan of seksuele mishandeling, hoort ook in deze categorie.
- Overige onbekende mishandeling: Vormen van openlijke strafmaatregelen, uitbuiten of uitschelden anders dan bovengenoemd, of niet-specifieke mishandeling (bijvoorbeeld het opzettelijk onthouden van voeding, onderdak e.d.).

4. Fysieke (lichamelijke) verwaarlozing:

- Weigering om noodzakelijke zorg te verlenen of toe te staan: Niet of niet voldoende zorgen voor een behandeling of verdere diagnose, waarvan de noodzaak is vastgesteld door een competente professional bij zichtbaar lichamelijk letsel, ziekte, slechte conditie of verzwakking (bijvoorbeeld lichamelijke handicap, zintuiglijke handicap, tandproblemen, of andere zichtbare lichamelijke problemen).
- Niet of te laat inschakelen van noodzakelijke zorg wanneer het kind duidelijk medische zorg nodig heeft. Het probleem van het kind moet acuut, serieus en zodanig zijn geweest dat iedere leek zou hebben herkend dat het kind professionele medische zorg nodig had.
- Weigering om de verantwoordelijkheid voor het kind op zich te nemen/verlaten van het kind: Gevallen waarbij het kind permanent of voor onbepaalde tijd wordt verlaten, zonder dat vooraf gezorgd is dat het kind de nodige zorg en supervisie krijgt.
- Andere vormen van weigering om de zorg voor het kind op zich te nemen, zoals voor onbepaalde tijd uit huis sturen van een kind zonder dat zorg door anderen is geregeld, of weigering om de verantwoordelijkheid voor een kind weer op te nemen als het na weggelopen weer terugkeert.
- Ontoereikend toezicht: Bijvoorbeeld gevallen waar er een terugkerend patroon is van het alleen laten van jonge kinderen zonder toezicht of na zonsondergang buiten laten van jonge kinderen.
- Andere vormen van lichamelijke verwaarlozing: Opvallende onoplettendheid voor de veiligheid (in huis of in de auto), noodzakelijke lichamelijke zorg (bijvoorbeeld kleding en persoonlijke hygiëne) en welzijn van het kind. Hieronder valt ook onvoldoende aandacht geven aan onder- of overgewicht van een kind.

5. Verwaarlozing van het onderwijs:

- Bewust toestaan van chronisch spijbelen: Kind spijbelt regelmatig, ouders/verzorgers zijn bewust gemaakt van dit probleem en doen geen pogingen dit te stoppen. Gebrek aan inzet, meer dan het gebrek aan succes is het voornaamste.
- Overig spijbelen/in gebreke blijven bij registratie of inschrijving: Thuishouden van het kind vanwege niet legitieme redenen of het niet registreren of inschrijven van een kind op een school, waarbij men de wet overtreedt en het kind één of meer maanden school mist.
- Weigering om gediagnosticeerde leerproblemen te laten behandelen zonder bijzondere reden hiertoe.

6. Emotionele verwaarlozing:

- Ontoereikende koestering/genegenheid: Merkbaar gebrek aan aandacht voor de behoeften van het kind aan genegenheid, emotionele steun, aandacht, bevestiging en controle.
- Huiselijk geweld waarvan het kind getuige is.
- Bewust toestaan van alcohol- en/of drugsmisbruik van het kind: Ook hier geldt dat gebrek aan inzet om het probleem te corrigeren belangrijker is dan het eventuele succes.
- Bewust toestaan van ander onaangepast gedrag van het kind (bijvoorbeeld chronische criminaliteit).
- Weigering om noodzakelijke en verkrijgbare behandeling voor gediagnosticeerde emotionele problemen of gedragsproblemen van het kind toe te staan of te verzorgen.
- Niet of niet voldoende zoeken naar noodzakelijke zorg voor emotionele beschadiging/problemen of gedragsproblemen.
- Ander gebrek aan aandacht voor de ontwikkeling en emotionele behoeften van het kind. Hiertoe horen ongepaste benadering van een kind m.b.t. diens leeftijd (zoals overbescherming) of gebrek aan zinnige regelgeving voor een kind.

Nu u de definities van kindermishandeling hebt doorgenomen, zullen wij u hier een aantal vragen over stellen. Als u tijdens het beantwoorden van deze vragen nog een keer naar de definities wilt kijken, kunt u op deze link: [definities van kindermishandeling](#) klikken, dan verschijnen de definities nog een keer in een apart venster.

8) De volgende vragen gaan over de kinderen met wie u vorig jaar (dus in het jaar 2010) hebt gewerkt:

Vermoedt/weet u dat één of meer van deze kinderen in het jaar 2010 iets dergelijks is overkomen toen zij in een jeugdzorginstelling of in een pleeggezin verbleven?

Geef niet alleen de bewezen gevallen aan maar ook vermoedens die u hebt. Doe dat ook als u die niet eerder ergens hebt gemeld.

- Nee, ik heb vorig jaar in mijn werk niet te maken gehad met kinderen van wie ik vermoed of weet dat ze in 2010 zijn mishandeld en/of verwaarloosd volgens deze definities toen zij in een (jeugd)zorginstelling of in een pleeggezin verbleven.
- Ja, ik heb vorig jaar in mijn werk met één of meer kinderen te maken gehad van wie ik vermoed of weet dat zij in het jaar 2010 mishandeld en/of verwaarloosd toen zij in een jeugdzorginstelling of in een pleeggezin verbleven.

Bij antwoord "ja" doorvragen:

Vul hier de initialen in van het kind/de kinderen met wie u vorig jaar werkte en van wie u vermoedt of weet dat zij in 2010, zijn mishandeld en/of verwaarloosd volgens de definities van dit onderzoek toen zij in een jeugdzorginstelling of in een pleeggezin verbleven.

Deze informatie dient alleen ter overzichtelijkheid voor uzelf in het vervolg van de vragenlijst. Deze gegevens zullen niet naar buiten worden gebracht en worden na het verzamelen van de gegevens uit het onderzoek verwijderd.

Initialen kind 1 _____

Etc.

Er volgt nu een aantal vragen over deze kinderen. Beantwoord eerst de vragen voor kind 1. Ga dan door met kind 2 indien van toepassing, etc. Per kind duurt dit ongeveer 10 minuten.

Registratieformulier kindermishandeling binnen de jeugdzorg:

De volgende vragen gaan over kind <initialen>

9) Is dit kind een jongen of een meisje?

Keuze uit: jongen; meisje

10) Wat is het geboortjaar van dit kind? + optie "weet ik niet")

11) Wat is het geboorteland van dit kind?

Keuze uit: Nederland; Turkije; Marokko; Suriname; de Antillen; Anders, nl. _____, weet ik niet, ik geef liever geen antwoord

12) Heeft dit kind een verstandelijke beperking?

Keuze uit: nee; ja, een lichte verstandelijke beperking (IQ 50/55-85 in combinatie met een beperkt sociaal aanpassingsvermogen); ja, een zware verstandelijke beperking (IQ < 50); weet ik niet; ik geef liever geen antwoord.

13) Aandoening(en) van het kind (klik aan wat van toepassing is, meerdere antwoorden mogelijk)

Keuze uit: geen aandoeningen; chronische ziekte; lichamelijke handicap; (vorm van) autisme; ADHD/ADD; anders, nl. _____; weet ik niet; ik geef liever geen antwoord.

14) Wat is de seksuele geaardheid van dit kind?

Keuze uit: heteroseksueel; homoseksueel; biseksueel; (nog) onbekend, ik geef liever geen antwoord.

15) Wat is het geboorteland van de biologische moeder van dit kind?

Keuze uit: Nederland; Turkije; Marokko; Suriname; de Antillen; Anders, nl. _____; weet ik niet; de biologische moeder is niet bekend; ik geef liever geen antwoord.

16) Wat is het geboorteland van de biologische vader van dit kind?

Keuze uit: Nederland; Turkije; Marokko; Suriname; de Antillen; Anders, nl. _____; weet ik niet; de biologische vader is niet bekend; ik geef liever geen antwoord.

De volgende vragen gaan gedetailleerde in op uw vermoedens over mishandeling van <initialen> . Als u tijdens het invullen van deze vragen nog een keer naar de definities van kindermishandeling wilt kijken, klik dan op “?”. De definities verschijnen dan in een apart venster.

17) MISHANDELING: Beschrijf de mishandeling of verwaarlozing van <initialen> toen hij of zij in 2010 onder toezicht stond. Beschrijf wat er is gebeurd en geef zoveel mogelijk informatie over de situaties en over de omvang van het probleem (bijv. hoe vaak, hoe lang, eerdere incidenten). Geef ook aan wie erbij betrokken was (plegers, of degenen die ervan wisten). Benoem de betrokkenen bij hun rol of relatie tot het kind (bijv.. pleegouder, groepsleider), niet bij naam.

18) LETSEL OF BESCHADIGING: Beschrijf elk letsel, alle lichamelijke of emotionele problemen of problemen in gedrag of op school die kunnen zijn veroorzaakt of verergerd door de mishandeling. Geef zoveel mogelijk details (bijv. kind is vaak afwezig geweest op school gedurende de laatste 2 maanden). Geef bij benadering de data waarop de beschreven incidenten plaatsvonden. Als u niet op de hoogte bent van bepaalde symptomen of problemen, geef dit dan aan.

19) Hoeveel verschillende personen hebben dit gedaan?

Keuze uit: 1, 2, 3, 4, 5, meer dan 5.

Wij willen graag nog iets meer weten over de persoon die dit heeft gedaan of de personen die dit hebben gedaan.

Als de informant heeft aangegeven dat één persoon dit gedaan heeft, worden de volgende vragen over één persoon gesteld, anders over meer dan één persoon (afhankelijk van het antwoord)

19.1) Wie was deze persoon?

Keuze uit: pleegouder; kind/jongere onder de 18 jaar binnen het pleeggezin, ander lid pleeggezin; huisvriend(in) van het pleeggezin; gezinsvoogd; groepsleid(st)er of begeleid(st)er van de (jeugd)zorginstelling waar <initialen> toen verbleef; andere medewerk(st)er van de (jeugd)zorginstelling waar <initialen> toen verbleef (buschauffeur, taxichauffeur, tuinman, leerkracht, etc.); kind/jongere onder de 18 jaar binnen de (jeugd)zorginstelling waar <initialen> toen verbleef; biologische ouder; stiefouder of nieuwe partner van de biologische ouder; huisvriend van de biologische ouder of van de stiefouder; ander kind/jongere binnen het gezin van <initialen> (broer, zus, stiefbroer, stiefzus, etc.); ander familielid (oma, opa, oom, tante, neef, nicht, etc.); leraar/lerares op school; kind/ jongere uit het pleeggezin; kind/jongere uit de open leefgroep waar <initialen> toen verbleef; kind/jongere uit de gesloten leefgroep waar <initialen> toen verbleef; kind/jongere uit de jeugdgevangenis waar <initialen> toen zat; kind/jongere van school; iemand anders (sportleraar/-lerares, zwemleraar/-lerares, fysiotherapeut(e), etc.); ik geef liever niet aan wie dit was.

19.2) Was deze persoon een man of een vrouw?

Keuze uit: man; vrouw; ik geef liever geen antwoord.

19.3) Hoe oud was deze persoon (ongeveer)?

Keuze uit: 0-99 jaar; ik geef liever geen antwoord

19.4) Waar heeft deze persoon dit gedaan? (meerdere antwoorden mogelijk)

Keuze uit: Thuis bij het pleeggezin waar <initialen> toen verbleef; binnen de open leefgroep waar <initialen> toen woonde; binnen de gesloten leefgroep waar <initialen> toen verbleef; binnen de jeugdgevangenis waar <initialen> toen verbleef; thuis bij het gezin van <initialen>; elders buiten de instelling/het pleeggezin waar <initialen> toen verbleef; ik geef liever geen antwoord.

19.5) Wanneer (in welke periode) heeft deze persoon dit gedaan?

Begin maand

keuze uit: vóór 2008 januari, februari, maart, april, mei, juni, juli, augustus, september, oktober, november, december, weet ik niet, ik geef liever geen antwoord.

Begin jaar

keuze uit: vóór 2008, 2008, 2009, 2010, weet ik niet, wil ik liever niet zeggen.

Eind maand

keuze uit: januari, februari, maart, april, mei, juni, juli, augustus, september, oktober, november, december, weet ik niet, ik geef liever geen antwoord.

Eind jaar

keuze uit: 2008, 2009, 2010, weet ik niet, ik geef liever geen antwoord.

19.6) Hoe vaak heeft deze persoon dit in deze periode gedaan?

Keuze uit: één keer; twee keer; 3-5 keer; 6-10 keer; 11-20 keer; meer dan 20 keer; Ik geef liever geen antwoord.

19.7) Verbleef <initialen> op grond van een rechterlijke uitspraak (bijvoorbeeld Onder Toezicht Stelling; civiel rechtelijke uitspraak, strafrechtelijke uitspraak) in een instelling/pleeggezin toen dit gebeurde?

Keuze uit: ja; nee; weet ik niet; ik geef liever geen antwoord.

SEKSUEEL MISBRUIK

U hebt hiervoor een aantal vragen beantwoord over kindermishandeling binnen de jeugdzorg in het jaar 2010, dus vorig jaar.

De volgende vragen gaan iets verder terug. Het gaat om kinderen met wie u werkte in de jaren 2008 en 2009. Deze vragen gaan alleen over seksueel misbruik.

Neem even de tijd om in gedachten terug te gaan naar die periode. Waar werkte u toen? Met welke kinderen werkte u toen?

LET OP: U hoeft wederom niet te rapporteren over (vermoedens van) misbruik die een kind mogelijk heeft meegemaakt vóór hij of zij in de jeugdzorginstelling of in het pleeggezin is komen wonen of die mogelijk heeft geleid tot plaatsing in een jeugdzorginstelling of in een pleeggezin. U hoeft ook niet te rapporteren over (vermoedens van) misbruik die het kind mogelijk thuis heeft meegemaakt.

Hier volgen nog een keer de definities van seksueel misbruik.

DEFINITIES SEKSUEEL MISBRUIK

Hieronder vallen alle seksuele handelingen door een volwassene of een ander kind of jongere met kinderen jonger dan 18 jaar tegen de zin van het kind of zonder dat het kind deze contacten kan weigeren. Het gaat om contacten tussen volwassenen en kinderen/jongeren, maar ook tussen kinderen/jongeren onderling. Het gaat om de volgende categorieën:

- Seksuele aanranding of uitbuiting van een kind, of het toelaten van seksuele aanranding of uitbuiting van een kind, waar sprake is van penetratie van of door het kind. Dergelijke handelingen omvatten orale, anale of genitale betrekkingen, hetzij heteroseksueel of homoseksueel.
- Elke vorm van seksueel misbruik met penetratie, zónder gebruik van geweld. Hieronder valt elk seksueel contact met kinderen jonger dan 18 jaar tegen de zin van het kind of zonder dat het kind deze contacten kan weigeren.
- Seksueel misbruik met penetratie en mét gebruik van geweld.
- Kinderprostitutie of kinderpornografie.
- Lastigvallen met genitaal contact (seksuele aanranding of uitbuiting van een kind of het toestaan van seksuele aanranding of uitbuiting van een kind waarbij genitaal contact plaatsvindt van of door het kind (bij een ander) en waarbij geen aanwijzingen zijn dat er daadwerkelijk penetratie heeft plaatsgevonden.)
- Toekijken bij seksuele handelingen van een ander (bijvoorbeeld een ander die zich zelf bevredigt).
- Beschikbaar stellen van expliciet seksueel materiaal (bijvoorbeeld pornografische tijdschriften of films).
- Ontbreken van voldoende supervisie van de vrijwillige seksuele activiteiten van een kind.
- Pogingen tot, of dreigingen van seksueel misbruik met lichamelijk contact (ook als dat niet is gelukt).
- Seksueel betasten.
- Seksueel getinte opmerkingen over een kind of diens lichaam.
- Ander onbekend seksueel misbruik: Het begaan of toestaan van seksuele aanranding, uitbuiting, mishandeling of misbruik van een kind anders dan in de bovengenoemde categorieën.

Als u nog een keer de definities van seksueel misbruik wilt zien, dan kunt u deze onder de volgende link vinden: [definities van seksueel misbruik](#)

20) De volgende vragen gaan over de kinderen met wie u in de periode van 2008 t/m 2009 hebt gewerkt:

Vermoedt/weet u dat één of meer van deze kinderen in de periode van 2008 t/m 2009 seksueel misbruikt werden in toen zij in een jeugdzorginstelling of in een pleeggezin verbleven?

Geef niet alleen de bewezen gevallen aan maar ook vermoedens die u hebt. Doe dat ook als u die niet eerder ergens hebt gemeld.

- Nee, ik heb in deze periode in mijn werk niet te maken gehad met kinderen van wie ik vermoed of weet dat ze in de jaren 2008 t/m 2009 seksueel misbruikt zijn toen zij in een (jeugd)zorginstelling of in een pleeggezin verbleven.
- Ja, ik heb in deze periode in mijn werk met één of meer kinderen te maken gehad van wie ik vermoed of weet dat zij in de jaren 2008 t/m 2009 seksueel misbruikt zijn toen zij in een (jeugd)zorginstelling of in een pleeggezin verbleven.

Bij antwoord "ja" doorvragen:

21) Vul hier de initialen in van het kind/de kinderen met wie u toen werkte en bij wie u het vermoeden hebt dat zij in de periode van 2008 t/m 2009 seksueel misbruikt zijn volgens de definities van dit onderzoek toen zij in een jeugdzorginstelling of in een pleeggezin verbleven.

Deze informatie dient alleen ter overzichtelijkheid voor uzelf in het vervolg van de vragenlijst. Deze gegevens zullen niet naar buiten worden gebracht en worden na het verzamelen van de gegevens uit het onderzoek verwijderd.

(klik hier om de definities nogmaals te zien: [definities van seksueel misbruik](#))

Initialen kind 1 _____ etc.

Registratieformulier seksueel misbruik binnen de jeugdzorg:

22) Is dit kind een jongen of een meisje?

Keuze uit: jongen; meisje

23) Wat is het geboortjaar van dit kind? + optie "weet ik niet")

24) Wat is het geboorteland van dit kind?

Keuze uit: Nederland; Turkije; Marokko; Suriname; de Antillen; Anders, nl. _____, weet ik niet, ik geef liever geen antwoord

25) Heeft dit kind een verstandelijke beperking?

Keuze uit: nee; ja, een licht verstandelijke beperking (IQ 50/55-85 in combinatie met een beperkt sociaal aanpassingsvermogen); ja, een zwaar verstandelijke beperking (IQ < 50); weet ik niet; ik geef liever geen antwoord.

26) Aandoening(en) van het kind (klik aan wat van toepassing is, meerdere antwoorden mogelijk)

Keuze uit: geen aandoeningen; chronische ziekte; lichamelijke handicap; (vorm van) autisme; ADHD/ADD; anders, nl. _____; weet ik niet; ik geef liever geen antwoord.

27) Wat is de seksuele geaardheid van dit kind?

Keuze uit: heteroseksueel; homoseksueel; biseksueel; (nog) onbekend

28) Wat is het geboorteland van de biologische moeder van dit kind?

Keuze uit: Nederland; Turkije; Marokko; Suriname; de Antillen; Anders, nl. _____; weet ik niet; de biologische moeder is niet bekend; ik geef liever geen antwoord.

29) Wat is het geboorteland van de biologische vader van dit kind?

Keuze uit: Nederland; Turkije; Marokko; Suriname; de Antillen; Anders, nl. _____; weet ik niet; de biologische vader is niet bekend; ik geef liever geen antwoord.

De volgende vragen gaan gedetailleerd in op het seksueel misbruik (of uw vermoedens hierover) van <initialen> in de periode van 2008 t/m 2009 toen hij/zij in een jeugdzorginstelling of in een pleeggezin verbleef.

Als u tijdens het invullen van deze vragen nog een keer naar de definities van seksueel misbruik wilt kijken, klik dan op [definities van seksueel misbruik](#). De definities verschijnen dan in een apart venster.

30.1) SEKSUEEL MISBRUIK: Beschrijf het misbruik van <initialen> toen hij of zij onder toezicht stond van jeugdzorg. Beschrijf wat er is gebeurd en geef zoveel mogelijk informatie over de situaties en over de omvang van het probleem (bijvoorbeeld hoe vaak, hoe lang, eerdere incidenten). Geef ook aan wie erbij betrokken was (plegers, of degenen die ervan wisten). Benoem de betrokkenen bij hun rol of relatie tot het kind (bijvoorbeeld pleegouder, groepsleider), niet bij naam.

30.2) LETSEL OF BESCHADIGING: Beschrijf elk letsel, alle lichamelijke of emotionele problemen of problemen in gedrag of op school die kunnen zijn veroorzaakt of verergerd door de mishandeling. Geef zoveel mogelijk details (bijv. kind is vaak afwezig geweest op school gedurende de laatste 2 maanden). Geef bij benadering de data waarop de beschreven incidenten plaatsvonden. Als u niet op de hoogte bent van bepaalde symptomen of problemen, geef dit dan aan.

31) Hoeveel verschillende personen hebben dit gedaan?

Keuze uit: 1, 2, 3, 4, 5, meer dan 5, ik geef liever geen antwoord.

Wij willen graag nog iets meer weten over de persoon die dit heeft gedaan of de personen die dit hebben gedaan.

Als de informant heeft aangegeven dat één persoon dit gedaan heeft, worden de volgende vragen over één persoon gesteld, anders over meer dan één persoon (afhankelijk van het antwoord)

32.1) Wie was deze persoon?

Keuze uit: *Keuze uit:* pleegouder; kind/jongere onder de 18 jaar binnen het pleeggezin, ander lid pleeggezin; huisvriend(in) van het pleeggezin; gezinsvoogd; groepsleid(st)er of begeleid(st)er van de (jeugd)zorginstelling waar <initialen> toen verbleef; andere medewerk(st)er van de (jeugd)zorginstelling waar <initialen> toen verbleef (buschauffeur, taxichauffeur, tuinman, leerkracht, etc.); kind/jongere onder de 18 jaar binnen de (jeugd)zorginstelling waar <initialen> toen verbleef; biologische ouder; stiefouder of nieuwe partner van de biologische ouder; huisvriend van de biologische ouder of van de stiefouder; ander kind/jongere binnen het gezin van <initialen> (broer, zus, stiefbroer, stiefzus, etc.); ander familielid (oma, opa, oom, tante, neef, nicht, etc.); leraar/lerares op school; kind/ jongere uit het pleeggezin; kind/jongere uit de open leefgroep waar <initialen> toen verbleef; kind/jongere uit de gesloten leefgroep waar <initialen> toen verbleef; kind/jongere uit de jeugdgevangenis waar <initialen> toen zat; kind/jongere van school; iemand anders (sportleraar/-lerares, zwemleraar/-lerares, fysiotherapeut(e), etc.); ik geef liever niet aan wie dit was.

32.2) Was deze persoon een man of een vrouw?

Keuze uit: man; vrouw; ik geef liever geen antwoord.

32.3) Hoe oud was deze persoon (ongeveer)?

Keuze uit: 0-99 jaar; ik geef liever geen antwoord

32.4) Waar heeft deze persoon dit gedaan? (meerdere antwoorden mogelijk)

Keuze uit: Thuis bij het pleeggezin waar <initialen> toen woonde; binnen de open leefgroep waar <initialen> toen woonde; binnen de gesloten leefgroep waar <initialen> toen woonde; binnen de jeugdgevangenis waar <initialen> toen zat; thuis bij het gezin van <initialen>; elders buiten de instelling/het pleeggezin waar <initialen> toen woonde; ik geef liever geen antwoord.

32.5) Wanneer (in welke periode) heeft deze persoon dit gedaan?

Begin maand

keuze uit: vóór 2008 januari, februari, maart, april, mei, juni, juli, augustus, september, oktober, november, december, weet ik niet, ik geef liever geen antwoord.

Begin jaar

keuze uit: vóór 2008, 2008, 2009, 2010, weet ik niet, wil ik liever niet zeggen.

Eind maand

keuze uit: januari, februari, maart, april, mei, juni, juli, augustus, september, oktober, november, december, weet ik niet, ik geef liever geen antwoord.

Eind jaar

keuze uit: 2008, 2009, 2010, weet ik niet, ik geef liever geen antwoord.

32.6) Hoe vaak heeft deze persoon dit gedaan?

Keuze uit: één keer; twee keer; 3-5 keer; 6-10 keer; 11-20 keer; meer dan 20 keer; Ik geef liever geen antwoord.

32.7) Verbleef <initialen> op grond van een rechterlijke uitspraak in een instelling/pleeggezin toen dit gebeurde?

Keuze uit: ja; nee; weet ik niet; ik geef liever geen antwoord.

EIGEN ERVARINGEN

U hebt hiervoor een aantal vragen beantwoord over (vermoedens van) mishandeling van kinderen of jongeren met wie u hebt gewerkt.

De volgende vraag gaat over uw eigen ervaringen met geweld op uw werk in de periode van 2008 tot heden.

33) Heeft een kind/jongere met wie u in de afgelopen drie jaar hebt gewerkt u bedreigd of geweld tegen u gebruikt?

Selecteer wat u meemaakte; meerdere alternatieven zijn mogelijk. Indien u liever niet wil antwoorden, vink dan niets aan.

- 33.1) Een kind/jongere van mijn werk heeft mij verbaal bedreigd (bijv. uitgescholden of met de dood bedreigd)
- 33.2) Een kind/jongere van mijn werk heeft mij fysiek bedreigd (bijv. met een mes)
- 33.3) Een kind/jongere van mijn werk heeft fysiek geweld tegen mij gebruikt (bijv. geschopt, geslagen)
- 33.4) Een kind/jongere van mijn werk heeft mij op een verbale manier seksueel geïntimideerd (bijv. beledigd door seksueel getinte opmerkingen)
- 33.5) Een kind/jongere van mijn werk heeft mij op een fysieke manier seksueel geïntimideerd en/of mishandeld (bijv. op een seksuele manier aangeraakt)

Keuze uit: niet in deze periode; in 2008; in 2009; in 2010; in 2011;

Hoe vaak heeft u dit meegemaakt in de periode van 2008 tot heden?

Alleen voor deelnemers die bij vraag 8 en/of vraag 20 "Ja" hebben ingevuld:

34) Binnenkort wordt een aanvullend onderzoek gedaan door het Verwey-Jonker Instituut, een onafhankelijk, landelijk werkend onderzoeksinstituut. Zij zullen enkele deelnemers van het huidige onderzoek benaderen voor een interview over seksueel misbruik binnen de jeugdzorg. Dit interview duurt tussen 15 minuten en een uur. U ontvangt eerst informatie over het aanvullende onderzoek en u kunt dan beslissen of u mee wilt doen of niet.

Geef hier aan of het Verwey-Jonker Instituut u mag benaderen voor aanvullend onderzoek:

- nee, ik wil niet benaderd worden
- ja, het Verwey-Jonker Instituut kan mij hiervoor benaderen
Hoe wilt u benaderd worden?
  - per e-mail, geef dan hier uw e-mailadres op _____
  - telefonisch, geef dan hier uw naam en telefoonnummer op _____
  - per post, geef dan hier uw postadres op _____

Dit is het einde van deze vragenlijst.

Als u wilt, kunt u hieronder nog opmerkingen, vragen of andere dingen opschrijven.

Dank voor uw medewerking!

BIJLAGE 3

Vragenlijst jongeren (deze vragenlijst is in digitale vorm afgenomen; in deze bijlage staan de vragen en de structuur van de vragenlijst weergegeven)

Over deze vragenlijst

Met deze vragenlijst willen we nagaan welke vervelende en nare gebeurtenissen een rol spelen in het leven van jongeren binnen de jeugdzorg. Het onderzoek is geheel anoniem. Dat wil zeggen dat niemand weet wie wat heeft ingevuld. Je kunt dus open en eerlijk antwoord geven.

Het beantwoorden van de vragen

Lees de vragen goed door en geef eerlijk antwoord. Kies het antwoord dat het best bij jouw mening past. Je bent vrij om de lijst in te vullen. Als je sommige vragen niet wilt beantwoorden, dan kan dat.

Verder praten?

De vragen gaan over allerlei situaties waarin jongeren zich onveilig of bedreigd voelen of hebben gevoeld. Als jij je door die vragen verdrietig gaat voelen, of behoefte hebt om met iemand te praten, vind je aan het einde van de vragenlijst informatie over wat je dan kunt doen.

ALGEMENE VRAGEN

Wij stellen je eerst een aantal vragen over jezelf. Deze informatie over jou maken wij niet openbaar en geven wij aan niemand anders door. Je kunt dus open en eerlijk antwoord geven.

1) Ben je een jongen of een meisje?

jongen

meisje

2) Hoe oud ben je?

Keuze uit: 10 t/m 18

3) In welke klas zit je?

Keuze uit: groep 6, groep 7, groep 8, 1e klas, 2e klas, 3e klas, 4e klas, 5e klas, 6e klas, ik ga niet naar school, wil ik liever niet zeggen.

Als groep 6, groep 7, of groep 8 is aangevinkt dan door naar vraag 6.

4) Op welk schooltype zit je?

Keuze uit: VMBO-praktijk/VMBO-beroep, LWOO, MBO-theorie/gemengd, HAVO, VWO/gymnasium; ik zit niet op school; anders, nl. _____, weet ik niet, ik geef liever geen antwoord.)

5) Waar ben je geboren?

Keuze uit: Nederland, Turkije, Marokko, Suriname, de Antillen; anders, nl. _____; ik geef liever geen antwoord.

6) In welk land is je biologische moeder geboren? (dus niet je stiefmoeder, niet je pleegmoeder, en niet je adoptiemoeder)

Keuze uit: Nederland, Turkije, Marokko, Suriname, de Antillen; Anders, nl. _____; weet ik niet; Ik ken mijn biologische moeder niet.; ik geef liever geen antwoord.

7) In welk land is je biologische vader geboren? (dus niet je stiefvader, niet je pleegvader, en niet je adoptievader)

Keuze uit: Nederland, Turkije, Marokko, Suriname, de Antillen; Anders, nl. _____; weet ik niet; ik ken mijn biologische vader niet.; ik geef liever geen antwoord.

8) Waar woon je op dit moment? (meerdere antwoorden mogelijk)

Keuze uit: bij je biologische moeder en je biologische vader, bij je biologische moeder en je stiefvader of nieuwe vriend van je moeder, bij je biologische vader en je stiefmoeder of nieuwe vriendin van je vader, bij je biologische moeder (1-oudergezin), bij je biologische vader (1-oudergezin), bij je biologische vader én bij je biologische moeder maar op verschillende adressen (co-ouderschap), bij familie (bijvoorbeeld oma, oom/tante), bij een pleeggezin, bij adoptie-ouders, in een open leefgroep van een jeugdzorginstelling, in een gesloten afdeling van een jeugdzorginstelling, in een jeugdgevangenis, anders, nl. _____; ik geef liever geen antwoord.

Nu volgt een aantal vragen over jouw ervaringen met jeugdzorg in de afgelopen 3 jaar, dus in de periode van 2008 tot nu. Probeer dus terug te denken aan de afgelopen 3 jaar.

Dingen die je hierbij kunnen helpen is om bijvoorbeeld te bedenken in welke klas je zat in 2008, wat voor kleren je toen aan had of naar wat voor muziek je toen luisterde.

9.1) Heb je in de periode van 2008 tot nu wel eens te maken gehad met een gezinsvoogd?

- ja
- nee
- weet ik niet.
- ik geef liever geen antwoord

9.2) Heb je in de periode van 2008 tot nu wel eens in een pleeggezin gewoond?

- ja
- nee
- weet ik niet
- ik geef liever geen antwoord

9.3) Heb je in de periode van 2008 tot nu wel eens in een open leefgroep van een jeugdzorginstelling gewoond?

Dat betekent dat je met andere kinderen samen in een huis hebt gewoond met een begeleider van jeugdzorg. Je ging gewoon naar school en mocht naar buiten, maar je woonde niet meer thuis.

- ja
- nee
- weet ik niet
- ik geef liever geen antwoord

9.4) Heb je in de periode van 2008 tot nu wel eens in een gesloten leefgroep (JeugdzorgPlus) van een jeugdzorginstelling gewoond?

Dat betekent dat je met andere kinderen samen in een huis hebt gewoond met een begeleider van jeugdzorg. Je moest binnen de instelling blijven en kon niet zomaar daar buiten komen.

- ja
- nee
- weet ik niet
- ik geef liever geen antwoord

9.5) Heb je in de periode van 2008 tot nu wel eens in een jeugdgevangenis gezeten?

- ja
- nee
- weet ik niet
- ik geef liever geen antwoord

Als bij één of meer van deze vragen "ja" is aangevinkt, wordt doorggevraagd:

- Was dat één of meer keren?
- Van wanneer tot wanneer was dat?

Hoe eens ben jij het met...?

Hieronder staan uitspraken over dingen die je meemaakt of zelf doet. Wij vragen jouw mening daarover. Geef bij iedere uitspraak aan of je het hiermee eens bent. Je kunt kiezen uit: helemaal oneens, oneens, eens, of helemaal eens bent. Er zijn geen goede of foute antwoorden.

De vragen gaan over je situatie op dit moment.

10	De groepsleid(st)ers in de jeugdzorginstelling of mijn pleegouders zorgen ervoor dat ik naar school ga.
11	De groepsleid(st)ers in de jeugdzorginstelling of mijn pleegouders zorgen ervoor dat ik schoon en netjes ben.
12	Ik ben altijd beleefd, zelfs tegen mensen die onuitstaanbaar zijn.
13	Ik heb wel eens iemand iets gevraagd voor me te doen, maar ik was toen niet eerlijk over mijn echte bedoelingen.
14	Wanneer ik overstuur ben, word ik gerustgesteld.
15	Ik luister altijd goed naar de mensen met wie ik praat.
16	Ik erger mij als mensen een mening hebben die afwijkt van de mijne.
17	Ik ben soms geïriteerd als mensen een gunst van mij vragen.
18	Ik vind het soms moeilijk om door te gaan met mijn werk als ik niet gestimuleerd word.
19	De groepsleid(st)ers in de jeugdzorginstelling of mijn pleegouders stimuleren mij om mijn best te doen.
20	Ik zal het altijd toegeven als ik een fout heb gemaakt.
21	Ik ben soms boos (of beledigd) als het niet gaat zoals ik wil.
22	Voor de groepsleid(st)ers in de jeugdzorginstelling of mijn pleegouders maakt het niet uit als ik op school in de problemen kom.
23	Er waren wel momenten waarop ik jaloers was op het geluk van anderen.
24	Ik vind het vaak moeilijk om 'te vergeven en te vergeten'.
25	Er zijn momenten dat ik in opstand wil komen tegen mensen met een machtspositie, zelfs als ik wist dat zij gelijk hadden.
26	Ik heb genoeg kleding om warm te blijven
27	Soms ben ik met dingen gestopt omdat ik dacht dat ik het toch niet zou kunnen.
28	De groepsleid(st)ers in de jeugdzorginstelling of mijn pleegouders helpen mij met mijn huiswerk.
29	De groepsleid(st)ers in de jeugdzorginstelling of mijn pleegouders helpen mij als ik problemen heb.
30	Ik heb nooit met opzet iets gezegd om iemand te kwetsen.

Hierna volgt een lijst met dingen die jongeren gedaan kunnen hebben, of die zij meegemaakt kunnen hebben.

Probeer je te herinneren of je deze dingen in vorig jaar, dus in het jaar 2010 hebt gedaan of meegemaakt. Geef bij iedere vraag aan hoe vaak dit in 2010 is gebeurd.

Let op: Het gaat om dingen die je hebt gedaan of dingen die je hebt meegemaakt toen je vorig jaar in een jeugdzorginstelling of in een pleeggezin woonde. Dit kan in de instelling of in het pleeggezin zelf zijn gebeurd, maar ook ergens rond de instelling of het pleeggezin, bijvoorbeeld op school of op weg naar school. Het gaat niet over dingen die in je eigen gezin (thuis) zijn gebeurd.

Keuze uit: nooit; één keer in 2010; twee keer in 2010; 3-5 keer in 2010; 6-10 keer in 2010; 11-20 keer in 2010; meer dan 20 keer in 2010; ik geef liever geen antwoord.

31	Ik heb geen herinnering aan wat er de vorige avond is gebeurd omdat ik (te veel) gedronken had.
32	Ik heb aangifte gedaan bij de politie.
33	Ik heb iets gestolen of geprobeerd iets te stelen dat duurder was dan € 50.
34	Iemand heeft mij met opzet belachelijk gemaakt.
35	Iemand heeft mij met opzet echt pijn gedaan.
36	Ik heb geld gestolen (thuis of ergens anders).
37	Ik ben bedreigd met geweld.
38	Iemand heeft mij hardhandig weggeduwd, geslagen of dingen naar mij gegooid.
39	Ik ben gehanteerd.
40	Een volwassene heeft seks met mij gehad.
41	Mijn fiets is gepikt.
42	Een volwassene heeft mij gedwongen naar zijn/haar geslachtsdelen te kijken of die aan te raken, of hij/zij heeft dit bij mij gedaan.
43	Er is iets van mij gestolen.
44	Ik heb gezien dat kinderen vechten of elkaar sloegen.
45	Ik ben zelf door iemand zo geslagen of verwond dat ik naar de dokter moest of verbonden moest worden.
46	Ik heb gezien dat een volwassene (niet mijn pleegouders en niet mijn ouders) een ander duwde, weg schoof, sloeg of iets naar die ander gooide.
47	Ik ben geslagen of geschopt.
48	Een kind/jongere onder de 18 jaar heeft mij gedwongen naar zijn/haar geslachtsdelen te kijken of die aan te raken, of hij/zij heeft dit bij mij gedaan.
49	Ik ben lastig gevallen door een groepje.
50	Ik ben gepest.
51	Ik heb wel eens iemand geslagen of bedreigd te slaan.
52	Ik heb ruzie gehad.
53	Ik heb coke, crack, harddrugs gebruikt.
54	Ik ben uitgescholden.
55	Ik heb deelgenomen aan een serieuze vechtpartij.
56	Ik voel me 's avonds op straat onveilig.
57	Ik heb wel eens iemand lichamelijk aangevallen met het idee om hem/haar serieus pijn te doen.
58	Ik ben met een wapen bewerkt/gestoken.
59	Een kind/jongere onder de 18 jaar heeft dingen bij mij gedaan die je seksueel misbruik zou kunnen noemen.

Je hebt net een aantal vragen beantwoord over het jaar 2010. Voor de volgende vragen moet je nog iets verder terug denken. Deze vragen gaan namelijk om de twee jaar vóór 2010.

Probeer je te herinneren of je deze dingen in de jaren 2008 en/of 2009 hebt meegemaakt. Geef bij iedere vraag aan hoe vaak dit in 2008 is gebeurd en hoe vaak dit in 2009 is gebeurd.

Let op: Het gaat om dingen die je hebt meegemaakt toen je in een jeugdzorginstelling of in een pleeggezin woonde. Dit kan in de instelling of in het pleeggezin zelf zijn gebeurd, maar ook ergens rond de instelling of het pleeggezin, bijvoorbeeld op school of op weg naar school. Het gaat niet over dingen, die in je eigen gezin (thuis) zijn gebeurd.

Keuze uit:

nooit; één keer in 2008; twee keer in 2008; 3-5 keer in 2008; 6-10 keer in 2008; 11-20 keer in 2008; meer dan 20 keer in 2008; ik woonde in 2008 niet in een instelling/pleeggezin; ik geef liever geen antwoord.

nooit; één keer in 2009; twee keer in 2009; 3-5 keer in 2009; 6-10 keer in 2009; 11-20 keer in 2009; meer dan 20 keer in 2009; ik woonde in 2009 niet in een instelling/pleeggezin; ik geef liever geen antwoord.

40.2 Een volwassene heeft seks met mij gehad.

42.2 Een volwassene heeft mij gedwongen naar zijn/haar geslachtsdelen te kijken of die aan te raken, of hij/zij heeft dit bij mij gedaan.

48.2 Een jongere/kind onder de 18 jaar heeft mij gedwongen naar zijn/haar geslachtsdelen te kijken of die aan te raken, of hij/zij heeft dit bij mij gedaan.

59.2 Een jongere/kind onder de 18 jaar heeft dingen bij mij gedaan die je seksueel misbruik zou kunnen noemen.

Als jongeren aangeven bij vraag 40, 42, 48 en 59 dat dit weleens is gebeurd in één of meer jaren, wordt doorgevraagd:

x.1 Hoeveel verschillende personen hebben dit gedaan?

Keuze uit: 1, 2, 3, 4, 5, meer dan 5, ik geef liever geen antwoord.

Wij willen graag nog iets meer weten over de persoon die dit heeft gedaan of de personen die dit hebben gedaan.

Als het kind heeft aangegeven dat één persoon dit gedaan heeft, worden de volgende vragen over één persoon gesteld, anders over meer dan één persoon (afhankelijk van het antwoord)

x.y.1) Wie was deze persoon?

Bij vragen over volwassenen (40, 42) keuze uit: Pleegouder; ander lid pleeggezin; huisvriend(in) van het pleeggezin; gezinsvoogd; groepsleid(st)er of begeleid(st)er jeugdzorginstelling; andere medewerk(st)er jeugdzorginstelling (buschauffeur, taxichauffeur, tuinman, leerkracht, etc.); jongere boven de 18 jaar in de jeugdzorginstelling waar je toen verbleef; leraar/lerares op school; iemand anders (sportleraar/-lerares, zwemleraar/-lerares, fysiotherapeut(e), etc.); ik geef liever geen antwoord.

Bij vragen over kinderen/jongeren (48,59) keuze uit: jongere/kind onder de 18 jaar uit het pleeggezin waar ik toen regelmatig sliep; jongere/kind onder de 18 jaar uit de open jeugdzorginstelling waar ik toen regelmatig sliep; jongere/kind onder de 18 jaar uit de gesloten jeugdzorginstelling waar ik toen regelmatig sliep; jongere/kind onder de 18 jaar uit de jeugdvangenis waar ik toen zat; kind/jongere van school; een andere jongere/kind onder de 18 jaar (van de sportvereniging, onbekende, etc.); ik geef liever geen antwoord.

x.y.2) Was deze persoon een man of een vrouw?

Keuze uit: man; vrouw; wil ik liever niet zeggen.

x.y.3) Hoe oud was deze persoon (ongeveer)?

Keuze uit: 0-99 jaar; wil ik liever niet

x.y.4) *Bij vraag 40 en 59:* Wat is er precies gebeurd?

Keuze uit: Er was sprake van anale of vaginale geslachtsgemeenschap. Ik heb dit bij een ander gedaan; Er was sprake van anale of vaginale geslachtsgemeenschap. De ander deed dit bij mij; Er was sprake van orale seks. Ik heb dit bij een ander gedaan; Er was sprake van orale seks. De ander deed dit bij mij; Er was sprake van iets anders, namelijk: .....; ik geef liever geen antwoord.

x.y.4) *Bij vraag 42 en 48:* Wat is er precies gebeurd?

Keuze uit: Deze persoon heeft mij gedwongen naar zijn/haar geslachtsdelen te kijken; deze persoon heeft mij gedwongen zijn/haar geslachtsdelen aan te raken; deze persoon heeft naar mijn geslachtsdelen gekeken; deze persoon heeft mijn geslachtsdelen aangeraakt

x.y.5) Waar heeft deze persoon dit gedaan? (meerdere antwoorden mogelijk)

Keuze uit: Thuis bij het pleeggezin waar je toen woonde; binnen de open leefgroep waar je toen woonde; binnen de gesloten leefgroep waar je toen woonde; binnen de jeugdgevangenis waar je toen zat; buiten de instelling/het pleeggezin waar ik toen woonde; ik geef liever geen antwoord.

x.y.6) Wanneer (in welke periode) heeft deze persoon dit gedaan?

Begin maand

Keuze uit: vóór 2008 januari, februari, maart, april, mei, juni, juli, augustus, september, oktober, november, december, weet ik niet, ik geef liever geen antwoord.

Begin jaar

Keuze uit: vóór 2008, 2008, 2009, 2010, weet ik niet, ik geef liever geen antwoord.

Eind maand

Keuze uit: januari, februari, maart, april, mei, juni, juli, augustus, september, oktober, november, december, weet ik niet, ik geef liever geen antwoord.

Eind jaar

Keuze uit: 2008, 2009, 2010, weet ik niet, ik geef liever geen antwoord.

x.y.7) Hoe vaak heeft deze persoon dit gedaan?

Keuze uit: één keer; twee keer; 3-5 keer; 6-10 keer; 11-20 keer; meer dan 20 keer; Ik geef liever geen antwoord.

x.y.8) Verbleef je in de instelling of in het pleeggezin op grond van een uitspraak van de

kinderrechter (ondertoezichtstelling, kindbeschermingsmaatregel, etc.) toen dit gebeurde?
Keuze uit: ja; nee; weet ik niet; ik geef liever geen antwoord.

Ruzie en onenigheid met anderen in een jeugdzorginstelling of in een pleeggezin.

De volgende vragen gaan weer over vorig jaar, dus over het jaar 2010. Kinderen en jongeren doen vaak dingen die anderen niet goed vinden, zijn ongehoorzaam of maken anderen boos. Anderen kunnen soms ook zomaar boos zijn, om dingen waar jij niets mee te maken had. Er zijn altijd wel momenten dat mensen het niet met elkaar eens zijn, elkaar dwars zitten, iets anders dan de ander willen, of elkaar uitschelden of ruzie maken. Er zijn een heleboel manieren waarop ze hun verschil van mening of ruzie kunnen oplossen. Hierna volgt een lijst met manieren waarop dat zou kunnen gebeuren.

Let op: Het gaat om dingen die je hebt meegemaakt toen je in een jeugdzorginstelling of in een pleeggezin woonde. Dit kan in de instelling of in het pleeggezin zelf zijn gebeurd, maar ook ergens rond de instelling of het pleeggezin, bijvoorbeeld op school of op weg naar school. Het gaat niet over dingen, die in je eigen gezin (thuis) zijn gebeurd.

Probeer je te herinneren of je deze dingen vorig jaar, dus in het jaar 2010 hebt meegemaakt. Geef bij iedere vraag aan hoe vaak dit in 2010 is gebeurd.

Keuze uit: nooit; één keer in 2010; twee keer in 2010; 3-5 keer in 2010; 6-10 keer in 2010; 11-20 keer in 2010; meer dan 20 keer in 2010; ik geef liever geen antwoord.

Een volwassene in de instelling of in het pleeggezin waar ik woonde ....

60	... heeft mij uitgelegd waarom iets fout was.
61	... heeft mij naar mijn kamer gestuurd of heeft me genegeerd.
62	... heeft me door elkaar geschud.
63	... heeft me op mijn billen geslagen met een riem, een borstel, stok of een ander hard voorwerp.
64	... heeft gezegd dat ik iets anders moest gaan doen om een ruzie te laten stoppen.
65	... heeft tegen mij geschreeuwd, gegild of gekrijsd.
66	... heeft mij met een vuist geslagen of heeft mij (heel) hard geschopt.
67	... heeft mij met de blote hand een tik op mijn billen gegeven.
68	... heeft mij bij mijn keel gegrepen en mijn adem afgeknepen.
69	... heeft tegen mij gevloekt of mij uitgescholden.
70	... heeft me in elkaar geslagen (d.w.z. heeft achter elkaar heel hard geslagen).
71	... heeft mij expres verwond met een heet of gloeiend voorwerp.
72	... heeft gedreigd me te slaan, maar heeft het niet gedaan.
73	... heeft mij met een riem, borstel, stok of een ander voorwerp op een deel van mijn lichaam anders dan mijn billen geslagen.
74	... heeft me op mijn hand, arm of been geslagen.
75	... heeft mij verboden te computeren, tv te kijken (of zoiets), of ik kreeg huisarrest.
76	... heeft mij geknepen.
77	... heeft mij met een mes of een pistool (geweer) bedreigd.
78	... heeft mij tegen de grond gegooid of geslagen.
79	... heeft mij stom of lui of zoiets genoemd.

Als jongeren bij de vragen 63, 66, 68, 70, 71, 72, 77, 78 aangeven dat dit weleens is gebeurd, wordt doorgevraagd:

x.1 Hoeveel verschillende personen hebben dit gedaan?

Keuze uit: 1, 2, 3, 4, 5, meer dan 5

Wij willen graag nog iets meer weten over de persoon die dit heeft gedaan of de personen die dit hebben gedaan.

Als het kind heeft aangegeven dat één persoon dit gedaan heeft, worden de volgende vragen over éénpersoon gesteld, anders over meer dan één persoon (afhankelijk van het antwoord)

x.y.1) Wie was deze persoon?

Keuze uit: Pleegouder; jongere/kind onder de 18 jaar uit het pleeggezin waar ik toen regelmatig sliep; ander lid pleeggezin; huisvriend(in) van het pleeggezin; gezinsvoogd; groepsleid(st)er of begeleid(st)er jeugdzorginrichting; andere medewerk(st)er jeugdzorginrichting (buschauffeur, taxichauffeur, tuinman, leerkracht, etc.); leraar/lerares op school; jongere/kind onder de 18 jaar uit de jeugdzorginrichting waar ik toen regelmatig sliep; leraar/lerares op school; jongere/kind onder de 18 jaar van school; iemand anders (sportleraar/-lerares, zwemleraar/-lerares, fysiotherapeut(e), etc.); ik geef liever niet aan wie dit was.

x.y.2) Was deze persoon een man of een vrouw?

Keuze uit: man; vrouw; ik geef liever geen antwoord.

x.y.3) Hoe oud was deze persoon (ongeveer)?

Keuze uit: 0-99 jaar; ik geef liever geen antwoord.

x.y.4) Waar heeft deze persoon dit gedaan? (meerdere antwoorden mogelijk)

Keuze uit: Thuis bij het pleeggezin waar je toen woonde; binnen de open leefgroep waar je toen woonde; binnen de gesloten leefgroep waar je toen woonde; binnen de jeugdgevangenis waar je toen zat; buiten de instelling/het pleeggezin waar ik toen woonde; ik geef liever geen antwoord.

x.y.5) Wanneer (in welke periode) heeft deze persoon dit gedaan?

Begin maand

keuze uit: vóór 2008 januari, februari, maart, april, mei, juni, juli, augustus, september, oktober, november, december, weet ik niet, ik geef liever geen antwoord.

Begin jaar

keuze uit: vóór 2008, 2008, 2009, 2010, weet ik niet, ik geef liever geen antwoord.

Eind maand

keuze uit: januari, februari, maart, april, mei, juni, juli, augustus, september, oktober, november, december, weet ik niet, ik geef liever geen antwoord.

Eind jaar

keuze uit: 2008, 2009, 2010, weet ik niet, ik geef liever geen antwoord.

x.y.6) Hoe vaak heeft deze persoon dit gedaan?

Keuze uit: één keer; twee keer; 3-5 keer; 6-10 keer; 11-20 keer; meer dan 20 keer; ik geef liever geen antwoord.

x.y.7) Woonde je op grond van een uitspraak van de kinderrechter (ondertoezichtstelling, kinderschermingsmaatregel, etc.) in een instelling/pleeggezin toen dit gebeurde?

Keuze uit: ja; nee; weet ik niet; ik geef liever geen antwoord.

Je hebt net een aantal vragen beantwoord over vorig jaar, dus het jaar 2010.
Voor de volgende vragen moet je weer iets verder terug denken. Deze gaan namelijk over de periode van 2008 tot en met 2010.

Bij het terugdenken over wanneer dit is gebeurd kan het je helpen door bijvoorbeeld te bedenken in welke klas je toen zat, waar je woonde of wat je aan had.

Let op: Het gaat om dingen die je hebt meegemaakt toen je in een jeugdzorginstelling of in een pleeggezin woonde. Dit kan in de instelling of in het pleeggezin zelf zijn gebeurd, maar ook ergens rond de instelling of het pleeggezin, bijvoorbeeld op school of op weg naar school. Het gaat niet over dingen, die in je eigen gezin (thuis) zijn gebeurd

Keuze uit:

nooit; één keer in 2010; twee keer in 2010; 3-5 keer in 2010; 6-10 keer in 2010; 11-20 keer in 2010; meer dan 20 keer in 2010; ik woonde in 2010 niet in een instelling/pleeggezin; ik geef liever geen antwoord.

Keuze uit:

nooit; één keer in 2009; twee keer in 2009; 3-5 keer in 2009; 6-10 keer in 2009; 11-20 keer in 2009; meer dan 20 keer in 2009; ik woonde in 2009 niet in een instelling/pleeggezin; ik geef liever geen antwoord.

Keuze uit:

nooit; één keer in 2008; twee keer in 2008; 3-5 keer in 2008; 6-10 keer in 2008; 11-20 keer in 2008; meer dan 20 keer in 2008; ik woonde in 2008 niet in een instelling/pleeggezin; ik geef liever geen antwoord.

Een volwassene of een jongere/kind onder de 18 jaar in de instelling of in het pleeggezin waar ik woonde ....

80	... heeft geprobeerd mij te dwingen om seks met hem/haar te hebben maar dit is uiteindelijk niet gelukt.
81	... heeft mij gekwetst door seksueel getinte opmerkingen over mij of mijn lichaam te maken.
82	... heeft mij gedwongen om gedeeltelijk of volledig naakt voor een camera te poseren.
83	... heeft pornografische tijdschriften en/of films aan mij laten zien.
84	... heeft mij op een seksuele manier aangeraakt op andere plekken dan mijn geslachtsdelen.
85	... heeft mij gedwongen hem/haar aan te raken op andere plekken dan zijn/haar geslachtsdelen.

Als jongeren bij de vragen 80-85 aangeven dat dit wleens is gebeurd, wordt doorgevraagd:

x.1 Hoeveel verschillende personen hebben dit gedaan?

Keuze uit: een; twee; drie; vier; vijf; meer dan vijf

Wij willen graag nog iets meer weten over de persoon die dit heeft gedaan of de personen die dit hebben gedaan.

Als het kind heeft aangegeven dat één persoon dit gedaan heeft, worden de volgende vragen over één persoon gesteld, anders over meer dan één persoon (afhankelijk van het antwoord)

x.y.1) Wie was deze persoon?

Keuze uit: Pleegouder; jongere/kind onder de 18 jaar uit het pleeggezin waar ik toen regelmatig sliep; ander lid pleeggezin; huisviend(in) van het pleeggezin; gezinsvoogd; groepsleid(st)er of begeleid(st)er jeugdzorginrichting; andere medewerk(st)er jeugdzorginrichting (buschauffeur, taxichauffeur, tuinman, leerkracht, etc.); jongere boven de 18 jaar uit de jeugdzorginstelling waar je toen regelmatig sliep; jongere/kind onder de 18 jaar uit de jeugdzorginrichting waar je toen regelmatig sliep; leraar/lerares op school; jongere/kind onder de 18 jaar van school; iemand anders (sportleraar/-lerares, zwemleraar/-lerares, fysiotherapeut(e), etc.); ik geef liever niet aan wie dit was.

x.y.2) Was deze persoon een man of een vrouw?

Keuze uit: man; vrouw; ik geef liever geen antwoord.

x.y.3) Hoe oud was deze persoon (ongeveer)?

Keuze uit: 0-99 jaar; ik geef liever geen antwoord.

x.y.4) Waar heeft deze persoon dit gedaan? (meerdere antwoorden mogelijk)

Keuze uit: Thuis bij het pleeggezin waar je toen woonde; binnen de open leefgroep waar je toen woonde; binnen de gesloten leefgroep waar je toen woonde; binnen de jeugdvangenis waar je toen zat; elders buiten de instelling/het pleeggezin waar ik toen woonde; ik geef liever geen antwoord.

x.y.5) Wanneer (in welke periode) heeft deze persoon dit gedaan?

Begin maand

keuze uit: vóór 2008 januari, februari, maart, april, mei, juni, juli, augustus, september, oktober, november, december, weet ik niet, ik geef liever geen antwoord.

Begin jaar

keuze uit: vóór 2008, 2008, 2009, 2010, weet ik niet, ik geef liever geen antwoord.

Eind maand

keuze uit: januari, februari, maart, april, mei, juni, juli, augustus, september, oktober, november, december, weet ik niet, ik geef liever geen antwoord.

Eind jaar

keuze uit: 2008, 2009, 2010, weet ik niet, ik geef liever geen antwoord.

x.y.6) Hoe vaak heeft deze persoon dit gedaan?

Keuze uit: één keer; twee keer; 3-5 keer; 6-10 keer; 11-20 keer; meer dan 20 keer; ik geef liever geen antwoord.

x.y.7) Verbleef je in de instelling of in het pleeggezin op grond van een uitspraak van de kinderrechter (ondertoezichtstelling, kindbeschermingsmaatregel, etc.) toen dit gebeurde?

Keuze uit: ja; nee; weet ik niet; wil ik liever niet zeggen.

Alleen voor kinderen die eerder hebben aangegeven dat ze op dit moment in een pleeggezin wonen, die op vraag 9.2 dus "Ja" hebben geantwoord.

De volgende vragen gaan over je pleegouders. Denk aan het pleeggezin waar je op dit moment woont.

86.1 Uit welke van de volgende personen bestaat je pleeggezin?

86.2) In welk land is persoon 1 geboren?

Keuze uit: Nederland, Turkije, Marokko, Suriname, de Antillen; anders, nl. _____; weet ik niet; ik heb geen pleegmoeder; ik geef liever geen antwoord.

Skip als geen persoon 2:

86.3) In welk land is persoon 2 geboren?

Keuze uit: Nederland, Turkije, Marokko, Suriname, de Antillen; anders, nl. _____; weet ik niet; ik heb geen pleegouder; ik geef liever geen antwoord.

persoon 1:

Keuze uit: pleegmoeder; pleegvader

persoon 2:

Keuze uit: pleegmoeder; pleegvader; geen andere persoon

Ruzie en onenigheid tussen je pleegouders

Hoe pleegouders en pleegkinderen ook zijn, er zijn altijd wel momenten dat zij het niet met elkaar eens zijn, elkaar dwars zitten, iets anders dan de ander willen, of elkaar uitschelden of ruzie maken.

Er zijn een heleboel manieren waarop ze hun verschil van mening of ruzie kunnen oplossen.

Hierna volgt een lijst met manieren waarop dat zou kunnen gebeuren.

Probeer je te herinneren of je deze dingen vorig jaar, dus in het jaar 2010 hebt meegemaakt.

Klik aan hoe vaak dit is gebeurd in het jaar 2010.

Keuze uit: nooit; één keer in 2010; twee keer in 2010; 3-5 keer in 2010; 6-10 keer in 2010; 11-20 keer in 2010; meer dan 20 keer in 2010; ik geef liever geen antwoord.

87	Mijn pleegouder heeft gezocht naar informatie om zijn/haar standpunt kracht bij te zetten.
88	Mijn pleegouder heeft aan iemand gevraagd hen te helpen het conflict op te lossen.
89	Eén van mijn pleegouders heeft mijn andere pleegouder beledigd of heeft tegen de ander gevloekt.
90	Eén van mijn pleegouders heeft zitten mokken of heeft geweigerd met mijn andere pleegouder te praten.
91	Mijn pleegouder is stampvoetend de kamer of het huis uitgelopen.
92	Mijn pleegouder is gaan huilen.
93	Eén van mijn pleegouders heeft iets gedaan of iets gezegd om mijn andere pleegouder te vernederen.
94	Eén van mijn pleegouders heeft bedreigd mijn andere pleegouder te slaan of iets naar haar/hem te gooien.
95	Mijn pleegouder heeft gegooid met iets, heeft ergens tegenaan geslagen of geschopt of heeft iets kapot gemaakt.
96	Eén van mijn pleegouders heeft iets naar mijn andere pleegouder gegooid.
97	Eén van mijn pleegouders heeft mijn andere pleegouder (hard) weggeduwd of de ander beet gegrepen.
98	Eén van mijn pleegouders heeft mijn andere pleegouder geslagen.
99	Eén van mijn pleegouders heeft mijn andere pleegouder geschopt, gebeten of gestompt.
100	Eén van mijn pleegouders heeft mijn andere pleegouder met een voorwerp geslagen of heeft dat geprobeerd.
101	Eén van mijn pleegouders heeft mijn andere pleegouder in elkaar geslagen.
102	Eén van mijn pleegouders heeft mijn andere pleegouder met een mes of een pistool bedreigd.
103	Eén van mijn pleegouders heeft een mes of pistool tegen mijn andere pleegouder gebruikt.

We hebben nu zaken besproken die voor jou best vervelend kunnen zijn geweest of nog zijn.

104. Als je wel eens iets vervelends hebt meegemaakt zoals beschreven in de vragen die je tot nu toe hebt ingevuld, heb je daarvoor dan hulp gezocht?

Ja.

Als "ja" aangevinkt doorvraag:

Bij welke instanties of personen heb je hulp gezocht? _____

Nee.

Als "nee" aangevinkt doorvraag:

Waarom heb je nooit hulp gezocht? _____

Er is nooit iets vervelends gebeurd

105) De vragen die je net hebt beantwoord gingen over je ervaringen binnen de jeugdzorg in de afgelopen drie jaar.

Sommige jongens en meisjes hebben ook buiten de jeugdzorg wel eens vervelende dingen meegemaakt, bijvoorbeeld thuis met hun ouders of familie. Het kan dan om dingen gaan die seksueel misbruik, mishandeling of verwaarlozing kunnen worden genoemd.

Als je zelf dergelijke situaties hebt meegemaakt, kun je dit hieronder opschrijven.

106. Nu willen wij nog graag van je weten wat jij van de jeugdzorginstelling of het pleeggezin vindt, waar je op dit moment woont. Geef een rapport cijfer voor de volgende dingen:

De betekenis van de cijfers is net als op school:

- 1= zeer slecht
- 2= slecht
- 3= zeer onvoldoende
- 4= onvoldoende
- 5= bijna voldoende
- 6= voldoende
- 7= ruim voldoende
- 8= goed
- 9= zeer goed
- 10= uitmuntend

106.1) Welk cijfer geef je voor de sfeer in de instelling of in het pleeggezin waar je op dit moment woont?

Vul hier het cijfer in:

106.2) Welk cijfer geef je voor de kamers in de instelling of bij het pleeggezin waar je op dit moment woont?

Vul hier het cijfer in:

106.3) Welk cijfer geef je voor het eten in de instelling of in het pleeggezin waar je op dit moment woont?

Vul hier het cijfer in:

106.4) Welk cijfer geef je voor de locatie van de instelling of het pleeggezin waar je op dit moment woont?

Vul hier het cijfer in:

106.5) Welk cijfer geef je voor de activiteiten in de instelling of in het pleeggezin waar je op dit moment woont?

Vul hier het cijfer in:

106.6) Welk cijfer geef je voor de veiligheid in de instelling of het pleeggezin waar <initialen> op dit moment woont?

Vul hier het cijfer in:

Alleen voor kinderen die op één of meerdere van de volgende vragen hebben geantwoord dat ditweleens is gebeurd: 40, 42, 48, 59, 80-85

Verder praten?

Over een tijdje zal er een aanvullend onderzoek zijn door het Verwey-Jonker Instituut, een onafhankelijk, landelijk onderzoeksbureau. Zij vragen enkele deelnemers van het huidige onderzoek voor deelname aan het aanvullende onderzoek. Ook jij kunt daarvoor misschien gevraagd worden. Als je geselecteerd wordt, krijg je eerst informatie over het aanvullende onderzoek. Dan kun je beslissen of je mee wilt doen. Maar je kunt het ook hier al aangeven als je niet benaderd wilt worden.

Geef hier aan of het Verwey-Jonker Instituut je mag benaderen voor aanvullend onderzoek:

- Nee, ik wil niet benaderd worden.
- Ja, het Verwey-Jonker Instituut kan mij hiervoor benaderen.

Hoe wil je benaderd worden?

- Per e-mail, geef dan hier je e-mailadres op.
- Telefonisch, geef dan hier je naam en telefoonnummer op
- Per post, geef dan hier je postadres op

Vanaf hier weer voor iedereen:

Als je wilt, kun je hieronder nog je opmerkingen, vragen of andere dingen opschrijven

**EINDE VAN DE VRAGENLIJST
BEDANKT VOOR HET INVULLEN!**

Verder praten? Hulp nodig?

Als jij je door de vragen die je net hebt beantwoord verdrietig voelt, of als je behoefte hebt om met iemand te praten, kun je contact opnemen met je vertrouwenspersoon. Dit is een onafhankelijke persoon bij de (pleegzorg-) instelling, waar je je verhaal kwijt kunt en die je kan helpen met je probleem. Je krijgt zometeen een kaartje waar de naam en het telefoonnummer van deze persoon op staat.

Je kunt ook contact opnemen met:

De Kindertelefoon:

telefoonnummer 0800-0432 (GRATIS) of ga naar www.kindertelefoon.nl (chat)

Je kunt bellen of chatten met de kindertelefoon om het te hebben over problemen, bijvoorbeeld als je gepest wordt, als je problemen thuis hebt, als je ruzie hebt met je vrienden of als je je rot voelt. Je hoeft niet je naam te noemen. De medewerkers van de kindertelefoon zijn op de hoogte van dit onderzoek.

Psychotraumacentrum GGZ Kinderen en Jeugd Rivierduinen:

telefoonnummer 071-8908400. Vraag naar de bureaudienst psychotraumacentrum.

Het psychotraumacentrum biedt hulp aan mensen die schokkende of ingrijpende dingen hebben meegemaakt. Zij kunnen je doorverwijzen naar hulpverleners bij jou in de buurt. De medewerkers van het psychotraumacentrum zijn op de hoogte van dit onderzoek.

BIJLAGE 4

Handelingsprotocol voor de afname van de vragenlijsten bij jongeren

**Protocol Deelonderzoek 3 Commissie Samson
Universiteit Leiden**

Benaderen van de instellingen

- De geselecteerde instellingen worden in eerste instantie op directieniveau schriftelijk benaderd voor deelname aan het onderzoek. In de brief en meegestuurde informatiefolder worden het doel en de werkwijze toegelicht. Het telefonische contact wordt aangekondigd.
- Met alle geselecteerde instellingen wordt telefonisch contact opgenomen om eventuele vragen te beantwoorden en de verdere procedure toe te lichten. Ook worden tijdens dit telefoongesprek eventuele contactpersonen van de deelnemende locaties aangewezen.
- Alleen bij toestemming van de directie worden verdere stappen ondernomen.

Selecteren van locaties

- Als de deelnemende locaties nog niet vast staan, worden eerst samen met de contactpersoon aselect locaties geselecteerd. De locaties ontvangen ook een informatiebrief en een folder.

Selecteren van deelnemers

- Samen met de contactpersoon worden steekproefgewijs medewerkers geselecteerd die aan de criteria voldoen, namelijk in 2010 al in een jeugdzorginstelling werkzaam zijn geweest en werkzaam op verschillende groepen, zodat rapportage over zo veel mogelijk verschillende kinderen gebeurt.
- Van de medewerkers noteren wij een e-mail adres.
- Ook worden met deze contactpersoon steekproefgewijs en anoniem jongeren geselecteerd voor deelname. Wij vragen hierbij nooit namen of adresgegevens van de jongeren of van hun wettelijke vertegenwoordiger; de jongeren worden onder een nummer in ons bestand opgeslagen. Alleen de instelling weet welke naam bij welk nummer hoort.
- De selectie van de jongeren vindt plaats in overleg met de contactpersoon. Als deze aangeeft dat hij/zij bij een toevallig geselecteerd kind moeilijkheden voorziet, wordt dit kind uit de steekproef gehaald en wordt er aselect een vervangende deelnemer getrokken.

Benaderen van de deelnemers

- Medewerkers worden benaderd via e-mail. Zij krijgen onze vragenlijst via een digitale link toegestuurd en kunnen de lijst zelfstandig invullen. De e-mail bevat ook een "opt-out" waarmee de medewerkers kunnen aangeven dat zij niet mee willen doen. Dit wordt direct verwerkt en de deelnemer wordt verder niet meer benaderd.
- De jongeren kunnen niet direct door ons benaderd worden omdat zij anoniem moeten blijven. Informatie en toestemmingsbrieven aan de jongeren en hun wettelijke vertegenwoordigers worden daarom via de instelling verstuurd. Jongeren en wettelijke vertegenwoordigers ontvangen een brief, een informatiefolder, een toestemmingsformulier en een antwoordenvolp van de instelling. Deze procedure wordt zowel telefonisch als schriftelijk uitgelegd aan de instellingen.

- Pleegouders die geen wettelijke vertegenwoordigers zijn, ontvangen ook informatie over het onderzoek, zodat zij op de hoogte zijn dat één van hun pleegkinderen hiervoor benaderd wordt.

Planning van de afspraken voor de afname van vragenlijst

- Als zowel het kind als de wettelijke vertegenwoordiger geen bezwaar heeft tegen deelname, worden in samenwerking met de instelling afspraken gemaakt voor de afname van de vragenlijst. Hierbij wordt zoveel mogelijk het protocol en de voorkeur van de instelling gevolgd wat betreft locatie van de afname, de groepsgrootte en het tijdstip.
- In overleg met de instelling wordt besproken welke beloning voor de jongeren adequaat is. In principe is dit een waardebon (bijvoorbeeld boekenbon, bioscoopbon) ter waarde van €10, tenzij de instelling aangeeft dat zij liever een lager bedrag willen. In de gesloten jeugdzorg kan dit ook een interne beloning zijn, zoals beltegoed ter waarde van €10.

Afname van de vragenlijsten

- De afname van de vragenlijsten vindt plaats binnen de instelling, behalve als in overleg met de instelling een andere locatie is bepaald.
- Twee onderzoekers van de Universiteit Leiden zijn aanwezig tijdens de afname en zijn beschikbaar voor het beantwoorden van vragen.
- Een contactpersoon van de instelling is tijdens de afname van de vragenlijst in de buurt om zo nodig hulp te kunnen bieden aan de jongeren. Deze persoon is niet in de kamer aanwezig waar de vragenlijst wordt afgenomen om de privacy niet te belemmeren.
- Pleegkinderen kunnen ook op een andere locatie worden bezocht. Dit wordt bepaald in overleg met de instellingen en de pleeggezinnen.

Nazorg

- Voor de afname van de vragenlijst wordt een vertrouwenspersoon aangewezen door de instelling. Deze vertrouwenspersoon is bedoeld als aanspreekpunt voor de jongeren voor het geval dat zij naar aanleiding van de vragenlijst behoefte hebben aan een gesprek. De onderzoekers zijn op de hoogte van wie de vertrouwenspersoon is en maken kennis voor de afname van de vragenlijst.
- De vertrouwenspersoon is ingelicht over de deelname van de jongeren aan dit onderzoek. Met de vertrouwenspersoon wordt van tevoren afgesproken dat hij/zij de deelnemende jongeren in de gaten houdt en zorgt voor nazorg indien nodig.
- Bij pleegkinderen wordt ook de pleegzorgwerker op de hoogte gesteld van de deelname van het kind aan het onderzoek. Met de pleegzorgwerker zullen afspraken gemaakt worden over mogelijke nazorg. Deze belt de jongere na de afname van de vragenlijst of vraagt de jongere tijdens het volgende contactmoment of hij/zij nog behoefte heeft om over het onderzoek te praten.
- Als er problemen ontstaan tijdens de afname, dan wordt onmiddellijk contact opgenomen met de vertrouwenspersoon.
- De jongeren krijgen na afloop een flyer met algemene informatie over de gevolgen van traumatisering. Hierin wordt normaliserende informatie gegeven over reactiewijzen. De jongere ontvangt ook een kaartje met de contactgegevens van de vertrouwenspersoon, de kindertelefoon en het traumacentrum Rivierduinen, waarmee afspraken zijn gemaakt voor mogelijke

nazorg en doorverwijzing naar instanties in de buurt van de jongere. De medewerkers van de kindertelefoon en van het traumacentrum zijn geïnformeerd over het onderzoek.

- De vragenlijst zelf gaat over gebeurtenissen in de jaren 2008 t/m 2010. Mocht een jongere naar aanleiding van de vragenlijst bij de onderzoekers actuele kindermishandeling melden, dan wordt dit zoals afgesproken met het dagelijks bestuur Jeugd- en Opvoedhulp, gemeld bij de Raad van Bestuur van de organisatie voor Jeugd- en Opvoedhulp. Over de verdere procedure bij individuele gevallen worden afspraken gemaakt met de Raad van Bestuur. Verder zal de jongere worden doorverwezen naar de vertrouwenspersoon van de instelling. Het protocol van de instelling voor dit soort meldingen is verder van toepassing.
- De jongere krijgt op aanbeveling van traumadeskundigen ook de kans om ervaringen buiten de jeugdzorg te rapporteren. Hierdoor wordt de zichtbaarheid vergroot: De vertrouwenspersoon is op de hoogte van deze ervaringen en kan eventuele posttraumatische reacties bij het kind beter signaleren. Verder draagt deze vraag bij aan de erkenning van de traumatische ervaring (dit is erg, zo niet erger).

Terugkoppeling

- De deelnemende kinderen/jongeren hebben een bijdrage geleverd om kindermishandeling aan het licht te brengen. In het kader van bewustwording en mogelijke bijdrage aan een stuk herstel zullen de resultaten van dit onderzoek dan ook teruggekoppeld worden aan de deelnemers. Om de privacy van de deelnemers te waarborgen zal de terugkoppeling via de deelnemende instellingen plaatsvinden na afloop van het onderzoek.

BIJLAGE 5

Prevalentieschattingen met 84% en 95% betrouwbaarheidsintervallen op basis van informanten meldingen en zelfrapportage

Prevalentieschattingen seksueel misbruik in de jeugdzorg in 2010 met 84% en 95% betrouwbaarheidsintervallen op basis van informantenmeldingen: vergelijking NPM-2010.

	<i>N</i>	<i>Aantal gemelde kinderen</i>	<i>Prevalentie-schatting %</i>	<i>84% BI</i>	<i>84% BI na correctie</i>	<i>95% BI</i>	<i>95% BI na correctie</i>	<i>Schatting aantal</i>
NPM-2010								
Totaal		131	0,8	0,4~1,2		0,3~1,3		2.796
Totaal jeugdzorg								
Totaal	6.281	26	4,3	3,2~6,7	2,3~8,5	2,5~7,3	1,1~9,8	201
Met lichamelijk contact	6.281	20	3,0	2,1~5,1	1,4~6,8	1,5~5,7	0,4~7,8	138
Pleegzorg								
Totaal	3.466	8	2,3	1,6~4,2	1,0~5,6	1,1~4,7	0,1~6,5	56
Met lichamelijk contact	3.466	6	1,7	1,2~3,5	0,7~4,8	0,7~3,9	0~5,6	42
Residentieel								
Totaal	2.815	18	6,4	4,9~9,3	3,7~11,6	4,0~10,2	1,5~13,0	145
Met lichamelijk contact	2.815	12	4,3	3,1~6,8	2,2~8,9	2,4~7,6	0,6~10,6	97

Noot: Prevalentieschatting = jaarprevalentie in aantal kinderen per 1000
 De 84% betrouwbaarheidsintervallen zijn ook vermeld in Hoofdstuk 3.
 NPM: aantal gemelde kinderen per jaar (Alink et al., 2011)
 84% BI = 84% betrouwbaarheidsinterval
 84% BI na correctie = 84% betrouwbaarheidsinterval na correctie voor clustereffect
 95% BI = 95% betrouwbaarheidsinterval
 95% BI na correctie = 95% betrouwbaarheidsinterval na correctie voor clustereffect

Prevalentieschattingen seksueel misbruik in de jeugdzorg in 2010 op basis van zelfrapportage met 84% en 95% betrouwbaarheidsintervallen

	<i>N</i>	<i>Aantal gemelde kinderen</i>	<i>Prevalentie- schatting ‰</i>	<i>84% BI</i>	<i>95% BI</i>
Totaal Zelfrapportage					
Totaal	314	78	248	217~286	204~299
Met lichamelijk contact	314	59	188	161~223	149~235
Pleegzorg					
Totaal	113	19	168	129~230	110~249
Met lichamelijk contact	113	10	88	63~142	48~158
Residentieel					
Totaal	157	44	280	236~336	216~355
Met lichamelijk contact	157	36	229	189~283	170~302
Pleegzorg en Residentieel					
Totaal	44	15	341	257~452	219~489
Met lichamelijk contact	44	13	295	218~407	181~444

Noot: Prevalentieschatting = jaarprevalentie uitgedrukt in aantal kinderen per 1000
 De 84% betrouwbaarheidsintervallen zijn ook vermeld in Hoofdstuk 4.
 84% BI = 84% betrouwbaarheidsinterval
 95% BI = 95% betrouwbaarheidsinterval

Prevalentieschattingen seksueel misbruik in 2010 op basis van zelfrapportage met 84% en 95% betrouwbaarheidsintervallen:
vergelijking NPM-2010

	<i>N</i>	<i>Aantal jongeren dat SM meldt</i>	<i>Prevalentie-schatting %</i>	<i>84% BI</i>	<i>95% BI</i>
NPM-2010					
NPM-items	543	40	74	61~93	54~99
Totaal Zelfrapportage					
NPM-items	314	45	143	120~176	109~187
Pleegzorg					
NPM-items	110	6	55	34~104	23~117
Residentieel					
NPM-items	160	31	194	157~245	140~263

Noot: Prevalentieschatting = jaarprevalentie uitgedrukt in aantal kinderen per 1000

De 84% betrouwbaarheidsintervallen zijn ook vermeld in Hoofdstuk 4.

84% BI = 84% betrouwbaarheidsinterval

95% BI = 95% betrouwbaarheidsinterval